

Moji n e j d r a ž š í!

Na důtklivou žádost mnoha bratří a sester rozhodl jsem se na sklonku svého života napsat Vám něco z mých pamětí. Nebude to snad nic tak zvláštního, ale v mnohých případech osvětlí to doby, ve kterých jsem žil. Rozdělil jsem svoje paměti ve dvě části. Prvá obsahuje můj životopis v kruhu rodinném, druhá líčí moji činnost a usilování v kruhu sokolském a národním. Prvá část je tedy věnována hlavně mé rodině, drahá pak bratrstva sokolskému.

Z vylíčení vysvitne, jak štěstěna osudu rozhodla změnit směr mé životní dráhy a zadržela mé kroky za hranice vlasti. Vstoupil jsem do Sokola, když mně bylo 17 roků, tj. v r. 1889, a když jsem se stal čekatelem cvičitelského sboru na Král. Vinohradech v r. 1892 bylo rozhodnuto, že zůstanu v Čechách.

Přilnul jsem k sokolské myšlence celou silou svého mládí a bral jsem vše, co mi podávala, velmi vážně. Nalezl jsem v ni nejenom osvěžení tělesné a z toho plynoucí posilu duševní, ale i krásu a hluboký její význam pro výchovu celého národa. Přirozeně netušil jsem, kam až dospěji ve své činnosti sokolské, ale připravoval jsem se svědomitě četbou Tyršových spisů, jako bych měl skládat přísné zkoušky universitní. Práce v Sokole mě těšila a díky mým živým vzorům našel jsem správnou cestu, jak bych měl pokračovat.

Kromě těchto pamětí chtěl bych ještě vydat knihu s obrázky o klonech trupu, na které jsem pracoval před první světovou válkou spolu s Dr. Jaroslavem Vavrouchem. Byl to za tehdejších dob opomíjený úsek tělovýchovy a jeho význam byl zvýšen hlavně spoluprací výše jmenovaného, který při těchto cvičích popsal činnost svalů s lékařského stanoviska. Již br. Benda, tehdejší redaktor časopisu "SOKOL" mne žádal o povolení otisknout toto dílko v jeho časopise a poté také br. Dr. Bukovský vyslovil žádost, abych dovolil nakladatelství ČOS dílko vydat. Chtěl jsem zachovat primát jednotě vinohradské a jak se později dočtete, bylo zdržení, způsobené povoláními činiteli, tak dlouhé, až se dostavila druhá světová válka.

Končím tento úvod vřelou prosbou k Vám všem, abyste se vespolek milovali, nikdy se neopouštěli, vzájemně si pomáhali a horlivě pracující pro Sokol byli si pamětlivi toho, že především pracujete pro sebe. Děkuji Vám všem za Vaši lásku, vydatnou pomoc a za společné výsledky našeho přičinění. S přáním dokonalého zdraví a zdaru ve Vašem snažení loučím se s Vámi v pevné naději, že se všichni v naší drahé vlasti dožijete dokonale svobody a radosti.

Váš oddaný

Miroslav J i r s á k

Moje paměti ze života sokolského a to, co mu předcházelo

Moje matka, roz. Josefa Tressingerová, narozená r. 1850, se vdávala brzy po svém 17. roce. Za svobodna chodila s mnoha měštanskými dívkami cvičit k Malypetrovi, který měl svůj český tělovýchovný ústav. Vedle něho byl v Praze německý ústav vedený Ferdinandem Schmidtem. Fotografie mé matky v tehdejších cvičebním úboru je zachována. Po svém provdání nezapomněla matka na význam tělovýchovy a v r. 1880 mne dovedla do Tyršova tělocvičného ústavu v tělocvičně Sokola Pražského, kam jsem chodil až do konce r. 1882. Cvičilo se v družstvech a kluků byla plná tělocvična. Tyrš byl pravidelně přítomen cvičení od začátku až do konce. Občas procházel celou tělocvičnou od družstva k družstvu v sále i na galerii a pak sedával u svého malého psacího stolku v sále pod hodinami, kde stále něco psal. Já jsem měl za cvičitele pana Fialu, účetního nakladatelství Laichter. Zamilovaným cvičením nás všech kluků byla kolovadla a ta měl Sokol Pražský dvoje. Družstev bylo mnoho a tak se na nás kolovadla podle rozvrhu dostala velmi zřídka. Abychom si to nahradili, chodili jsme do šatny hezky záhy, rychle se svlékli a honem se postavili ke schůdkům do sálu. Kdo byl mezi prvními osmi, ten se dostal na kolovadla hned po zazvonění. Ve cvičení na kolovadlech jsme to dotáhli daleko. Drahou mojí zálibou byl šplh na tyčích. U schodiště vedoucího na galerii stál velký stožár, na kterém byl u stropu připevněn dřevěný koš s otvory pro několik šplhadel. Cvičenec, který se dostal až do koše, mohl si v něm chvíli odpočinout a pak zase sešplhat dolů. Několikrát mne tam našel pan Dr. Tyrš s několika kluky sedícími v koši a hnal nás dolů. Sledoval nás se zálibou, jak sjíždíme a myslím, že měl více radosti, než se zlobil.

V tělocvičně jsme skákali také přes koně na dél, který podle německého vzoru měl poněkud zvednutý krk. Při přeskocích se nejvíc namáhal pan cvičitel Fiala, který nás přes koně vlastně přenášel, ale naučil nás odvaze a obratnosti a já jsem těchto vlastností využil také v tělocviku na reálce v Ječné ulici, kde jsme měli za profesora pana Jana Malypetra. Cvičili jsme na všem nářadí. Pan profesor Malypetr nepítval metodiku a dával cvičení, ze kterých jsme my kluci 12tiletí měli radost. Nejvíce se nám tehdy zamlouvaly kruhy v hupu a přeskok přes kozu. Pan profesor Malypetr nebál se nám dáti kozu do výše našich ramen, dával dobrou záchranu, ale před Bittnerem, mým spolužákem, a mnou ustupoval dál od kozy, poněvadž jsme měli oba silný odraz nohama i rukama. Za to brzdil naši touhu po tělesném cvičení profesor chemie Lacina, bývalý člen cvičitelského sboru Tyršova, který se řídil přísně disciplinárním řádem školním a několikrát do roka obcházel lavice, ohmatával naše bicepsy a u koho shledal tento sval vyvinutý, pohrozil mu a řekl: "Chlapče, ty někde cvičíš, to je proti řadu." Jinak zdokonalovali jsme se v tělesných cvičeních důkladnými rvačkami s Němci a židy a také s Čechy, našimi konkurenty v sousedství. Pěstovali jsme také různé hry - špačka, kuličky a káču, v zimě se holdovalo koulování a také jždě na ledě. Samozřejmě, že to byly nejdříve klouzačky, v pozdějších letech brusle. Tyto jsme si opatřovali zpočátku "po domácímu", to znamenalo, že mamince jednoho dne zmizelo struhadlo, které jsme rozlomili, želízka jsme zbavili ozubeného povrchu a neuměle pak tato želízka připevnili na boty. Aby matka předešla novým ztrátám struhadel, dávala nám k Ježíšku postupně nejdříve šroubovky a pak halifaxky. Také na ledě jsme sváděli těžké boje se sousedními Petrováky a házeli po sobě kusy ledu. V létě jsme chodili na Štvanici do Humanky, kde nás otec učil plavat. Ukázal nám tempa, položil nám ruku pod prsa, my jsme udělali několik temp za jeho

dozoru, pak nás pustil a po několikerém potopení se nám podařilo udržet se nad vodou. Vltavská voda bývala tehdy mnohem čistší než dnes a tak nám několik doušek neškodilo. Také jsme se v létě pokoušeli přehodit kamenem Vltavu a bělali žabky na vodě. Běh jsme cvičili ve rvačkách a pak při útěku před policajty. To byly naše základy tělovýchovné, při nichž nás vedla snaha zvítězit. Základy bez učitele, řízené jenom vlastní silou a osobitými vlastnostmi. Když jsem pak vstoupil do obchodní akademie, chyběl mi tělesný pohyb skoro vůbec, kromě doby prázdninové. To jsme u strýce faráře v Novém Hrádku lezli po stromech, hráli některé hry, chodili po lesích a koupali se ve studené Olešence, která měla asi 9 - 10 stupňů teplou vodu.

Ve škole o přestávce zápasíval jsem se svým spolužákem Sukem, nejsilnějším chlapcem z celé třídy. A právě tento zápas mne přivedl do Sokola. Usoudili jsme totiž, že se ve škole na pódiu nedá tak dobře zápasit a rozhodli jsme se vstoupit v roce 1888 na podzim do karlínského Sokola. Tam jsme pokračovali v zápase, ale já jsem toho brzy zanechal, neboť mně zachutnalo náradí. A již za rok jsem se octl jako čekatel ve cvičitelském sboru spolu s br. Carmínem, pozdějším ředitelem Živnostenské banky a br. Pokorným, pozdějším správcem pivovaru v Bránice.

Byl jsem již po absolvování obchodní akademie, když karlínský Sokol uspořádal veřejné cvičení ve své tělocvičně. Tomuto cvičení byli přítomni také oba moji rodičové. A když jsme se vrátili všichni domů, spustil na mě otec: "Ty kluku zatrapená, ty bys zasluhoval ode mě pár pohlavků." Udiveně jsem přijal tento projev otcovské lásky a ptal jsem se proč? "Nu, copak to bylo pro nás malé leknutí, když jsi se tam u stropu na šplhadle obrátil hlavou dolů, pustil rukama a sjížděl jsi, drže se pouze nohama, až na zem?" Když jsem začínal se zápasem v karlínském Sokole, napadlo mě, že bych se měl dát lékařsky prohlédnout, jestli tato námaha vydržím bez následků. Dostavil jsem se tehdy k panu Dr. Krejčímu v Karlíně a požádal jsem ho, aby mě důkladně prohlédl. Na otázku, co mně chybí, odpověděl jsem, že nevím. Prohlédl mě, proklepal a nakonec povídá: "Vždyť Vám nic není, jste zdrav jak tuřín. Tak proč jsem Vás měl prohlížet?" Vysvětlil jsem mu, že chodím cvičit do karlínského Sokola, že tam také pěstuji zápas. Tu teprve zabodl do mě zraky a povídá: "Tak Vy cvičíte v Sokole." A nevezal ode mě za prohlídku žádnou odměnu. Jen podotkl, abych cvičil s chutí dál.

V r. 1890 vystoupil, až na ojedinělé případy, celý cvičitelský sbor z karlínského Sokola pro tehdejší nebratrské jednání náčelníka Šímy. Sbor se pak scházival místo do cvičení v hostinci u Rozvařilů na Poříčí a tam jsme rokovali, co dále počít. Chtěli jsme založit tělocvičnou jednotu v Praze I., ale dohromady jsme nevěděli, jak do toho. A tak nakonec jsme nechali bezúčelných schůzek a rozešli jsme se do různých jednot. Já jsem v r. 1891 vstoupil do Sokola na Král. Vinohradech, který měl už čtyři roky dobré práce za sebou. Cvičilo se tehdy ve škole na Purkyňově náměstí /nynějším Mírovém/ vedle radnice. Tělocvična byla malá a šatna ještě menší, umístěná na chodbě. Začal jsem cvičit v družstvu br. Zieglera, vynikajícího závodníka a člena vítězného družstva ze závodu v Paříži. Ten mě v r. 1892 navrhl do cvičitelského sboru a stal jsem se čekatelem. Náčelníkem byl br. Vladimír Švestka a ve sboru byli vynikající borci - Vojta Řehák, Jindř. Tyl, Václav Ziegler, Bohumil Jelínek, Josef Wolf, Ludvík Špirk, Alfréd Januš, L. Cibulka, Al. Svoboda, Karel Kotěšovec, Jaroslav Hásek, Jaroslav Bílek, Karel Čermák, Emil Halman. Kromě toho přestoupil k nám již v r. 1891 s povolením cvičitelského sboru Sokola Pražského br. Jaroslav Pechan, profesor tělocviku, rovněž vynikající borec ještě z dob Tyršových, od kterého získala

naše jednota nejvíce. On položil základ k řádnému vedení družstev, ku pravidelnému cvičení cvičitelského sboru s náležitou přípravou. Br. Jar. Pechan měl být vlastně po br. Horálkovi náčelníkem. Nemohl však přijmout tuto veřejnou funkci, poněvadž by to bývalo v rozporu se školským disciplinárním řádem, který zakazoval žákům i profesorům být členy Sokola anebo jen navštěvovat cvičení. Br. Jar. Pechan pobyl mezi námi sice krátkou dobu několika měsíců a byl pak přeložen do Kutné Hory, rovněž ve funkci profesora tělocviku. Jaký to byl člověk znamenitých kvalit, o tom svědčí jednak jeho úspěšné vedení cvičitelského sboru na Král. Vinohradech, jednak jeho vyučovací metoda na škole v Praze i v Kutné Hoře a také případ s rakouským důstojníkem na náměstí v Kutné Hoře, který veřejně urazil český národ. Z četného obecenstva této urážky přítomného se nikdo neozval, jen Jar. Pechan riskoval své postavení státního profesora a vystoupil proti dotyčnému důstojníkovi. Na výzvu Pechanovu, aby urážku odvolal, rozzuřil se mladý důstojníček tak, že tasil šavli, která mu však byla rychlým zákrokem Pechanovým ihned odejmuta a zlomena. Následovalo několik políčků a věc byla odbyta. A ku podivu trestné důsledky pro Pechana se nedostavily a jak skončil důstojník, není již známo. Dále zanechal za sebou hluboké stopy své odborné činnosti br. Pechan tím, že v člancích uveřejňovaných v časopise Sokol, počínaje rokem 1895, rozebral jedinečným způsobem bohatství Tyršovy soustavy, zhodnotil její přednosti oproti všem tehdejšími známými soustavám tělocvikářů německých, francouzských a italských.

Zapamatoval jsem si mnoho ze slov br. Pechana při cvičení ve sboru, četl jsem několikrát jeho články v časopise Sokol a řídil jsem se vždycky jeho výklady. Nikdo předtím, ani po něm, s výjimkou snad jediného br. Pechláta, nepředčil br. Pechana ve znalosti Tyršovy soustavy. Vzal jsem si za příklad jeho přípravy ke cvičením cvičitelského sboru a také on mne naučil neponechávat nic náhodě a konat ke všemu dobře promyšlené zkoušky a požadovat od každého cvičitele, pomahatele i čkatele dokonalou znalost názvosloví. K těmto metodám se druží pilování i nejlehčího prvku ku vzoru dokonalosti a spolehlivosti, nestrpěl šablonovité opakování špatně nacvičených sestav, předkládal k nácviku vždy nové vazby, neznámé prvky a když to vše bylo řádně nacvičeno, pak teprve tvořil sestavy a neustal, dokud se nestaly majetkem každého jednotlivce. Touto školou postoupil vinohradský cvičitelský sbor mezi nejobávanější soupeře na poli závodním. To znamenalo nestrhat borce, udržet jejich zájem a radost ze cvičení. Vedle Jar. Pechana byl tu br. Vojta Řehák, medik, který poprvé vedl naše závodní družstvo do Berouna a také on nám ukázal cestu, jakou se má borec brát, chce-li to někam přivést. V Berouně nezavedl družstvo do hostince, jak bývalo všeobecně zvykem, ale vzal je do přírody, poručil členům družstva ulehnut a tam se živili jenom tím, co si buď koupili anebo přinesli s sebou. Neseslabení alkoholem snáze vydrželi námahu závodů a proto také br. Vojta Řehák se vrátil s družstvem vítězným.

Pak tu byl br. Elgart, medik, který se později stal náčelníkem Moravské obce sokolské, když už jako doktor lékařství se vrátil ze studii na Moravu do Kroměříže. Měli jsme spolu jednou ve schůzi cvičitelského sboru divokou půtku o šermu. Jednalo se o to, má-li být v naší jednotě šerm zaveden nebo ne. Byl jsem proti, Elgart pro. Oba jsme měli vážné důvody. On doporučoval šerm k výcviku postřehu, obratnosti a odvahy, já jsem poukazoval na hospodářskou stránku a na nedostatek místa v tělocvičně, kde měla být šermu věnována 1 čtvrt hodina za celý týden. Tvrdil jsem, že je to bezvýznamné řinčení šavlí, není-li jednak řádný učitel, hotový šermíř a není-

li k nácviku dostatek času, nejméně 3 hodiny týdně. Po schůzi, která končila asi po jedné hodině s půlnocí a my se odebrali domů, přidružil se ke mně br. Elgart a povídá: "Já odvolávám svoje slova o Tvém mládí a uznávám, že jsi měl ve svých vývodech pravdu." Nebyla to první ani poslední schůze cvičitelského sboru, která končila vždy hodinu nebo i dvě po půlnoci. Důvodem k takovému průtahu bývaly vždy otázky rázu technického a názvoslovného. Schůze se konávaly v některé školní třídě bez piva, bez kouření a často i bez jídla po cvičení. Br. Vladimír Švestka, řídicí učitel, byl také členem technického odboru při České obci sokolské, jak se tomu tehdy říkalo. Nebyl závodníkem a jeho výcvik na náradí s ohledem na stálé bolesti hlavy byl podprůměrný. Zato však byl prvním náčelníkem, který zavedl literárně cenné výroční zprávy, jakých dříve jednota postrádala. On také po svém odstoupení napsal své Paměti za první desetiletí jednoty. Dovedl řídit bratrským způsobem schůze, ve cvičení nikdy nechyběl a docházel pilně také na cvičení žactva a dorostu. Ve správním výboru si získal svým vystupováním velký vliv a dovedl obratně prosazovat přání cvičitelského sboru, takže každá jeho výroční zpráva končila poděkováním správnému výboru za pochopení a vydatnou podporu snah cvičitelského sboru.

Roku 1896 přihlásili se k nám členové cvičitelského sboru karlínského se svým náčelníkem Bohdanem Bloudkem. Jednalo se ve výboru o jejich přijetí. Rozhodnutí předcházela dlouhá pohnutá rozprava, neboť karlínští bratři, jakožto stoupenci sociálně-demokratické strany byli z karlínské jednoty téměř vypuzeni. Br. Leopold Nejedlý, jednatel jednoty, stavěl se rozhodně proti jejich přijetí, neboť strana sociálně-demokratická měla tehdy v národě českém špatný zvuk vlivem jednoho ze svých vůdců jménem Dědic, který na říšské radě ve Vídni prohlásil české státní právo za cár papíru. Snad to myslel dobře, ale řekl to špatně. Také v naší jednotě byli přívrženci sociálně-demokratické strany. Byl to br. Humlhans, který se stal náčelníkem dělnických tělocvičných jednot br. Bernášek, který tyto jednoty organizoval a vedl duchovně. Zřízení dělnických tělocvičných jednot nevzniklo, jak se později se strany sociálně-demokratických politiků tvrdilo, protože byli stoupenci této strany z jednot vyhazováni. Příklad karlínských členů je toho nejlepším dokladem, že v sokolských jednotách nebyla pěstována politika a že každý člen, konající řádně své členské povinnosti a dbalý snah sokolstva, byl rád viděn a že jeho politické přesvědčení nebylo nikdy na překážku jeho členství. Bratři karlínští po věcné obhajobě byli do vinohradské jednoty přijati, a to za předsednictví br. arch. Karla Horáka, který byl věrným, stoupencem strany mladočeské. Cvičitelský sbor karlínský /Bloudek, Vaněk, br. Mandausové, Šváb, Smaha/ byli velmi dobří borci a také cvičitelé. Samozřejmě byli v nejbližší schůzi cvičitelského sboru přijati jako cvičitelé a záhy se s námi spřátelili. Své povinnosti konali dobře a bylo na ně spolehnutí. Až v r. 1901 došlo k roztržce při kandidatuře náčelníka. Nebyli spokojeni s br. Švestkou, že to není žádný náčelník, který nedovede cvičit a žádali, aby namísto něho byl zvolen někdo jiný. Zastával jsem se br. Švestky, poukazoval jsem na jeho záslužnou činnost po celá ta leta, na výsledky práce vinohradského sboru, ale nebylo to nic platno a upřímně řečeno, byla chyba na nás, že jsme se na jejich pomoc při každé příležitosti příliš spoléhali. Cítili se pány situace a chtěli své názory nám vnutit. Rozohnil jsem se ve schůzi sboru tak, že jsem byl br. Mandausem, pozdějším generálem zdravotnictví v československé armádě napomenut, abych tolik nekřičel. Došlo k hlasování a kandidatura br. Švestky zvítězila. Sbor však těsně před sletem ztratil všechny karlínské členy, neboť v důsledku své porážky opustili cvičitelský

sbor a ponechali ho svému osudu. Na valné hromadě r. 1902 byl br. Švestka opět zvolen, ale koncem roku se své funkce vzdal. Snad by byl ustoupil v té době, jak žádali karlínští, ale nechtěl nevděkem odměnit příchyllost bratří, kteří za ním stáli a taktně vyčkal až do příští valné hromady.

Ztráta sedmi zdatných pracovníků a závodníků byla pocítěna na IV. všesokolském sletu v r. 1901, kdy jsme museli napnout všechny síly, abychom připravili cvičence pro slet. Cvičili jsme denně, vedli jsme žáky, dorost i členstvo a ženský odbor, takže na vlastní výcvik závodní nám zbývaly pouze noční hodiny, neděle, svátky a ty nestačily nahradit ztracené síly a čas. O závodech se octla naše družstva hodně vzadu a nebyli jsme na tom ani v r. 1907 o mnoho lépe. Po první světové válce v době naší samostatnosti uklidnila se mysl karlínských rozvratníků, pochopili svůj nerozvážený čin a při jakési příležitosti proklouzla br. Bloudkovi vůči mně nezapomenutelná slova poznání. Privil: "Neměli jsme tehdy ze sboru vystupovat. "

Jako prášek cvičitelského sboru hleděl jsem se jednotě zavděčit různým způsobem. A tak jsem po dohodě s několika bratry sháněl členy pro pěvecký kroužek. Psal jsem vyhlášky a lepil je na skřínky v šatně. Po získání dostatečného počtu zájemců hledali jsme sbormistra, kterým se stal Josef Gill. Br. Gilla v jeho funkci sbormistra vystřídali sbormistři vynikajících jmen /Vyskočil, Procházka, Zelenka/, takže se pěvecký kroužek mohl výhodně uplatnit při podnicích jednoty. Kromě toho sbíral jsem přihlášky na časopis Sokol za předplatné ročně 2 zlaté a podařilo se mi získat 100 odběratelů. Předplatné se scházelo velmi špatně, což způsobovalo mnoho starostí a práce. V Pražském Sokole dostával tehdy každý člen časopis zdarma, poněvadž mu bylo předplatné do příspěvků započítáno. Mimořádné nácviky na závody a slety jsme konali také v neděli dopoledne na malém dvorečku školy. Prosty tělocvik, běh, vrh kamenem, skoky museli jsme ovšem nacvičovat venku na nezastavěných plochách Vinohrad, neupravených, bez měření času a bez vyváženého kamene. Skoky trpěly neupraveným doskočištěm a špatným odrazištěm. Zkratka potíže s nácvikem prostého tělocviku byly takové, že by dnešní borci se závodu raději vzdali, než aby podstoupili tak tvrdé zkoušky.

V r. 1892 byl první zájezd do Českých Budějovic. V čele správy města byl proslulý odrodilec Taschek. Také zastupitelstvo bylo v německých rukou. Přivítání a průběh našeho zájezdu byl velmi bouřlivý. Při průvodu lili na nás z oken inkoust, což jsme hned na místě důkladně ztrestali. Česká beseda naproti parku byla obklíčena Němci a směli jsme se odvážít na ulici jen ve větších hloučcích, neboť nás přepadali kamením a důkladnými obušky. Nicméně zájezd vykonal své poslání a posílil český živel k dalšímu boji. Vedl jsem tehdy družstvo vinohradské při veřejném cvičení na kruzích v hupu. Vrcholným cvikem bylo salto u předhupu. Ve svém životopise již jsem vylíčil své utkání s prokuristou firmy Szalatnay a Kröschl, který mě na slet nechtěl pustit, takže jsem odešel bez povolení. Nemělo to pro mě zlé následky a spíše to přispělo k upevnění mého místa. O III. všesokolském sletě r. 1895, který se konal a příležitosti národopisné výstavy poprvé na letenské pláni, získal vinohradský Sokol ve vyšším oddíle v závodech druhé místo za Sokolem Pražským, v nižším oddíle první místo. V závodech vyššího oddílu byl Jaroslav Hásek třetím přeborníkem, v závodech prostých byl br. Tyl první. Tento výsledek byl pro sokolskou veřejnost velkým překvapením, neboť jednota trvala teprve 8 roku. Městská rada vinohradská vzala výsledek přičinění našich borců o závodech s

povděkem na vědomí a zaslala jednotě přípis, ve kterém blahopřála jednotě, pochvalně jej ocenila s podotknutím, že slouží také městu ke cti a že na památku dá razit pamětní peníz, který bude jednotě slavnostně odevzdán. Přípis byl uschován v archivu, ale medaile jsme se, bohužel, nedočkali.

Prvním starostou byl br. Václav Špička, spolumajitel firmy Špička a Skála /výroba sodové vody/ a rok po něm nastoupil br. Alois Bureš, který jednotu vyvedl z hostinských nezdravých místností do školní budovy na Purkyňově nám., kde jsme cvičili až do r. 1894. Po něm nastoupil br. arch. Karel Horák, který zastával tuto funkci až do své smrti v 1904. Tou dobou byl již br. náčelník Švestka členem technického předsednictva ČOS a přinášival nám do schůzí cvičitelského sboru různé náměty odborného rázu k luštění. Bylo to jednak názvosloví tyčí, sepsané br. Klenkou a později od téhož autora názvosloví ke kuželům. Žádal od nás posudek a tím nás zároveň seznamoval s novým náčiním, kterého bylo později pilně užíváno.

V r. 1897 jsem přesídlil za svým povoláním do Plzně jako účetní a korespondent hospodářského družstva. Po třech měsících pilné práce do 10ti hodin večer vstoupil jsem do Sokola, který měl svou krásnou budovu na Obcizně. Náčelníkem byl tehdy br. arch. Alexandr, dřívější člen smíchovského Sokola a starostou policejní rada městský Schwarz. Tam jsem se seznámil s br. Wachsmannem, akademickým malířem, který býval členem cvičitelského sboru v Pražském Sokole. Kromě toho s bratry Brožovými, Čenkem a Edou, br. Horou, br. Luftem, br. Černým, br. Trägrem a mnoha jinými. Byl jsem přijat okamžitě do cvičitelského sboru a věnoval jsem se hlavně výchově dorostu, který tam byl dost zanedbán. Starší chlapci, zejména učedníci, holdovali plzeňskému a učili se kouřit. Konali jsme s bratry Brožovými a Wachsmannem pravidelné nedělní vycházky do plzeňského okolí a při nich jsme přišli na myšlenku, že bychom mohli v neděli pěstovat vycházky s dorostem. Ustanovili jsme na nejbližší neděli pro dorost sraz u tělocvičny a když jsme k ní docházeli, viděli jsme, jak se ze zástupu nadějných Plzeňáků vznáší dým od kuřiva. Ihned jsme se dohodli, že na vycházkách se nebude ani kouřit ani pít pivo. To mělo za následek, že nás skoro polovina těchto borců hned opustila a šla si za svou zálibou. Nevadilo to. Se zbytkem jsme došli hodně daleko za město a tam v přírodě jsme uspořádali provizorní závody ve skoku, běhu a pak na posilněnou zašli do hostince, kde se směla pít jen limonáda a sodovka. Při tom jsme zanotovali české písně a přiměli chlapce, aby se připojili. Výsledek dalších takových vycházek byl, že návštěva vzrůstala a byli jsme nuceni jejich program dříve pečlivě připravit, abychom mládež udrželi v náladě a získali další účastníky. A skutečně, návštěva rostla a vycházky se velmi líbily. Směr vycházek ovšem se pokaždé měnil a br. Wachsmann používal příležitosti v přírodě, aby chlapcům z uměleckého hlediska vysvětlil obraz přírody, kterou zrovna měli před sebou.

V plzeňském Sokole měli dvě zvláštnosti - jednak velmi četný a dobrý hudební sbor, placený jednotou a jednak jízdní odbor, řízený br. Portem. Předchůdcem br. náčelníka Alexandra byl hudební skladatel br. Palla. Za jeho skladby pod názvem "Tance" obdržel pěvecký 25tičlenný sbor plzeňský na pařížských závodech první cenu. Další znamenitostí plzeňského Sokola byly šibřinky, konané v tělocvičně, které podle popisu se staly svou dekorací, programem a hudbou první společenskou událostí města Plzně. Jednota plzeňská byla hodně podporována městským zastupitelstvem, peněžními ústavy a různými pravovárečnickými, takže si mohla dovolit značný přepych při svých podnicích.

Mně a br. Wachsmannovi se nezamlouvaly v jednotě jednak placená hudba a pak br. starosta, který o Sokole toho věděl velmi málo. A tu počali jsme spolu ve schůzích cvičitelského sboru proti těmto nesokolským jevům mluvit a pracovat. To hlavně mně vyneslo potom v místním časopise Obzor hanlivý článek o přistěhovalcích, kteří by chtěli zavést nějaké novoty, nahradit hudbu tamburaši a staré pracovníky sokolské novými lidmi. Přes tuto veřejnou kritiku, podařilo se nám odstranit br. starostu a na jeho místo dosedl tehdy br. Kessler, předseda pravovárečnicků. Jako člen župního technického předsednictva byl jsem vyslán na dozor do Přeštic, rodiště br. Velkoborského, pozdějšího župního náčelníka Orlické župy. Jednota v Přešticích cvičila tehdy v hostinci, kde mě přivítal starší, značně obtloustlý bratr v občanském oděvu a představil se mně jako náčelník a řekl mi, že mi ukáže prvního cvičitele. Po rozhovoru s tímto cvičitelem jsem seznal, že náčelníkem je vlastně on a že bratr, který mě přivítal, dělá náčelníka jenom na výletech. To zase byla příčina, že jsem v župním technickém předsednictvu vytkl nemožnost takových voleb, které v pražských jednotách jsou nemožné. Podobné poměry jsem později našel v Benešově a zjistil jsem, že se to děje z těch důvodů, aby vlivní činitelé se dostali v čelo jednoty a ta měla pak lepší vyhlídky na podporu se strany města a u peněžních ústavů.

Koncem r. 1897 jsem přesídlil z Plzně do Benešova u Prahy. Nastoupil jsem místo u Hospodářské úvěrní banky a toto nové povolání mě nutilo, abych si zopakoval látku o bankovníctví přednášenou v obchodní akademii a doplnil ji novými znalostmi. Složil jsem sice dříve v Plzni u dirigenta filiálky Hospodářské úvěrní banky Kische zkoušku po tři dny trvající s výborným prospěchem, ale nespokojil jsem se tím a proto jsem znovu studoval. Trvalo 3 měsíce, než jsem se ze svého dobrovolného vězení v bytě u knih vyprostil a vstoupil do maloměstského života. Přihlásil jsem se za člena Sokola a byl jsem ihned přijat do cvičitelského sboru. Starostou Sokola byl Dr. Häring, bývalý člen cvičitelského sboru Tyršova. Byl zároveň starostou města. Náčelníkem byl br. Pánek, kupec, starší obtloustlý pán, který měl v obecním zastupitelstvu velké slovo. Při volbě v Sokole nemohl být opomenut a proto když nedosáhl místa starostenského ani místostarostenského, byl zvolen náčelníkem. Náčelníci v tehdejší době při veřejném vystoupení nosili modrou šerpu, starostové červenobílou. A tak snad možno říci, že se tehdy činností v Sokole rozdávalo podle šerpy. Jinak byl br. Pánek příjemným a hodným člověkem. Měl syna, který studoval práva a ten vlastně dělal náčelníka. Cvičit uměl velmi málo a jako vzdělaný člověk byl si toho dobře vědom, nehnal se proto po žádných dalších hodnostech a pokud jsem byl v Benešově, posílal všady mne a také do župního technického předsednictva mne navrhl. Vycházeli jsme spolu velmi dobře a u něho jsem načerpal mnoho znalostí o místních poměrech. V Benešově byl umístěn pluk vojska s ohledem na Konopiště, sídelní místo arcivévodý d'Este. Důstojníci této posádky byli vybraní synkové rakouských rodin a tak se ve městě hodně němčilo. Život důstojníků v malé garnisoně byl hodně plochý, neměli tam totiž dostatek zábav. Kromě vojenských povinností, tj. hlavně stráží na zámku v Konopišti a okolí, vojenského kasina, neměli nic na práci a zbývalo jim dost času utrácet své peníze při hrách v karty v různých restauracích, hlavně v Panském domě. Obyčejně 5. každého měsíce byli se svými prostředky u konce a pak žili na dluh. K večeru bývalo je vidět na benešovském korsu, kde koketovali s místními kráskami, učili je německy a sami lámali češtinu. Mužská mládež benešovská brala si, bohužel, příklad z jejich života a

již v mladistvém věku holdovala karbanu. V důsledku toho chodilo do Sokola cvičit jen asi 14 bratří a něco více dorostu. Žactva nebylo.

To mě přimělo k tomu, abych v jedné ze schůzí cvičitelského sboru místního, který čítal 5 nebo 6 členů, uvedl na přetřes zahanbující benešovské poměry a přiměl je ku přemýšlení, jakým způsobem by se mohla docílit náprava. Podal jsem návrh, aby se nejdříve napsal leták svědčící všem mladým mužům benešovským, v němž by se vytkly hlavně zhoubné následky hry v karty. Návrh byl přijat, leták jsem sám napsal a v bance rozmnožil a místonáčelník Pánek ho rozeslal mladým benešovským mužům. Následek toho byl překvapující. Místo 14 cvičenců dostavilo se po rozeslání letáku do cvičení pouze sedm bratří. Br. Pánek se na mě obrátil s vyčítavou poznámkou: "Tak tady máš výsledek letáku." Odpověděl jsem: "Nic nevadí, teď aspoň vědí, jak se na ně Sokol dívá a náprava přijde." Se zbylými jsme po cvičení zasedli v hostinci Na Čápě, kde se cvičilo, ke sklence piva a zpívali celou hodinu národní písně. Pak se šlo na mírnou procházku a domů. To se opakovalo po celý měsíc, bratřím se to líbilo a někteří se začali vracet. Navrhl jsem dále, aby se zřídilo družstvo starších. Oznámili jsme to veřejnosti oběžníkem a získali jsme asi 12 nových členů, živnostníků, zaměstnanců okresního soudu, mezi nimi byl také auskultant okresního soudu Dr. Chocholoušek a ajta. Zjev na malém městě velmi vzácný v tehdejší době, cvičil v jednom družstvu se soudním doručovatelem, s malířem Modrem atd. Návštěva rostla a brzy byl v tělocvičně veselý život a ruch.

Ale to vše mně nestačilo. Pálilo mě němčící korso. Často jsem chodíval s br. Dr. Häringem, starostou, po náměstí a v důvěrných rozhovorech jsem se mu zmínil o této hanlivé skutečnosti a když se mnou souhlasil, řekl: "No, ale jak tomu čelit?" Řekl jsem: "Zřídíme v Sokole cvičení ženského odboru." No a tak se stalo. Manželka br. starosty Dr. Häringa vzala na sebe úkol býti předsedkyní ženského odboru, získala za náčelnici učitelku Vaříškovou a já měl být cvičitelem. Opět jsme rozeslali letáky a nové členky se do Sokola jen hrnuly. Když jsem přišel do prvního cvičení, uvědomil jsem si ohromnou odpovědnost za tento nápad. Neměl jsem žádných zkušeností a vše jsem vedl podle vzoru mužského. Přirozeně, že vynechal jsem všechny druhy cvičební, které, podle mého názoru, se nehodí pro ženu. Starosti s cvičebním úborem řešila ses. Häringová s náčelnicí a já jsem začal cvičení se smíšenými visy na bradlech, na hrazdě, na kruzích, cvičení na kladině, chůze a klony trupu, mírné přeskoky, švihadla a jiná i mládeži přístupná cvičení. Začal jsem vychovávat cvičitelský sbor. Zvláště mě upoutala jedna urostlá, obratná dívka, ševcova dcera, ve které jsem vytušil budoucí náčelnici. Cvičení se líbila a děvčata chodila pilně dvakrát týdně. Důstojníci na korsu ve dny cvičební marně sháněli své krásné společnice a já měl v tělocvičně příležitost ponenáhlu je poučovat o nedůstojném němčení na korsu. Do cvičení chodily tři židovky, velmi hezké, dcera mládka atd. Když jsem jim pak navrhl, že by se mohlo uspořádat veřejné cvičení v sále Panského domu, byly nadšeny a slíbily, že budou pilně chodit a připravovat se. Hostinec Na Čápě byl vlastně místností zahradní u nádraží, v místech, kde stojí nová tělocvična. Pozemek patřil faře. Hospoda Na Čápě neměla dobrou pověst. Scházívala se tam v sobotu a hlavně v neděli karbanická společnost, která do hádek a bitek neměla nikdy daleko. V pondělí, v den cvičební, nacházeli jsme na podlaze, špatně umetené a vyčištěné, kromě prachu často sedlou krev. V tělocvičně se svítilo petrolejovými lampami, které hodně čoudily. Vzduch byl naplněn prachem a čoudem. Rozhodl jsem se učinit o tom v přednášce pro veškeré cvičící členstvo

důkladnou zmínku. Oznamil jsem svoji přednášku br. starostovi. Přišel také si mě poslechnout. Po přednášce si mě vzal stranou a povídá: "Prosím Tebe, kde jsi sehnal tyhle znalosti? Ty jsi mluvil jako lékař, ale něco podnikneme." V příštích dnech navštívil starosta Dr. Häring, jakožto osobní lékař, pana děkana a dlouho spolu hovořili.

Poté mi sdělil, že se pan děkan nezpěčuje prodat obci hostinec se zahradou Na Čápě a tam by mohla být příští nová tělocvična. V zimě si Sokol zřídil své kluziště a páni důstojníci si nedali ujít příležitost, aby si tam téměř denně zabruslili. Na kluzišti se pak pilně němčilo. Vynutil jsem si vyhlášku, ve které bylo zakázáno vodit na kluziště z bezpečnostních důvodů psy a za druhé upozornění pro všechny návštěvníky, že se nacházejí na sokolské půdě, kde je domovem pouze čeština. Důsledek toho byl, že velitel místní posádky zakázal důstojníkům návštěvu sokolského kluziště. Dorostenci chodili do cvičení, kde cvičili bosí, s nohama temně rudýma. Když jsem se ptal, co že jsou tak rudí na nohou, řekli mi, že se byli klouzat a na to se zouvají. To byla zase příležitost vysvětlit jim následky takového nerozumného počínání. Zima skončila svoje panství a místo na kluziště chodili jsme ve volných chvílích na půldenní výlety, které měly velkou návštěvu. Mezitím pokračovaly přípravy k veřejnému vystoupení ženského odboru a v měsíci září se už jen pilovalo. Po návštěvě v Zemské bance, kde jsem se ucházel o místo, jsem se dověděl, že budu přijat, neboť už jednu a jistě mnohem těžší bankovní zkoušku jsem měl za sebou v Plzni. Bylo usneseno, že veřejně cvičení se má konat v sále Panského domu v měsíci říjnu a po něm, že bude večírek na zakončenou. Požádal jsem vinohradský cvičitelský sbor, aby si vzal o tomto večírku program na starost. Účetní Fischer v Hospodářské úvěrní bance mě upozorňoval na různé zvyklosti v Benešově a radil mně, abych jim vyhověl a pozval na toto veřejné cvičení městské špičky. Zároveň upozornil, abych jim zajistil místa, jak o veřejném cvičení, tak při večírku. Poděkoval jsem mu, ale řekl jsem zároveň, že tentokrát učiním výjimku, že to zařídím podle pražského vzoru, tj. kdo dřív přijde, ten dřív mele. A tak se stalo, že pan okresní starosta seděl na večírku u dveří. Ale nijak si nestěžoval a byl s programem večera jak náležitě spokojen. Rovněž tak i ostatní. Veřejně cvičení mělo svou novinku. Cvičení na nízkých bradlech trojích a na třech kladinách bylo prováděno najednou dle povelu. Pak byla cvičení prostrná. Za rok necelý jsem tedy připravil nově zrozený ženský odbor k veřejnému vystoupení, zachránil tím čest sokolského jména a také sám sebe. V programu večera byla zpěvohra, parodie na Ifigenie na Tauridě, recitace, zpěvy a tamburaši. Pak byl tanec. Všichni již věděli, že jsem dal výpověď z banky, že se odstěhuji do Prahy a děvčata se chtěla mně odvděčit za veřejné cvičení a chodila si pěkně jedna po druhé pro mne do tance. To byla největší dřina za celý rok, co jsem byl v Benešově. Rozloučení s Benešovem bylo krátké, navštívil jsem několik dobře mně známých rodin, v Sokole jsem se rozloučil, v úradě a jel jsem konečně zase k mamince. Setkání s ní bylo radostné a zároveň provázené těžkými obavami, jak budeme živi. V Benešově jsem měl 100 K měsíčně a v Zemské bance 40 K. To znamenalo, že jsem dával matce 30 K a sám si nechal na měsíc 10 K. Tento plat jsem pobíral skoro plné tři roky. Samozřejmě vstoupil jsem ihned zase do vinohradského Sokola a byl jsem znova ve cvičitelském sboru.

Po mých zkušenostech v Benešově se začalo jednat o zřízení ženského odboru na Vinohradech. Po několika poradách byl s tím vysloven souhlas a já, poněvadž už jsem vedl ženský odbor v Benešově, byl jsem pověřen vedením odboru i na

Vinohradech.

Úkol zástupce cvičitelského sboru jsem sice přijal, ale poukázal jsem na to, že by bylo záhodno, aby pro pražské poměry bylo vzato přísnější měřítko a kromě mne byla povolána i síla ženská, odborně připravená a tou by mohl být někdo ze Spolku paní a dívek pražských, zřízený při Sokole Pražském, kde byla náčelnicí učitelka Klemeňa Hanušová, která vydala příručku o ženském tělocviku. Mému návrhu bylo vyhověno a Sokol Pražský k nám vyslal sestru Ptáčkovou. Byla již starší, měla pevné, sebevědomé vystupování. Sledoval jsem mlčky její počínání, ale výsledek mého několikátýdenního přihlížení byl nevalný. Vrcholem mého údivu byl způsob při záchraně na náradí. S oblibou dávala na program metací stůl s pružným můstkem a záchranu dávala sedíc na stole. I slabší odborník ihned pochopí, že v takovém postavení vydávala v nebezpečí nejen cvičenky, ale i sama sebe. Seznal jsem, že se od ses. Ptáčkové nenaučím ničemu užitečnému. Ohlížel jsem se po odborné literatuře, a to nejdříve po německé, kde ženský tělocvik byl již zaveden dávno před námi. Předplatil jsem si Turnzeitung für Frauen a četl, ba studoval každé číslo podrobně. Přispívali do něho četní lékaři, tělocvikáři, ba i zeny. Dělal jsem si pilně výpisky, neboť některé lékařské články si odporovaly. Těchto výpisku jsem použil při schůzi župního cvičitelského sboru a navzájem si odporující lékařské statě sloužily k důrazné výzvě, aby při cvičení ženských odborů na náradí bylo postupováno s veškerou opatrností, nebyl napodobován tělocvik mužsky, silácký a bylo hlavně přihlíženo k choulostivému ústrojí ženskému. Doporučoval jsem visy smíšené i prosté, sedy, mírné skoky, podpory smíšené, kruhy v klidu i v hupu, žebříky, šplhadla, švihadla, hry, běh, lehčí činky a hlavně tance, rytmická cvičení vůbec. Byly ovšem v Německu ženy, které se hodně přizpůsobily mužskému tělocviku, zejména na bradlech, kde stojí o rukou, kotoule, vzklopky atd. nebyly vzácností. Ses. Ptáčková byla u nás jen asi tři měsíce a pak jsem musel sestavovat cvičební program sám a poučovat bratry, kteří mně přiskočili na pomoc jako vedoucí družstev /Bloudek, Karel a František Kotěšovcové, Schnirch, Němeček, Bursa, Střítecký, Chmelík a Musil a také trochu Horálek/. Zpočátku, pokud se muži pletli jako vedoucí mezi ženami, bylo třeba velké opatrnosti, zejména při záchraně. Nesměla utrpět bezpečnost cvičenky při cvičení na náradí a zároveň bylo nutno dbát při doteku veškerých pravidel slušnosti. Přišel jsem na myšlenku, kde oběma požadavkům mělo být vyhověno a předepsal jsem všem cvičenkám místo šerpy kolem boku dobrý kožený řemen s bezpečnou přezkou. Cvičenky si sice stěžovaly, že cítí na páteři klouby mužské ruky, ale nebylo vyhnutí. Za řemen byly vysazovány na náradí a drženy při komíhání i seskoku. V sestře Nademlejnské jsem získal důvěrnici, která mne jako laika poučovala o životě ženy a šetrně upozorňovala na vše, čeho se máme vystříhat, aby odbor netrpěl na své dobré pověsti a zároveň nezůstal ve vývinu pozadu. Bez dlouhého rozmýšlení jsem zakázal nošení všech šperků /prsteny, náramky, brože, špendlíky všeho druhu, náhrdelníky, jednak proto, že by tyto někdy drahocenné šperky mohly být úderem a pod. poškozeny a jednak, že by mohly být příčinou vážného zranění. Tento zákaz bylo však nutno říci každé nově se hlásivší cvičence a vedle toho opakovat zákaz také cvičenkám dřívějším. Bylo tehdy těžko odvykat ženu společenským návykům a nutit ji k prostotě v odívání.

Bylo v tom také zrnko sociální rovnosti vedle tykání a oslovování sestry, Celkem se to však dařilo. Dalším choulostivým podnětem k zavedení účelného opatření bylo ženské poprsí. Dohodl jsem se se ses. Nademlejnskou, aby poradila

všem ženám, zejména těm, které byly obdařeny bujným poprsím, aby si pořídily podprsenky a kromě toho, že žádná nebude vpuštěna ke cvičení, bude-li nosit šněrovačku. Šněrovačky totiž v četných případech zastávaly úkol podprsenky. Tyto rady se strany nastávající náčelnice mnoho nepomáhaly a proto jsem se musel podvolit velmi choulostivému a obtížnému úkolu přesvědčit se, zda-li mému nařízení o odložení šněrovačky bylo vyhověno. Při vstupu každé členky do sálu hmatem v bocích jsem zkoumal, zdali pokynu bylo vyhověno a dlouho trvalo, než jsem přestal vracet neposluchy zpět do šatny, dokud tu nebyl cvičitelský sbor, který by tento úkol vykonával za mne. Nová potíž byla, co se cvičebním úborem. Sestry většinou mívaly cvičební úbor pod svrchním šatem již z domu na sobě. Některé však, zaměstnané, nosily si úbor v balíčku a převlékaly se v šatně. Žehraly na to a poukazovaly správně na výhody mužů, kteří měli k tomu účelu skříňky. Někteří bratři půjčovali členkám klíče od svých skřínek, ale která takového bratra neměla, musela si stále úbor přinášet a odnášet. Místo na nové skříňky nebylo a proto přišel jsem na nápad šatny společné, kde na zvlášť upravených ramínkách se zámečkem se šaty odkládaly, což bylo hygieničtější, neboť proschly a uspořily sestřím mnoho času. Záhy pomýšlel jsem na zřízení samostatného cvičitelského sboru a již v měsíci dubnu r. 1899 zahájil jsem sobotní vyučování pro Členky dobrovolně se hlásící jako čekatelky příštího cvičitelského sboru. Přihlásily se 22 sestry. Přednášeli bratři Bloudek, Jirsák, Kotěšovec Karel. Průměrná návštěva přihlášených sester byla 18. Po skončení tohoto cvičitelského běhu začaly sestry se připravovat na veřejné vystoupení při valném sjezdu cvičitelském Středočeské župy konané na Král. Vinohradech. Vystoupily spolu se sestrami z Českého Brodu a Žižkova, předvedly cvičení s kuželi, pak cvičení na náradí /bradla, kůň na šíř/ a cvičení s tyčemi. Docílily pochvalu župního zpravodaje, což je povzbudilo k další horlivé činnosti. Výsledky toho byly prokázány o veřejném cvičení konaném dne 10. června 1900 ve velkém sále Národního domu. Pořad obsahoval 4 oddíly prostných s doprovodem hudby, hry s náčiním a bez náčiní, různosti, cvičení na náradí /na 6 kladinách a 6 bradlech/, na konec rej, kterého se zúčastnilo 40 cvičenek. Celkem cvičilo 57 cvičenek. Přípravy k tomuto vystoupení obstarali Mir. Jirsák a Karel Kotěšovec. Náčelnicí byla ses. Božena Nademlejnská, místonáčelnicí ses. Marie Janoušková a vedoucí žákyň ses. Milada Vítová později Barča Žízalová. Zmíněné veřejné cvičení v Národním domě navštívily ženské odbory z Benešova a Plzně a skoro všechny odbory pražských jednot. Za týden odvděčilo se 8 našich sester plzeňským návštěvnicím účastí na jejich veřejném vystoupení, na kterém dobyly znovu velkého uznání. To byly první mezníky práce odboru, který konal stále své pravidelně cvičební hodiny, cvičitelský sbor pak v sobotu svou hodinu nácvičnou a kromě toho se sešel osmkrát za rok ke své technické schůzi, které předsedal Mir. Jirsák. Členkami prvního průkopnického cvičitelského sboru byly sestry:

Náčelnice	Nademlejnská Božena,
místonáčelnice	Marie Janoušková,
zapisovatelka	Anna Stárková,
pokladní	Vegrová Marie,
archiv a knih.	Janoušková Marie,
cvičitelky	Janoušková M., Marková M. Nademlejnská B., Řepová

Marie, Stárková Anna, Švejnohová Anna, Vegrová Marie, Vítová Milada, Zadražilová Mar.pomahatelky Erndtová Berta, Halmanová Božena, Šebková Mar., Špicnerová Leop. Vaňková Žofie,

čekatelky Fedrová Mar., Netušilová Mar., Vyšatová Iva,
Žížalová Barbora.

Tak byl složen cvičitelský sbor v r. 1899.

IV. všesokolskému sletu v r. 1901 předcházely porady župních cvičitelských sborů. Župa Středočeská konala valný sjezd cvičitelských sborů na podzim r. 1900 v tělocvičně Sokola žižkovského. Na pořadu byla též otázka prvního vystoupení sester o sletě. Postavil jsem se tehdy velmi energicky proti vystoupení. Věděl jsem bezpečně, že nikde v žádné jednotě nebylo věnováno ženskému tělocviku tolik poctivé, promyšlené péče a přípravy jako u nás a obával jsem se, že nezdar způsobený nedostatkem schopných vedoucích by mohl vystoupení jen ohrozit a tím na dlouhou dobu cvičení znemožnit. Uváděl jsem mnoho důvodů, nebylo do té doby nikým ani Obcí sokolskou vydáno nic tištěného o ženském tělocviku, školy tělocvičné pro ženy byly vedeny muži podle vzoru mužského a bylo mnoho chybováno proti zdravotním požadavkům žen. Sám jsem teprve později připadl na myšlenku obohatit ženský tělocvik rejí a první moje skladba podle písně Pásla ovečky byla br. Klenkou otištěna v časopise pro učitele a učitelky, jakožto vzorný příklad pro pěstování tělocviku na učitelských ústavech. Zajímavé bylo, že kandidáti učitelství z této mé práce skládali zkoušky. Následovala druhá má práce na píseň Ráno za chlad'ouneké rosy, dále pak třetí práce - půlnoční scéna pro šibřinky podle Chopinova valčíku. Na myšlenku věnovat více času různým tanečním krokům jsem přišel náhodou, když při prostných jsem zkoušel různé ozdobné kroky, chůzi ve vysokém výponu a pod. Zpozoroval jsem, že to cvičenky baví a hlavně tehdy, když si při tom polohlasně zpívaly národní písně. Zkrátka uváděl jsem ve schůzi ještě mnoho jiných důvodů a tak se stalo, že otázka vystoupení sester o sletě nebyla téhož dne rozhodnuta pro pokročilou dobu a br. Bílek byl nucen svolat druhý valný sjezd zase na Žižkov o týden později. Rozhodovalo se tehdy o ženách bez žen. Nakonec přání technického odboru Obce sokolské zvítězilo a sestry vystoupily. Náš odbor tehdy cvičil rej s ozdobnými tyčemi. Nejistota a tápání ve vedení ženského tělocviku se projevilo všeobecným úpadkem návštěvy ve cvičení v následujících letech. V našem odboru jsme postupovali velmi přísně, pořádali každoročně jednu nebo dvě školy pro cvičitelky, závody domácí, pěstovali jsme celodenní nebo půldenní výlety a vycházky, učili se písním. Přesto neuspokojovaly mne cvičitelky svým počínáním při vedení družstev. Neměly dostatek látky a přinutily mne proto k tomu, abych jim na všech náradích hlavních i vedlejších napsal zásobu vhodných cvičení podle osnov rozvrhu. Napsal jsem tehdy na bradlech, hrazdě, kruzích, koni na šíř po 1200 různých sestav a o něco méně cvičení na kladině, na koze, žebřících, šplhadle, se švihadly, stole na šíř i na dél, celkem více než 8000 různých sestav a cviků. Také otázka záchrany a dopomoci byla probírána důkladně ve školách u nás pořádaných, ale ty nestačily, takže bylo nutno při jednotlivých případech paměť a schopnosti cvičitelek oživoval. Zejména zde při poměrně slabší tělesné konstrukci ženy bylo nutno dbát veškeré obezřetnosti. Stoupajícím počtem cvičenek stoupal také počet vedoucích družstev a zde právě třeba vzpomenout zkušenosti, že cvičitelský ženský sbor ve svědomité docházce do cvičení daleko předčil sbor mužský. Prakticky jsem svůj zápas o veřejné vystoupení žen o

sletě prohrál, ale morálně vyhrál. Nakonec jsem se však rád smířil se skutečností, neboť technický sbor Obce sokolské byl upozorněn mým bojem na úskalí při vedení ženského tělocviku a postupoval ve školách, které pak pořádal pro ženy podle měřítka mužského, s větší o- patrností. Zřídil také ženské technické předsednictvo při Obci sokolské, ve kterém zasedala také naše náčelnice Božena Nademlejnská. Já sám jsem žádný kurz nikdy neposlouchal, ale zato ve všech školách pořádaných jednotou, později i v župě a po roce 1919, když jsem se stal členem náčelnictva ČOS, přednášel jsem také ve školách Obcí pořádaných. Tuto drobnost uvádím proto, abych ozřejmil, z jakých začátků organicky neovládaných vyvíjela se vedoucí činnost v sokolstvu. Vrátím se k tomuto bodu, až chronologicky dospěji k přelomu po r. 1919.

Život v ženském odboru dostal v naší jednotě pevné směrnice a některé členky cvičitelského sboru pracovaly již samostatně. Kromě sestry náčelnice Boženy Nademlejnské a její zástupkyně Marie Janouškové byla to ses. Barbora Žížalová, která se vpravila do úlohy vedoucí žákyň velmi brzy a velmi dobře. Při jedné z návštěv, kterou k nám přivedl br. Dr. Scheiner, starosta ČOS /Jihoslovan Dr. Štěpán z Miletičů/ dostalo se ses. Žížalové a vedoucím družstev veliké pochvaly nejen od hosta z Jugoslávie, ale také od br. starosty Dr. Scheinera. Byl jsem tehdy přítomen a sám jsem si oddechl, když tato přísná zkouška byla odbyta. Líbilo se cvičení, kázeň i zpěv, se kterým žákyně odcházely do své šatny. Cvičení sboru se konala při uzavřeně galérii a tam jsem postupně zkoušel na koni na šíř lámat vžitě předsudky ženy na nepraktické oblečení při cvičení. Dlouhá sukně sahající až ke kolenům byla stálou překážkou při metání a v obavě, aby nenastalo při cvičení vykloubení prstů, doporučoval jsem sestřám, aby si aspoň při tomto nářadí vykasaly sukni do pasu a zkusily do bez ní. Zpočátku jsem jim nabídl, že odejdu, abych se nedotkl jejich studu, ale později již toho nebylo třeba a sestry po nabytých zkušenostech bez vyzvání při nástupu k nářadí si sukni vykasaly. Přesvědčováním a praktickými ukázkami jsem bojoval proti starým předsudkům a razil cestu k novému cvičebnímu úboru. Nejprve odpadly šerpy, pak se zkracovala sukně, kalhoty dostaly novou úpravu, nebyly již v kolenou tak řasnaté, zkrátka postup v oblékání šel kupředu pouze zvolna, ale nezastavil se. Později ženy samy začly řešit otázku cvičebního úboru a po několika sletech vystoupily ženy v krátkých kalhotkách s těsným tílkem s krátkými rukávky. Když pak sestry začly veřejně zavodit v župě a v Obci sokolské, objevovala se jména vinohradských sester skoro stále ve špičkách vítězů.

Rok 1908, ve kterém jsem si odvedl sestru Boženu Nademlejnskou jako svoji manželku, zůstavil cvičitelskému sboru velkou starost o její nástupkyni. Nikde ve výroční zprávě není jmenována a proto uvádím její jméno a jména dalších nástupkyň aspoň zde ve svých pamětech. Sestry náčelnice následovaly v tomto pořadí:

1898 - 1910 Božena Nademlejnská - Jirsáková

1910 - 1911 Maryša Liemertová - Jirsáková

1911 Oldra Nekvasilová - Táborská

1912 - 1913 Maru Vyskočilová

1914 - 1918 Milada Fialová-Němečková

1919 - 1921 Helena Krchová - Liebscherová

1922 - 1934 Božena Holečková - Matějovcová

1935 - 1938 Helena Šímová - Janovská

1939-1941, 1945-1948 Růžena Štěřovská

Ses. Růžena Štěřovská byla v r. 1948 po sletě zatčena a po prohlídce u ní v bytě vykonané byla na ni ve vazbě na Pankráci vznesena obžaloba pro přechovávání letáku Benešova, ve kterém byla jedna věta podle názoru tehdejší vlády protistátního významu. Byla odsouzena na 6 měsíců, z nichž měla 3 měsíce vazbou absolvované a po lékařském vyšetření a po podaném odvolání proti rozsudku byla propuštěna na svobodu do vyléčení. Podle doslechu byla z nemocnice o vánočních svátcích propuštěna. Tím prozatím končím zprávu o našem ženském odboru, který na základe usnesení památné schůze výboru ČOS 10. 5. 1914 přestal být odborem a vstoupil do plných členských práv jako muži.

Ve dnech 14. a 15. srpna 1898 se konal zájezd ČOS do Valašského Meziříčí, Hodslavic, Frenštátu, na Radhošť a do Rožnova, V Hodslavicích po slavnostech u rodného domku Palackého zažili účastníci na nádraží překvapení, které jim uchystal tamnější přednosta stanice, zavilý Rakušan. Přistavil nám totiž vlak sestavený z tzv. dobytčích vozů. Členstvo odepřelo vstup daních a přednosta, pokrčiv rameny, řekl, že dá pokyn, aby vlak odjel bez nás. V tom se však přepočítal. Členstvo si sedlo před lokomotivu na koleje a strojvůdce, Čech, i topič se jen usmívali. Někdo z nádražních zřízenců nám prozradil, že za ohybem stanice, kam nebylo vidět, je dost osobních vozů. Mezitím, co naši vedoucí horlivě vyjednávali s přednostou, sedělo členstvo na kolejích a nadalo se pohnout ani pískotem lokomotivy, aby ustoupilo. Čas kvapil a přednosta nakonec povolil. A jen nás prosil, abychom ustoupili, že přivleče lokomotiva osobní vozy. Stalo se tak a my jsme se pohodlně usadili ve slušných vozech.

Druhým obrázkem rakouské přízně byla naše návštěva v Třebušicích, v jednotě, která nám byla svěřena do ochrany. Bylo nás 6, kteří jsme měli v sokolském kroji navštívit Třebušice. Sraz byl v Národním domě a tam nás čekalo překvapení. Zákaz policejního ředitelství k návštěvě Třebušic v sokolském kroji. Po kratičké poradě jsme se okamžitě všichni rozběhli domů a nový sraz byl na nádraží v obleku občanském. Dojeli jsme do Třebušic, na nádraží nás čekali členové tamnější jednoty, zavedli nás do hostince, kde se cvičilo a pak jsme šli na večeři, kde se sešlo několik členů a také dost havířů. Bratřím trebušickým jsme vysvětlili příčinu našeho převlečení a předložili jim písemný zákaz pražského policejního ředitelství. Od cvičení jsme museli z důvodů politických ustoupit a omezili jsme se jen na posezení přátelském v hostinci, kde nás také okukovali příslušníci zakázaného hnutí anarchistů. Přespali jsme u některých bratří a časně ráno jsme se vraceli do Prahy. Po několika dnech obdržela jednotka zprávu, že všichni ti, u nichž jsme spali, dostali třídní policejní trest za přechovávání cizinců.

Vzpomínám si také, kterak v r. 1892 byl uspořádán výlet naší jednoty do Mníšku za vedení náčelníka Švestky. Byl to výlet celodenní a byl povolen policejním ředitelstvím bez praporu a bez polnic. My jsme si však vzali jak prapor, tak i polnice. Vystoupivše z vlaku, dali jsme se na pochod a tu někdo z bratří upozornil br. náčelníka, že nás neustále sleduje jakýsi malý obtloustlý pán v tvrdáku a namáhá se nám stačit. Bylo zjištěno cestou, že je to tajný, který vzhledem k tehdejší politické situaci nám byl přidělen jako slídič. Br. Švestka nás na příhodném místě shromáždil a v důvěrném rozhovoru nám sdělil, kdo nás sleduje. Tázal se, zda-li vydržíme

několik minut střídavý poklus s pochodem. Bylo to přijato s jásotem a my jsme se dali do klusu. Záhy jsme mužička s buřinkou ztratili a tak se to opakovalo, až jsme dorazili před polednem do Nového Knína, kde byly objednány obědy. Sotva jsme dojedli a zaplatili, přihnal se upocený policista a usedl u vedlejšího stolu, aby si odpočal a snad také posilnil. Na tajný pokyn br. Švestky jsme se z hostince vytratil, za hostincem seřadili a upalovali dále. Úřední průvodce nám pak zmizel nadobro, takže jsme odpoledne mohli klidně použít odpočinku. Po návratu za několik dní zavolal si br. starosta Horák br. náčelníka Švestku a povídá: Co jste to provedli, tady mám výměr z policejního ředitelství, kterým se nám předepisuje 5 K zlatých pokuty za použití praporu a polnic na výletě do Mnišku". Po vylíčení průběhu celého výletu se dal br. starosta do srdečného smíchu a prohlásil ve výborové schůzi, že za tak zdárný výlet bere pokutu na sebe a zaplatí ji z vlastní kapsy.

Také do Nancy téhož roku jelo družstvo Středočeské župy, ve kterém byli br. Jelínek Boh., L. Špirk, Vojta Řehák, Václav Ziegler, na zapřenou se sokolskými kroji v zavazadlech. Výpravu tehdy vedl br. Dr. Jan Podlipný, starosta Obce sokolské.

V r. 1897 byly pouliční demonstrace studentstva a jiných pokrokových živlů proti židovstvu. V Praze studentům hlavně pomáhali Podskaláci, kteří příliš horlivé policajty spouštěli do kanálů a železné poklopy za nimi přirazili. Já jsem prožil tyto bouřlivé dny v Plzni, kde tak jako v Praze vyrukovalo policii na pomoc vojsko, ale to bylo na naší straně a při vytloukání oken židovských a německých budov, upozorňovali vojáci sami na to, kde ještě bylo nějaké zdravé okno. Tuším, že tehdy už byl br. Dr. Podlipný primátorem města Prahy a ten prý jezdil v otevřeném kočáře po ulicích mezi davy a chlácholil lid, aby se vyvaroval drancování. Činil tak způsobem rozvázným, takže lid nakonec uznal jeho důvody a pomalu se rozešel. Také bitka s buršáky v zahradní restauraci v Chuchli byla výzvou k českému lidu, aby si nedali líbit provokační průvody buršáků v cereviskách s krátkými silnými holemi po Příkopech a Václavském nám. V Chuchli, kam mělo pražské sokolstvo v kroji výlet, dlouho se snášeli Němci a Češi v jedné zahradě restaurační, kde se střídavě zpívaly české a německé písně. Náhle však vypukl nějaký spor, z toho vznikla velká řež a nakonec Němci z restaurace upalovali s natlučenými hlavami do Prahy. Také můj otec se svými přáteli chodíval bud ulicí Jeruzalémskou anebo Štěpánskou či Nekázankou, kde měli buršáci své spolkové místnosti, tzv. "schlarafie" - Tam se pořádávaly pitky a také bitky na šavle. Otec z takových pochůzek přinášival domů cerevisky i hole ukořistěné v zápase s německými vysokoškoláky. Také br. Fr. Horálek, knihkupec, který byl v naší jednotě několik měsíců náčelníkem, měl nedorozumění se soudy pro urážku jeho veličenstva císaře. Byl souzen v Kutné Hoře a dostal tříměsíční trest vězení. Z tohoto vězení pak psal soudci různé dopisy /stížnosti na hygienu věznice a pod. /. Soudce byl rozumný a shovívavý a jak pověst vypravuje, prý mu poradil, aby byl klidný a při nejbližší příležitosti z věznice zmizel. Stalo se tak a br. Horálek se najednou octl v Paříži, kde se živil prováděním cizinců Čechů a jiných Slovanů po památkách v Paříži. Odtamtud pak odejel do Ameriky, vstoupil do Armády spásy a stal se jejím důstojníkem. V této hodnosti se vrátil do Prahy, kde také pořádal přednášky na ulici, Fr. Horálek byl krásný muž s plnovousem, vzhledu jak umělci malují Krista. Býval účetním v Ottově nakladatelství a podle nezaručené zprávy byla mu nakladatelem Ottou nabídnuta jeho dcera za manželku, což on odmítl a z nakladatelství vystoupil. Prvním jeho činem, když byl zvolen náčelníkem v r. 1891, bylo, že v čele tělocvičny u stropu

vysoko nad hrazdou zavěsil kalich.

V r. 1900 se konal zájezd ČOS do Zábřeha, Litovle a Olomouce. V Zábřehu, sídle německého velmože Brasse, byla učiněna velká policejní bezpečnostní opatření a sokolstvo nesmělo ani z nádraží vyjít. Proto se jelo rovnou do Olomouce, kde kromě policie a četnictva pomáhalo udržovat pořádek také vojsko. Procházeli jsme hustým špalírem ozbrojených sil, za kterými stály davy německého lidu ozbrojeného holemi a zuřivě dorážejícího na náš průvod i přes hlavy ozbrojené moci. Tu a tam se podařilo kromě hole zachytit také ruku útočníka, který byl ihned vtažen do průvodu, zbit a pak opět vyhozen do náruče ozbrojené moci. Na náměstích, v ulicích hlídalo vojsko a sokolové mohli vycházet jen ve větším počtu, aby ušli náhlému přepadení. Starosta Dr. Jan Podlipný jel do Olomouce v uzavřeném kočáře a jeho vůz poházeli Němci shnilými vejci. Veřejné cvičení se provedlo bez nehod a byl jsem poprvé ve svém životě na tribuně jako divák. Byla to dopolední zkouška, která se konala v kroji sokolském nebo občanském bez kajd a bez kabátů. Když jsem poprvé spatřil prostná v tak velkém množství, vstoupily mně nad tímto nezapomenutelným obrazem slzy do očí. Když se pak při cvičení řady borců obrátily ke mně zády, mohl každý divák pozorovat, že téměř každý borec byl vyzbrojen. Z kapes vzadu u kalhot vyčnívaly různé bijáky. Podle tvaru výzbroje bylo možno rozpoznat, kde která župa cvičí. Sokolstvo opustilo tehdy Olomouc bez úrazu, ranění byli pouze na straně Němců.

V r. 1901 se konal IV. slet na Letenské pláni a jestli se nemýlím, dostavil se při cvičení žáků ohromný lijavec, takže br. náčelník Dr. Vaníček dal povel k sestupu a odchodu. Některé sbory nevydržely nápor deště a daly se na útěk do šaten. Pouze sbor vedený br. Pálkou z Pražského Sokola vydržel a v pořádku dospěl do šaten. Pro vinohradské závodníky byl IV. slet velkým zklamáním. Do vyššího oddílu jsme nepostavili ani jediného borce, v nižším oddíle jsme docílili pouze 4. místa. Příčinou toho bylo vystoupení bratří, kteří k nám přestoupili z karlínského Sokola a v rozhodné chvíli, jak již bylo dříve uvedeno, se vzdali nejen svých míst v cvičitelském sboru, ale i své činnosti závodnické. Toto zeslabení cvičitelského sboru pociťovala jednota po několik následujících let.

V r. 1902, dne 16. února na valném sjezdu župního cvičitelského sboru si dovolil br. Kudela, člen žižkovské jednoty, avšak nečlen cvičitelského sboru, kritizovat naši činnost a vytkl nám, že se vyhýbáme veškeré činnosti ve prospěch župy a sokolské činnosti vůbec. Naše žádost, aby br. náčelník pokáral br. Kudelu, byla zamítnuta a župní sjezd se postavil za rozhodnutí br. náčelníka, který náš požadavek odmítl vzhledem k tomu, že prý ten výrok neslyšel. Skoro plné dva roky, tj. od 16. února 1902, kdy se konal župní sjezd v Nuslích, do 17. ledna 1904 se vlekla tato nepříjemná záležitost, my jsme se mezi tím vzdali vedení II. okrsku a byli jsme přiřazeni k okrsku I. Spor se župním náčelnictvem byl rozhodnut smířčím dobrovolným soudem, ve kterém za župu zasedali br. Dr. Vaníček a br. Klenka, za jednotu br. Otakar Hermann a Dr. Vážný. Kromě toho byli za župu přítomni br. náčelník Rud. Bílek, Agaton Heller, za vinohradskou jednotu náčelník br. Švestka, Karel Kotěšovec a Mir. Jirsák. Výsledek několikahodinového rokování bylo jednomyslné rozhodnutí smířčího soudu ve prospěch jednoty vinohradské. Nato jsme se opět ujali práce v okrsku.

Téhož r. 1902 byl rozhodnutím politických úřadů zakázán zájezd naší jednoty do Třebušic k naší svěřence. Přípravy k veřejnému cvičení byly tak zmařeny a mohli jsme se dodatečně odsloužit trebušické jednotě pouze hmotně, a to tím, že 30 našich členů se přihlásilo za členy jednoty trebušické.

V r. 1902 zemřel velký příznivec vinohradského Sokola br. Jaroslav Schnirch, místostarosta vinohradské jednoty a člen městské rady.

Rok 1903 a 1904 znamenaly pro vinohradský Sokol osudovou změnu ve vedení. V r. 1903 odstoupil br. Vlad. Švestka jako náčelník a 29. ledna 1904 zemřel br. Karel Horák, starosta jednoty. Br. Vlad. Švestka byl náčelníkem od r. 1891 do r. 1903 a br. Karel Horák byl starostou od r. 1893 až do svého skonu. Starosta a náčelník mají osud každé jednoty ve svých rukou. Starosta pečuje o administrativní a hospodářskou stránku, náčelník řídí tělovýchovu v jednotě. Oba mají ovšem k ruce podle stanov a řádu další spolupracovníky, ale odpovědnost za každý obor působnosti nesou jmenovaní činitelé, jednota, byvše zbavena vedoucích hlav, se dlouho radila ve svých údech o nástupcích. Za tehdejších dob v předměstí s poměrně malým počtem obyvatel byla zejména volba starosty velmi důležitou, neboť po prvním starostovi jednoty, živnostníku, nastoupil starosta města Alois Bureš, stavitel, první osoba v předměstí. Za jeho vedení opustila jednota hostinské místnosti a dostala se do zdravějších místností školní tělocvičny na Purkynově nám. vedle radnice. Po 5tiletém starostování převzal jeho činnost arch. Karel Horák, jeden z vynikajících členů městské rady. V ohledu hospodářském byla jednota odkázána na pomoc a podporu obce a peněžních ústavů s patrným vlivem obecních činitelů. Přirozeně ohlíželi se nejdříve členové výboru jednoty po někom, jehož vliv v obci by se aspoň částečně rovnal vlivu br. Horáka. Po důkladné přehlídce se nenašel vhodný nástupce, a proto hledala jednota dál mezi spolehlivými pracovníky. Volba padla tehdy na br. Otakara Hermanna, jednatele jednoty. Osvědčil se jako vzorný jednatel. Byl úředníkem v právním oddělení České hypoteční banky a své zkušenosti tam nabyté uplatňoval v kanceláři jednoty. Uspořádal spisy, zavedl řádný deník, číslování dopisů, zkrátka zavedl náležitý pořádek v úřadování, takže bylo hračkou po čase vyhledat některé potřebné spisy a doklady. Kromě toho osvojil si náležitou znalost Tyršových spisů a jeho proslovů, jakož i řízení schůzí nesly ráz věcnosti a stručnosti. Přitom dovedl být milým společníkem a nevyhýbal se veselosti. Byl navržen k údivu vinohradských rozhodujících činitelů a zvolen. Decimovaný cvičitelský sbor měl rovněž potíže s volbou náčelníka. Nejvíce se o to staral br. Julius Halman, který byl s br. Bohdanem Bloudkem, odstoupivším z cvičitelského sboru již také příbuzensky spřízněn a ten po dotazu u br. Bloudka, kterému nabízel místo náčelnické, přinesl od něho samotného návrh, aby nástupcem br. Vlad. Švestky se stal Miroslav Jirsák. Zprava mne skoro poděsila. Bylo mně tehdy 30 roků, když cvičitelský sbor navrženou kandidaturu přijal a doporučil valné hromadě ku schválení. Byl jsem zvolen a po pečlivém rozhodování jsem konečně volbu přijal. Zbytky cvičitelského sboru byly přetíženy prací, neboť každý kromě členstva byl účasten také na cvičení

žactva a dorostu. Někteří také při cvičení ženského odboru. Bylo třeba po zklamání v závodech IV. sletu všesokolského vrátit sboru důvěru v sama sebe a nadchnouti ho k vypětí sil. Na obzoru se rýsovaly závody polského Sokolstva ve Lvově a tu jsem se přesvědčil, že velmi snadné závodní sestavy budou pro nás tvrdým oříškem. Nejlepší náš závodník br. Karel Kotěšovec byl churav a tak tvořili družstvo bratři:

Brabec Frant., Hrabě Jos., Kočí Ant., Jirsák Mir., Kotěšovec Frant., Střítecký Frant. Kromě toho zálohu tvořili bratři: Doležal Jos., Halman Julius, Jílek Jos., Kočí Čeněk. Obec sokolská za vedení br. Jos. Klenky vypravila se do Lvova rychlíkem, který po svém příjezdu do Lvova nezaručoval závodníkům dost odpočinku před závody. Když jsem byl dosáhl u br. starosty Horáka schválení a podporu k účasti na závodech ve Lvově, navázal jsem styky s dávným přítelem mého otce Jos. Ohrensteinem, který zastupoval ve Lvově sklářský kartel. Požádal jsem ho o obstarání noclehů a vhodného stravování pro 10 závodníků. Ostatní členstvo přihlášené jelo s výpravou Obce sokolské. Závodníci však odjeli o den dříve. Ve Lvově nás očekával pan Ohrenstein na nádraží, odvezl nás v kočárech do svého domu, kde nám upravil jednoduchá lůžka na slannících na zemi, avšak v čisté, vymyté a nově vymalované místnosti se vzorně čistými lůžky. Po ubytování a umytí vezl nás na společný oběd do prvního hotelu. Odtamtud pak jsme si prohlédli proslulé dioráma z ruskopolské války, ukázal nám pamětihodnosti města Lvova a pak jsme se záhy odebrali na lůžko. Osvěžení jsme nastoupili k závodům. Štěstěna nám přála a tak nás zdvořilí soudci polští s malými nepatrnými výjimkami dávali za každou sestavu pinč /pět/ bodu, jak tehdy bylo zvykem užívat pětibodové stupnice. Pražské družstvo, náš největší soupeř, nás dobře hlídalo a měli smůlu, že na hrazdě, na které jsme i my závodili, si brali opravy.

Když se úspěch nedostavil ani pak, došli si na soudce znovu a žádali ještě jednu opravu, poněvadž prý hrazda nebyla náležitě upevněna. Ani pak nepochodili. Závody skončily naším vítězstvím, což bylo pro mne jakožto začátečníka ve funkci náčelníka velkým překvapením a vyznamenáním. Již před odjezdem do Lvova projednal jsem se správou lázní v Zakopaném ubytování asi 20 našim členům, kteří se vraceli ze Lvova. Ze Zakopaného byl směr naší cesty přes Tatry do Smokovce, pak na Štrbské Pleso a na stanici ve Štrbě. Po veřejném cvičení ve Lvově byla polní mše, které jsme asistovali dle pokynů br. Klenky na tribuně sletišť. V Zakopaném očekával nás na nádraží tamnější správce politického úřadu v hodnosti hejtmana S hudbou. Tam jsem proslovil svoji panenskou řeč a poděkoval panu hejtmanovi za jeho laskavé přijetí. Také zde jsme měli jako u Ohrensteina jednoduché, avšak vzorně čisté ubytování, a to zdarma. Hudba nám vyhrávala, při obědě a setkali jsme se tam s br. Novotným, jednatelem Sokola Pražského a br. A. V. Prágrem, starostou Sokola kolínského. Pršelo a jmenovaní bratři prohlásili nám při obědě, že pojedou domů, poněvadž prý v Tatrách to dlouho trvá, i týden, než mračna zadržaná vrcholky štítů se vyprší.

My jsme se však odradit nedali a zůstali. Pan hejtman nám druhého dne ukázal

závody hraběte Zamoyského a zprostředkoval nám doprovod proti předpisům, totiž jediného převodníka pro všechny účastníky. Jinak musel být na každého jednotlivce jeden převodník, což by nás bylo stálo mnoho peněz. Šťastně jsme překročili Tatry a sami jsme zachránili dva naše účastníky z horských trhlin. Ve Starém Smokovci, kam nás dovedl br. Jílek po čichu, jsme se octli v podvečer. S naším převodníkem Obrochtou jsme se rozloučili ve Slezském domě. Prohlásil, že už vodí turisty 50 let po horách, ale takovou partu, která běhá ve sněhu po rukách, ještě neměl. Ve Smokovci nás přijal velmi přátelsky kuchař Slovák prvního hotelu a uchystal nám dobrou večeři. Před spaním jsme si uspořádali ještě na smokovecké promenádě závody v běhu na 100 m a pak jsme se uchýlili na studentský nocleh v hotelu Na Poště, za který jsme platili 60 krejcarů. Br. Jílek se mne tehdy ptal, jestli ten nocleh je i s tou svíčkou na stolku, že by si ji vzal s sebou. Do Prahy jsme přijeli v neděli dopoledne v den, kdy se konal průvod všech spolků a také sokolstva a Dr. Janem Podlipným v čele. Došli jsme právě z nádraží Jindřišskou ul. na Václavské nám., když průvod byl v chodu. Směřoval na Staroměstské nám., kde měl být položen základní kámen k památníku Mistra Jana Husa. Uchýlili jsme se k Šenflokům, abychom zahnali hlad a pak šli k br. Cenkovi Holubovi, kde jsme se dali fotografovat. Zprávu o našem vítězství ve Lvově přijal br. starosta Horák s velkým potěšením a zajímal se živě o vše, co se závody a naším výletem souviselo. Také cvičitelský sbor byl touto událostí nadšen a šel do práce s novou chutí. Mé první vystoupení jako náčelníka a vedoucího závodního družstva skončilo pěkným úspěchem, avšak jen pro naši jednotu. Jinak tomu bylo u Obce sokolské a u všech družstev, která s námi soupeřila. U družstev to bylo pochopitelné. Obec sokolská však našla vadu v tom, že se závodníci nepřipojili k výpravě Obce a že měli zvláštní noclehy. Tím jsme se špatně zapsali. Mám zato, že se měli vlastně zlobit sami na sebe, když nepřišli na tutéž myšlenku jako já, abych poskytl závodníkům možnost zotavení po cestě. Zkušeností nabytých na prvním zájezdu jsem užil také při dalších.

Druhým důležitým podnikem Obce sokolské v tomto roce byl zájezd do Českých Budějovic, kterého se jednota zúčastnila 70 členy. Byla to druhá návštěva po 10ti letech. Rozdíl mezi oběma návštěvami byl ohromný. Češi budějovičtí se svým vůdcem Zátkou za těch 10 let pilně pracovali, takže po celém městě při naší druhé návštěvě nás vítaly jásavé zástupy a bojovný duch německý ztratil všechnu sílu a jen podle zamračených tváří bylo je možno rozeznat od Čechů. Sokolstvo budilo a posilovalo národní uvědomění a za to má nesporný nárok na vděčnost celého národa bez rozdílu politických stran. Po úspěchu ve Lvově a v Českých Budějovicích rostly šiky sokolské a také naše jednota mohutněla, takže se jí místnosti v Národním domě stávaly těsnými. Proto starosta Horák, jemuž náleží zásluha za přestěhování ze školní tělocvičny do Národního domu v r. 1894 byl často žádán ve výboru o získání vhodného místa pro postavení vlastní tělocvičny. Vinohrady rostly, zahrady a parky mizely a byla obava, že bychom se svojí žádostí

přišli pozdě. Již získání místnosti v Národním domě dalo br. starostovi Horákovi hodně práce. Národní dům byl již hotov podle plánů arch. Turka a jedině přičiněním br. starosty Horáka se stalo, že strop nad tehdejšími sálem byl zrušen a tím získány 4 galerie, z nichž 2 byly určeny pro obecnostvo a 2 prostornější pro cvičence. Tehdejší starší páni obce měli však mnoho starostí svých vlastních, aby nakoupili především pro sebe vhodná stavební místa. Další jejich starostí bylo, aby elektrická dráha, nástupce dráhy koňské, vedla mimo anebo poblíž jejich stavebních pozemků. Tím měla být cena jejich zvýšena. Starosta Horák zemřel 29. ledna 1904 po 11ti letech starostování. Starost o postavení vlastního stánku pro Sokol na Vinohradech zanechal svému nástupci. Br. Otakar Hermann ocenil náležitě touhu cvičenců po vybudování vlastní sokolovny a nastoupil cestu k dosažení cíle velmi energicky a neúnavně. Vypravil jsem se s ním jednou k br. starostovi města Burešovi se žádostí o darování pozemku. Nabídl nám tehdy místo u České dětské nemocnice, kde býval cirkus Sarasani, nad svahem, pod kterým vede nyní elektrická dráha z Vinohrad do Nuslí. Namítl jsem tehdy, že by to byl danajský dar postavit tělocvičnu na pozemku, který tvoří téměř rozhraní mezi Nuslemi a Vinohrady. Tato poznámka velmi rozlobila starostu Bureše a prohlásil jednou br. starostovi Hermannovi: "Toho mladého muže s černými kníry mi sem víckrát nevod'te, my žádných danajských darů nemáme." Zdálo se, že jsme si tím dveře na radnici sami zavřeli. Leč vytrvalost br. starosty Hermannova přece přinesla dobrý výsledek. V r. 1910 byl nám odevzdán pozemek u vodárny na místě, kde stávala desinfekční stanice. Na tomto pozemku zřídili jsme si zatím letní cvičiště se šatnami a kuželníkem pro bratry necvičící.

Po sletu ve Lvově nadešly nové povinnosti s přípravami k mezinárodním závodům v Arrasu a k zájezdu ČOS k II. sletu slovinského Sokolstva, spojenému se závody v Lublani. Měl jsem v Lublani spolužáka Pečánku, který byl ředitelem Lublaňské kreditní banky. Požádal jsem ho, aby nám opatřil dobré noclehy, oddělené od hostinského ruchu. Musili jsme tentokrát použít vlaku vypraveného pro ČOS. Na nádraží v Lublani očekával nás již ředitel Pečánka a po rozchodu zavedl nás do Zdravičského parku, kde jsme v zahradním pavilonu měli upraveny pěkné noclehy. Neznali jsme bohužel, jak jižní kraje mění počasí. Ve dne parna přes 40 stupňů, v noci velmi chladno. Naším budíčkem bylo právě chladno. Byli jsme skoro prokřehlí a proto jsme raději vstali dříve, abychom se pohybem a koupáním zahřáli. Závody kladly tentokrát na borce velké požadavky a sestavy byly zrádné. Nicméně štěstí nám přálo i tentokrát a ve velmi četné soutěži jsme získali opětně prvenství. Radost našich bratří byla opět veliká, neboť závodili jsme až skoro v poledne za nejparnějšího slunka. Výšin zadem podhmatem na hrazdě byl tvrdým oříškem pro každého závodníka a vzpomínám si, že jsem tajil dech, když se br. Soldán při výšinu poněkud od hrazdy odklonil a ohrozil tím celý svůj výkon. Díky jeho velké síle fyzické zdařilo se mu překonat mrtvý bod a pak již celou sestavu dobře dokončil. Také šplh na laně kladl velké požadavky. Po závodech zajeli jsme

si do Postojny, krápníkové jeskyně, pak do Benátek za vedení br. ing. Julia Schnircha, který uměl italsky. Výlet se velmi vydařil a zanechal ve všech účastnících nejkrásnější vzpomínky. Celkový náklad se zájezdem do Lublaně, Postojny a Benátek činil 110,- K.

Rok 1905 se vyznačoval poměrným klidem, kterého využila jednota k uspořádání prvního veřejného cvičení žactva a dorostu. Kromě toho podrobili se dorostenci prvním závodům. Slet sokolstva Dolnorakouské župy ve Vídni byl zakázán a namísto něho navštívila ČOS Hodonín, kdež cvičenci v slavnostním kroji bez kajd na dlažbě náměstí předvedli svá prostná. Téhož roku utrpěl cvičitelský sbor citelnou ztrátu úmrtím vynikajícího vrcholového borce br. Karla Kotěšovce, který zemřel 3. března ve věku 33 let. Kromě toho byl učiněn první vážný krok za získání vhodného pozemku k postavení vlastní tělocvičny v Riegrových sadech. Pozemky byly vázány podmínkou, že jich nesmí být použito ke stavbě budov kromě těch, které slouží veřejnému blahu. Za zmínku stojí, že jsme se vzdali ochrany jednoty třebošické a převzali jsme do ochrany nově založenou jednotu v České Lípě.

V r. 1906 se konal na výstavišti župní slet jako příprava ke sletu Obce sokolské v r. 1907. Čestné výsledky obsahuje vý- roční zpráva. Dalším zdařilým podnikem jednoty téhož roku bylo veřejné cvičení ženského odboru konané v tělocvičně Národního domu za vedení náčelnice ses. Boženy Nademlejnské.

Velmi zajímavým a odvážným podnikem Obce sokolské byl zájezd do Záhřeba a do Cetyně v Černé Hoře. Tentokrátě opětně po důkladném vyšetření cestovní kanceláří. Připravili jsme si svůj vlastní výletní program, který byl předložen k nahlédnutí br. starostovi Scheinerovi se žádostí, aby nám povolil řídit se podle něho. Bylo mnoho námitek a jak jsem se později dověděl, měl br. starosta Hermann mnoho práce v předsednictvu Obce sokolské, aby uhladil výtky nám činěné. Náš program byl však tak výhodný, že nebylo možno upřít mu odůvodnění. Velmi cenné služby prokázal celé výpravě vinohradské br. MUDr. Řehák, lékař v Metkoviči v Dalmácii, který byl v začátcích naší jednoty místonáčelníkem. Cesta byla značně namáhavá, bylo málo spaní a chudé království Černoohorské nemohlo nám poskytnout nic jiného než trochu studeného skopového masa, bílého chleba a hroznového vína. Přesto byl br. náčelník Vaníček s defílírkou před králem Nikolou velmi spokojen a také to projevil svojí pochvalou. Byli jsme ubytováni v kasárnách a vojsko spalo ty noci zatím pod stany ve volné přírodě. Zpáteční pochod byl vyvrcholením únavy, konal se opět v noci a bratři spali v chůzi. Ani silná černá káva neprospěla a byl to zázrak, že žádný z pochodujících nespádl se silnice do hlubokých roklí. Účastníků na Černé Hoře bylo celkem 400, veřejnému cvičení byli přítomni samozřejmě královští manželé. Na bastionu nad Kotorem se s námi rozloučili naši milí průvodci Černoohorci, kteří nám celou cestu pro zábavu stříleli nad hlavami a pak jsme se spustili krkolomnou cestou Kozím putem do Kotoru. Tam jsme vyčkali, až nám kotorské paní mimořádně vyklidily plovárnu a v moři jsme smyli cestovní prach a pot. Pak jsme nasedli na loď a jeli opět zpět. V Gruži

nás závodníky a cvičence vylodili a my jsme se ubytovali v objednaném hotelu českého hostinského, kde po několikadenním půstu jsme se opět řádně nasýtli a napili trochu pilsnerského piva. Již při první sklenici jsme začali klímat a proto jsme se odebrali na lože. Někteří spali na chodbách a kdo nebyl dost opatrný na přikrytí, byl napaden tamnějšími komáry papadači, takže jeden z nás, br. Žák, druhého dne vůbec neviděl, jak měl nateklá oční víčka.

Celé dopoledne jsme ho museli vodit. Druhého dne jsme nasedli na železnici a odjeli údolím řeky Ombly přes Počitelj na Travnik a Jajce, kde jsme si prohlédli pohanský chrám v jeskyních boha Slunce a Měsíce, pak malé mlýnky chalupníků na řece a po dobrém obědě v poštovní restauraci odjeli jsme poštovním dostavníkem do údolí Vrbanu. Na konečné stanici jsme se opět posilnili a šli pak pěšky do Banjaluky. Údolí Vrbanu divoké krásy, s mnoha desítkami orlů, bylo vyhlásováno anglickými žurnalisty za nejkrásnější údolí Evropy. Odtud odnesl jsem si tyfus a malarii. Z Banjaluky jeli jsme vlakem na Budapešť a po krátké prohlídce pokračovali jsme v cestě domů. V Budapešti jen zásluhou železničáře Slováka dostali jsme se do vlaku, získali výhodné uložení a hned usnuli. Nějaký den po návratu musel jsem ze schůze cvičitelského sboru rychle odejít, ulehnout, neboť tyfus začal účinkovat. Jedině zázrakem a šťastným zákrokem ošetřujícího lékaře MUDr. Sitty zůstal jsem naživu a po 30 dnech půstu vážil jsem 42 kg a mohl opět vrávorat po pokoji. Po rekonvalescenci na faře ve Velké Jesenici vrátil jsem se k sokolské práci, když už v mnoha jednotách byly přípravy k V. všesokolskému sletu v r. 1907 v plném proudu. Doháněli jsme s nácvikem prostných a začali pilovat a nacvičovat závodní sestavy. Výsledek závodů byl pro nás tentokrát opět smutný, neboť já jako vedoucí tohoto družstva dodal jsem družstvu špatný příklad. Nemohl jsem se ještě po tyfu tak sebrat, abych zdolal námahu nácviku. Dvacetileté jubileum jednoty cvičitelský sbor oslavil tedy špatně. Téhož roku podala jednota žádost městské radě o zakoupení stavebního pozemku. V tomto roce zemřel na tuberkulózu br. Jindř. Žabka, člen cvičitelského sboru a vynikající závodník.

Rok 1908 zaznamenal pouze veřejné vystoupení ženského odboru jako vzpomínku svého desetiletého trvání. V tomto roce ztratil národ svého pěvce - básníka Svatopluka Čecha a poslance Dr. Jos. Herolda, našeho zakládajícího člena. Jinak nesla se činnost cvičitelského sboru za zlepšením jeho tělesné vyspělosti a jednotlivci se zúčastnili též zájezdu ČOS do Prostějova a Kroměříže. V Prostějově poznal jsme poprvé br. Svatopluka Svobodu, který mne požádal jako absolvent obchodní akademie o hodnější místo v Praze.

Rok 1909 zaznamenal 6. června veřejné vystoupení všech složek v naší jednotě v tělocvičně Národního domu, při kterém poprvé v sokolském životě vůbec vystoupila též družstva starších. Koncem července odjela sokolská výprava COS na mezinárodní závody do Lucemburku, kde sokolské družstvo získalo první cenu. Výprava pak odjela přes Paříž a Cherbourg do Ameriky. Byl jsem účastníkem této výpravy. Navštívili jsme New York, Washington, Baltimore, Chicago, Detroit a Niagarské vodopády. V Chicagu se koncem srpna konalo veřejné cvičení. Výpravu

vedl Dr. Scheiner, počet účastníků 25. Krátce před nastoupením zpáteční cesty přepadla mne s velkou silou úplavice a následky byly pro mne cestou a hlavně po příjezdu do Prahy osudné. Po 30tídením boji s nemocí musel jsem se podrobit operaci, kterou na mně provedl br. Dr. Rudolf Weisberger. Díky jeho odvaze byl jsem zachován při životě. Následující rekonvalescence netrvala již tak dlouho a mohl jsem se opět vrátit ku svému zaměstnání v bance i v Sokole. Za své nemoci diktoval jsem v posteli přednášku o Americe br. Třískovi, kterou jsem pak přednesl 12. ledna 1910 ve velkém sále Národního domu s promítáním obrázků a s připojenou výstavkou různých tiskovin, plakátů, brožur, pohlednic a jiných předmětů. Na této přednášce předvedla také čtveřice vinohradských sester cvičení prostrná ze sletu v Chigagu. Dojmy ze zájezdu do Lucemburku, Paříže a Ameriky byly úžasné. Veškeré výlohy se zájezdem spojené činily pro mne bez jakékoliv podpory 1200, - K za dobu 45 dnů. Troufám si tvrdit, že do té doby žádný návštěvník Ameriky by byl neshlédl a nezažil tolik podívané ani za půl roku. K dovoleně mi dopomohl náměstek vrchního ředitele Dr. Matuše Dr. Jan Podlipný v Zemské bance. Musel jsem se ovšem vzdát své dovolené za dva roky. Nemohu opomenout návštěvu Niagarských vodopádů, neboť chová v sobě vysoce odvážný čin našich bratří závodníků, kteří asi 100 m pod vrcholem Niagarských vodopádů na lávce chatrného vzhledu v mračnech vodní tříště a za hřmění dělových ran padající vody zvedli se skoro v těsném zástupu do stoje o rukou. Obecenstvo, které s námi sestoupilo na lávku, zůstalo při této podívané ztuhlé jako sochy kamenné ještě tehdy, když už jsme je při odchodu míjeli. Také v dolech jsme byli vystaveni nebezpečí života. Před vstupem museli jsme podepsat revers, že jakékoliv nebezpečí jde na náš vrub. Nasedli jsme do malých vozíků a v dosahu pozvednuté ruky byl nad námi trolejový drát, při jehož dotyku kteréhokoliv z nás byla by nás všechny elektřina usmrtila. Jatky, trh na ovoce, železniční vozy, nádraží, automobilový ruch atd., to vše bylo pro nás vzácnou a v Evropě nevídanou podívanou. /Podrobnosti viz v mé přednášce/.

Kratičká doba nás dělila od mezisletových závodů, při kterých jsme se zúčastnili pouze závodu nižšího oddílu. Naše družstvo získalo v tomto závodě první místo. K těmto závodům byla připojena zvláštní vystoupení, při kterých předvedli naši žáci za vedení br. Jos. Doležala rohovnická prostrná, muži cvičení se stálkami a bílé skupiny. Tato tři čísla byla předvedena již o našem veřejném cvičení večer ve velkém sále Národního domu.

V r. 1910 se konal zájezd ČOS do Bělehradu a Sofie. Naši jednotu vedl tentokrát br. Ant. Kočí. Následoval Londýn s mezinárodními závody, při kterých bylo bojováno o Lützowův stříbrný štít. Dobyli jsme tehdy více než štít, zvítězila naše Tyršova soustava nad švédskou i německou a světová veřejnost, která se do té doby řídila vzorem anglickým, musela změnit své názory a přiklonit se k vítězi. Dalšími podniky ČOS byly zdvořilostní návštěvy v Krakově, při oslavě Grünwaldu a v Belgii. Na domácí půdě byl proveden župní slet na hřišti Klubu cyklistů vinohradských naproti pivovaru v Korunní tř. za vedení náčelníka br. Aug.

Očenáška a pak závody o přebor, při kterých naši borci obsadili prvá tři místa a řadu dalších předních míst.

Zaznamenati sluší také, že městská rada věnovala nám tohoto roku a odevzdala do užívání pozemek u vodárny, na kterém jsme pak zřídili letní cvičiště a kuželník. V tomto roce zemřel br. Bohumil Jelínek vynikající borec vinohradské jednoty, účastník závodů v Paříži. V ženském odboru provedla naše Župa první nárad'ové závody, na kterých dobyly naše sestry prvá tři místa a další čtyři přední místa, z nichž poslední bylo 14. mezi všemi závodnicemi župy. V tomto roce se vzdala svého náčelnického místa ses. Božena Nademlejnská, provd. Jirsáková, po 12tiletém řízení odboru. V tomto roce byl dále uveden znovu v činnost pěvecký kroužek. Br. Karel Müller spolu s Budilovou družinou pořádali v letech předcházejících a následujících mnoho zdařilých večírků přátelských, zejména pak tzv. "jourfiky", které byly velmi čteně navštěvovány. Skupina mladých na Vinohradech, mezi nimiž byli zejména bratři K. Müller, K. Domorázek, MUDr. Procházka, Emler obohacovala program večerů.

V r. 1911 pořádala ČOS zájezd do Olomouce a Uherského Hradiště a s uspokojením bylo zjištěno, že obdobně jako v C. Budějovicích germánská zuřivost opadla. Dále byl navštíven slet chorvatského Sokolstva v Záhřebě a pak se zúčastnila ČOS mezinárodních závodů v Turině, kde s velkou převahou naše družstvo zvítězilo. Členem tohoto družstva byl také náš br. Svat. Svoboda. Náš program v jednotě byl zahájen v červnu veřejným cvičením na novém letním cvičišti u vodárny. Župní zpravodaj br. Aug. Očenášek podal o něm zprávu ve Věstníku sokolském stručně, avšak takovým způsobem, že jsme se rozhodli veřejné cvičení opakovat ve velkém sále Národního domu v měsíci říjnu. Při této příležitosti byli přítomni vynikající zástupci města, okresu, státních úřadů a ČOS s br. starostou Dr. Scheinerem a Dr. Vaníčkem v čele. Návštěva byla obrovská. Obě veřejná cvičení za doprovodu hudby br. Pospíšila a Burina byla pronikavým úspěchem tvorby a technické vyspělosti cvičitelských sborů a cvičenců. Kromě toho se konaly jak u mužů, tak i sester tajné domácí závody ve třech stupních nesnadnosti. Vzhledem k těmto podnikům mohli jsme se zúčastnit pouze zájezdu do Olomouce a Uherského Hradiště. Záhřeb pro nedostatek času a z finančních důvodů musel být vynechán.

Rok 1912 plně zaměstnal veškeré sokolstvo VI. všesokolský slet. Konal se opět na letenské pláni za nevídané návštěvy zahraničních slovanských hostů, bratří amerických, Francouzů a řada dalších hostů. Slet měl vynikající program. Kromě vystupení župních celků byla to sletová scéna, nejlepší, kterou kdy sokolstvo předvedlo - Maraton. Při vystoupení žup měla Středočeská župa cvičení s kladinami podle návrhu br. náčelníka Aug. Očenáška. Kromě jmenovaných hostů byl na tribuně přítomen lord major města Londýna se svým průvodem, který si vyžádal návštěvu šaten a seřadiště. Byl sletem tak okouzlen, že chtěl znát cvičence zblízka. Kladl mnoho otázek a nemohl pochopit, jak je to možné, aby cvičenci z tak různého prostředí a z tak rozsáhlé oblasti, jakou byla oblast ČOS, se mohli shodnout ve cvičení, aniž se byli předtím kdy viděli. Další otázkou bylo, kdo to všechno platí a když se dověděl, že každý cvičenec si musí zaplatit nejen cvičební úbor, ale i dráhu, stravu a ještě sokolskou daň, neměl údiv jeho žádného konce a prohlásil, že dosud nic tak velikého v životě neviděl. Závody o tomto sletě přinesly vinohradskému Sokolu velký úspěch. Po

dvou nezdarech na předcházejících letech mohli jsme tentokrát postavit tři družstva v oddílu vyšším a sedm družstev v oddílu nižším. Byla získána putovní cena - Lützowův štít, který poprvé dala ČOS jako cenu pro vítězné družstvo vyššího oddílu. Kromě toho br. Svatopluk Svoboda se stal II. přeborníkem v závodě o přebor, družstvo nižšího oddílu se umístilo na 2. místě a br. Jos. Doležal získal mezi všemi závodníky rovněž druhé místo. V závodech prostých byl br. Svat. Svoboda na místě třetím. Také br. Frant. Vácha se skvěle umístil, ačkoliv pobytem v cizině ztratil mnoho času pro svůj nácvik. Rok 1912 byl památným pro vinohradský cvičitelský sbor také ve směru výchovy cvičitelů. Již po léta pracoval pilně na příručce pro cvičitele mužů a žen a svoji práci vydal nejprve ve velkém formátu litograficky, později se rozhodl pro práci tištěnou. Předložil jsem jeden z prvních výtisků v úředně Pražského Sokola krátce před sletem br. náčelníku Dr. Vaníčkovi a přítomným několika členům technického předsednictva se žádostí, aby přijal tento výtisk jako práci cvičitelského sboru, která dříve v chatrnější úpravě sloužila k výchově vinohradského sboru. Br. náčelník Vaníček poděkoval a prohlásil, že předsednictvo technické nemělo dosud čas věnovat se této práci a že doufá tak učinit v době co nejdříve. Měl jsem radost z vlídného přijetí naší několikaleté práce a proto jen bolestně se muselo dotknout každého, kdo práci věnoval mnoho svého volného času, studia a námahy, když se ve Věstníku sokolském dočetl několikařádkovou kratičkou zpráva, že vinohradský sbor vydal knihu o výchově tělocviku pod názvem Škola tělocviku sokolského pro muže a ženy, ve které prý bylo pracováno nůžkami, tj. opisováním. Hanlivé toto označení jsme si ovšem nijak nezasloužili, neboť veškeré prameny, ze kterých jsme čerpali, jsme poctivě uvedli a zabraly plnou stránku. Nové však byly statě popisující kladiny, které dosud nikde popsány nebyly, cvičení se švihadly, švédské stoličky, šplh na laně a na tyčích. Látka byla pečlivě sestavena a tam, kde schůze cvičitelského sboru ČOS prohlásila svá zásadní usnesení, považovali jsme je za nezměnitelná a nemohli jsme tedy nic jiného učinit, než je vzít jako u úředních pramenů buď doslovně, nebo s menšími změnami po zkušenostech praxí nabytých. Nebyla to práce nůžkami, ale poctivá práce sokolská, při které nás vedla snaha posloužit co nejlépe sokolstvu. Pokud jsme od jednot, žup a vynikajících jednotlivců obdrželi zprávy, všechny byly velmi povzbuzující a radostné. Závada však, proč kritik sáhl k tak britkému ocenění, bylo patrně v tom, že jsme předběhli ČOS a ukázali, co dovede malá skupina nadšených pracovníků bez cizí pomoci. Jiný kormutlivý obrázek ze sokolského života zažil jsem sám za svoji osobu. Byl jsem o sletových závodech ustanoven soudcem ve vyšším oddíle na bradlech. Dalším soudcem tam byl br. Böhm z Bratislavy. Celkem jsme se ve známkách shodovali, a když přišlo na řadu vinohradské družstvo, vzdal jsem se soudcování a br. Böhm známky prostě diktoval. Tím jsem chtěl předejít podezření, že svému družstvu nadržuji. Záhy jsem měl být rozčarován, neboť 16 závodních družstev podalo u technického předsednictva stížnost na mne pro stranické soudcování. Na tom však nebylo dosti. V Melantrichu za redakce nějakého člena z Pražského Sokola, jehož jméno mně vypadlo z paměti, počal vycházet leták, který se obíral jedině mou osobou a soustavně mě zostouzel. To jsem si ovšem nemohl dát líbit, jednak v zájmu svým vlastním a jednak v zájmu závodníků vinohradských a vinohradského Sokola vůbec. Když můj zákrok u technického předsednictva ČOS ničeho nedocílil, učinil jsem u Dr. Schauera na

nároží Karlova nám. a Žitné ul. trestní oznámení na všechny jednotlivce oněch 16 družstev pro urážku na cti.

Byla to pro mě otázka další existence v Sokole a bránit jsem se musel. U Dr. Schauera byl tehdy koncipistou Dr. Fleischmann /pozdější člen výboru ČOS/, který ode mne tuto žalobu přijal a zapsal. Dr. Schauer, rovněž člen Sokola, oznámil můj zákrok u něho v ČOS a po několika dnech navštívil mě v Zemské bance br. Dr. Vaníček a žádal mne, abych žalobu odvolal, poněvadž prý spory sokolské se nevyřizují u civilních trestních soudů. Po výměně slov nabídl mně svolání sokolského soudu, který měl sestávat z 5 župních náčelníků. Podmínkou však bylo odvolání žaloby u Dr. Schauera. Prohlásil jsem, že mám v br. náčelníka Dr. Vaníčka plnou důvěru a proto žalobu odvolám. Smírčí soud se konal v paláci Sylva Tarouccy na Příkopech, kde měla ČOS své místnosti. Soudu předsedal br. Dr. Drbal z Tišnova. Přítomni byli zástupci protestujících družstev, můj spolusoudce br. Böhm, já a br. Strítecký, jakožto můj zapisovatel a stenograf. Po vyslechnutí br. Böhma a zástupců družstev přednesl jsem svoji obhajobu a mé vzrušení bylo tak veliké, že jsem se ke konci své řeči již nezdržel a dal se do pláče, který měl všechny znaky hysterické poruchy. Bylo mi hrozně líto, že já, který jsem tak úzkostlivě dbal všech předpisů a nařízení ČOS, mám se obhajovat z nečestného činu, pro který tu nebylo naprosto žádného podkladu a napadení mé osoby bylo vyvoláno jen závistí závodních družstev nad tím, že Vinohrady zvítězily. Výrok soudců vyzněl jednomyslně - osvobuzující. Nato byla ve Věstníku sokolském kratičká zpráva čtyř nebo pětiřádková, ve které se sokolské veřejnosti sděluje, že br. Mir. Jirsák byl z nařčení sokolským soudem osvobozen. Následky tohoto soudu byly však pro mne velmi vážné. Z mocného hnutí mysli jsem dostal zánět žlučníku, který mne uvrhl na lože a byl provázen občasnými prudkými bolestmi. Jeden záchvat trval plných 24 hod., při čemž jsem byl tři hodiny v bezvědomí a lékař Dr. Sitta o své újmě mi dal za ten den dvě morfiové injekce. Když bolesti polevily, začal jsem opět v bance úřadovat, ale musel jsem být ve stravě velmi opatrný, neboť nejmenší překročení diety znamenalo nové záchvaty. Následujícího roku 1913 odebral jsem se na léčení do Karlových Varů a pak jsem po několik let pravidelně užíval thé z bylinek, které mě z této nemoci dokonale vyléčily. Po celou tu dobu musel jsem se vzdát cvičení, ale jednotu jsem vedl dál. Ztráta cvičení byla pro mě ujmou a již nikdy jsem se nedostal do formy nářadového cvičence.

Kde bylo tajemství našeho vítězství? Přišel jsem na myšlenku odloučit cvičence několik týdnů před závodem od obvyklého jejich způsobu života a vzít jim možnost užívat jejich volný čas podle vlastního přání. Na letním cvičišti u vodárny v bývalé desinfekční stanici byla za tím účelem zřízena zcela prostá noclehárna a tam bratři závodníci vyššího a nižšího oddílu /ovšem jen družstva, se kterými bylo počítáno na lepší zařazení/ trávili své volné chvíle, večereli, nocovali a snídali. Ve dne šel každý za svým zaměstnáním. Ranní cvičení a sprchování všem velmi prospívalo. Nácvik byl důkladný, jednotlivci pod mým dozorem pilovali prvky, které dobře neovládali a pak teprve byly nacvičovány celé sestavy. Tato metoda se osvědčila a rozhodla.

Cvičitelství a také výbor jednoty přijaly zprávu o soudu s velkou radostí a někdo přitom poznamenal, že první ceny bylo vlastně dobyto dvakrát, poprvé družstvem a podruhé mnou. Moje odvahy a statečnosti byly náležitě oceněny, ovšem jen v domácích

kruzích. Moje postavení v jednotě a můj vliv na jednotlivce se upevnil. Po čase mně sděloval br. starosta Hermann, člen předsednictva ČOS, abych si ze svého pláče před soudem nic nedělal. Více jsme o tom nepromluvili. Krátce po soudu vzal jsem závodní řád do ruky a došel si na br. Dr. Vaníčka. Poukázal jsem mu na odstavec, ve kterém stálo, že družstvo nebo jednotlivec protestující bezdůvodně proti nálezu soudců, bude ze závodu vyřazeno. Žádal jsem, aby ČOS se podle toho řídila. Br. Vaníček však odmítl s tím, že by prý tím byly celé závody vyššího oddílu vážně ohroženy. Upozornil jsem dále, že nedojde-li k nějakému disciplinárnímu potrestání protestujících družstev, podnítl se příští závodnická řevnivost tak nebezpečně, že žádný soudce nebude si jist před troufalostí závodníků, kteří by neprávem přičítali svůj neúspěch špatnému soudcování. Dodal jsem, že každý závod se sestává ze dvou činitelů - závodníků a soudců a mají-li závody přinést žádané ovoce, musí být plná důvěra v soudce, v jejich nedotknutelnost a proto musí být soudci školeni a zkoušeni. To mělo za následek, že po delší době byly zřízeny školy pro soudce a nebylo již ponecháváno náhodě anebo stranickému výběru, kdo bude příště soudcovat. Přinesl tedy můj spor aspoň v tomto směru ozdravení.

Důležitou událostí pro vinohradskou jednotu byla soutěž na návrhy pro vlastní tělocvičnu. První cenu /1500 K/ obdržel architekt Rössler, druhou cenu /1000 K/ architekt Dryák, třetí cenu architekt Váhala /500 K/. V porotě byli zástupci Spolku architektů a inženýrů, Umělecká beseda, zástupci vinohradské obce a Sokola. Již tehdy jsem poukazoval br. starostovi Hermannovi, že pozemek u vodárny je pro vinohradskou jednotu nevhodný, poněvadž bude úplně bez letního cvičiště nebo bude mít letní cvičiště malé. Letní cvičiště, které jsme později obdrželi ve Slovenské ul., pro svoji vzdálenost od vlastní budovy bylo též nepraktické.

Téhož roku byl založen trubačský sbor, jehož sbormistrem se stal br. Václav Škopek. Po tříměsíčním pilném cvičení vystoupil sbor při uvítání nových členů. Velkou ztrátu utrpěla jednota úmrtím br. Karla Müllera-Vacka, předsedy pořadatelského odboru. Týž byl také vynikajícím divadelním ochotníkem a výborným, veselým společníkem. Téhož roku ztratil národ vynikajícího pěvce - básníka a spisovatele Jaroslava Vrchlického.

Z městské rady vinohradské odešel na věčnost první náměstek starosty br. Matěj Bílek, tesařský mistr. Pavilon v Riegrových sadech, ve kterém naše jednota cvičila od r. 1920, byl jeho prací. Odborní znalci uznali tesařskou práci br. Bílka za vynikající. Původně byl pavilon určen pro jízdu na kolečkových bruslích a byl zařízen ve svých ochozech restauračně. V r. 1919 postavil br. Frant. Stárek podle rozhodnutí výboru Sokola k pavilonu dvoje šatny, místnost pro novináře, pro výběrčí příspěvků, pro jednatele, starostu, šatny cvičitelského sboru a knihovnu.

V r. 1913 stojí za zmínku zdařilý slet župy Moravskoslezské v Ostravě za účasti ČOS. V témž roce se konal sjezd turnerů v Lipsku, na který vyslala vinohradská jednota 10 členů cvičitelského sboru. V téže době se konalo okrskové cvičení ve Stříbrné Skalici. Koncem roku uspořádal cvičitelský sbor na letním cvičišti u vodárny závody v tělocviku prostém.

Rok 1914 bude navždy zapsán nejen v dějinách našeho národa, ale i v dějinách světových. V tomto roce byl zahájen boj o svobodu národa československého, což ovšem se

stalo jasným až teprve v r. 1918. Pro dějiny sokolské se stal r. 1914 památným úmrtím br. Jana Podlipného, prvního starosty ČOS a Svazu slovanského sokolstva /zemřel 22. března/. Tento velký syn českého národa byl poslancem, primátorem města Prahy, náměstkem vrchního ředitele Zemské banky atd. Jako řečník vynikal dramatickým přednesem a strhující silou.

31. května 1914 projevíli čeští lékaři a přírodopytci na svém sjezdu přání nahlédnout zblízka a kriticky do tělovýchovné činnosti sokolstva, což bylo ČOS vděčně přijato a lékařským odborníkům bylo umožněno posoudit aspoň zběžně vliv sokolské výchovy na lidské tělo.

29. a 30. června 1914 se konal v Brně památný slet, který hned na svém začátku byl zakázán s ohledem na zavraždění arcivévodý d'Este a jeho manželky v Sarajevu. Tato bezprostřední příčina války znemožnila slet, který po předvedení dvou zdařilých čísel sliboval vzácnou podívanou. Další důležitou událostí bylo utvoření nové župy Pražské, když se předtím Pražský Sokol vzdal své staré výsady být sám sobě župou.

Činnost cvičitelského sboru byla zahájena Rozmarným večerem /Kožíškův slet/. Následovala akademie v květnu, která byla v červnu opakována před br. starostou Dr. Scheinerem a mnoha zahraničními hosty. Dále jsme se zúčastnili okrskového cvičení Fügnerovy župy v Podlázkách /Mladá Boleslav/, kamž naše svěřenka Česká Lípa přeložila oslavu svého 10tiletého trvání.

Výjimečně se zde zmiňuji o velikonočním dvoudenním výletu na Říp a do Roudnice. Zdá se mi, že mezi tímto výletem a první světovou válkou je pro nás Čechy jakýsi symbolický vzájemný vztah. Na Řípu určil praotec Čech bohatou zemi za budoucí sídlo Čechů a první světová válka, která měla být novým ujařmením slovanského živlu, se stala hrobem rodu Habsburků a byla naším osvobozením po třistaleté porobě.

Válečnou výzvou k narukování bylo postiženo hned na začátku 41 členů cvičitelského sboru, kromě mnoha mladých cvičenců. Loučil jsem se za sbor a jednotu s každým jednotlivě podáním ruky a výzvou, aby každý "konal svou povinnost." Nemohl jsem veřejně víc učinit, ale ti, kterým tato výzva patřila, mi všichni rozuměli, a proto jsme měli z naší jednoty více legionářů než padlých. Žádal jsem také každého, aby se přihlásil a udal nám svoji adresu, tj. pluk a číslo, kam bychom mohli psát. Pak jsme s br. starostou Hermannem psali korespondenční lístky všem, kteří se nám ohlásili. Počet těchto lístků šel do set, a když jsem se dověděl, že moje písmo je na černě tabuli hlavního poštovního úřadu v Jindřišské ul. mezi politicky podezřelými, použil jsem ochoty několika sester cvičitelského sboru a ty podle daného textu zastávaly činnost dopisovatelskou až téměř do konce války. Jednoty sokolské nebyly sice rozpuštěny, ale byla zastavena činnost v celé ČOS. My jsme ovšem nezháleli a po uzavření tělocvičny v Národním domě vyžádali jsme si tělocvičny školní, především pro žactvo a dorost.

Naše tělocvična byla zabrána pro noclehárnu Domobrany 11. února 1916 a byla vrácena svému původnímu účelu po 3 měsících po provedení nutných oprav. Bohužel nebylo to nadlouho. 7. září téhož roku byla tělocvična opět zábrana pro vojenskou noclehárnu a po jejím zrušení v prosinci téhož roku učinila z ní městská vinohradská rada skladiště mouky. Teprve v prosinci 1917 byla tělocvična uvolněna a my jsme se mohli

vrátit ku své práci. Stálé odvody a opakované stěhování po nevyhovujících školních tělocvičnách měly zhoubný vliv na návštěvu cvičebních hodin. Cvičilo se v Raisově škole u tržnice, kde nedostatečné nářadí ohrožovalo bezpečnost borců. Po vyvinutí velkého úsilí významných činitelů byla nám propůjčena tělocvična v Hálkově tř. /nyní Londýnská/. Tato vyhovovala mnohem lépe svou prostorou i nářadím, avšak použití tělocvičny bylo vázáno přesně na dny a hodiny předem stanovené, které nestačily ani k řádnému cvičení, natož k volnému.

Dorost jsme předtím přestěhovali do vršovického Sokola, který nám ochotně nabídl své pohostinství a odtamtud převedli jsme dorost do gymnasijské tělocvičny. Hlavní zřetel obrátili jsme v době válečné ku cvičení dorostu a žactva. Po prázdninách r. 1916 bylo nám však neoficiálně, ale velmi zřetelně školskými úřady naznačeno, že si v dané době nepřejí, aby Sokol se věnoval tělesné výchově žactva. Zajímavé je však, že někteří ředitelé škol byli ochotni svěřit nám tělesnou výchovu svých žáků úplně, a to hlavně, aby se naučila kázni. Po návratu do tělocvičny koncem r. 1917 začala návštěva ve všech oddílech velmi rychle stoupat, takže cvičitelský sbor byl nucen použít ochoty pokročilých borců, nečlenů cvičitelského sboru, ku vedení družstev. Počet členů sboru narukovaných do vojska činil 43 z 60 činných. Z těch padl 1, 7 bylo zajato, 4 postihla invalidita. Statistiku členstva se nepodařilo nikde zachytit přesně, avšak přibližně bylo odvedeno více než 800 bratří a několik desítek dorostenců. Listinu mrtvých sestavil br. starosta Hermann a ta obsahuje 45 bratří a dorostenců. Legionářů /ruských, italských, francouzských, amerických/ bylo v naší jednotě napočteno 64, z toho mohl jsem snad usoudit, že má slova na rozloučenou padla u velké většiny na úrodnou půdu a pokyn "konej svou povinnost" byl správně sokolsky pochopen.

Válečné roky zanechaly i v zázemí pro naši jednotu smutně stopy. 14. června 1915 zemřel ve věku 53 let br. Jar. Pechan, profesor tělocviku. Byl nedostizným organizátorem, výborným závodníkem /Lublaň, Paříž/, skvělým učitelem a dosud nedoceněným znalcem Tyršovy tělocvičné soustavy. Své odborné články uveřejňoval v časopise Sokol a v Učitelských listech. Jednota vinohradská vděčí mu za pevné základy, které jí krátce po jejím založení vložil nevyhladitelně do cvičitelského sboru. Druhou obětí byl br. Ota Scrivante, 22letý nadějný vrcholový závodník. Zemřel 1. listopadu, 1916 /tuberkulóza/. Třetí obětí byl br. Ant. Kočí, technický úředník pražského magistrátu, místonáčelník Sokola, mezinárodní závodník a jeden z nejspolehlivějších sokolských pracovníků. Zemřel 24. ledna 1918. Pohřeb mu byl vystrojen z tělocvičny v Národním domě. Čtvrtý byl br. MUDr. Jaroslav Vavrouch, člen cvičitelského sboru. Zemřel 15. listopadu 1918. Členstvo v kroji doprovodilo ho k zpopelnění. Br. Dr. Vavrouch byl mezi oněmi lékaři, kteří přispěchali ve válce bulharsko-turecké Bulharům na pomoc. Ve světové válce byl stížen zánětem slepého střeva a nalezen ležící ve stodole s revolverem v ruce, kterým se chtěl bránit v případě přepadení. Byl odvezen do Prahy a zde nucen k operaci. Odmítl, žák Thomayerův, internista, se nemůže dát operovat. A ejhle, br. Dr. Vavrouch se vyléčil. Měl znovu rukovat. Předstíral pomatení smyslů, byl odborně zkoušen a nakonec přece jenom propuštěn do svého domova, do Loštic na Moravě. Odtamtud podnikal výlety s hůlkou v ruce i na dohled bojujících soupeřů, Ruska a

Rakouska a při nové prohlídce štábním lékařem Halbhuberem, známým bezcitným nepřitelem Slovanů, dostal se opět do svého domova proto, poněvadž pana štábního lékaře několikrát přetáhl bejkovcem. Po skončené válce se Dr. Vavrouch ihned přihlásil do práce v Sokole. Bohužel nikoliv nadlouho, neboť španělská chřipka nedala se odehnat ani pěti profesory, kteří prodlévali u lože nemocného. Br. Dr. Vavrouch zanechal po sobě památku. Jednak věnoval jednotě polovinu svého jmění a výbor se usnesl pojmenovat jednu z místností v nové tělocvičně jeho jménem. Za druhé spolupracoval na tělocvičné příručce /Klony trupu/ jako lékař, tj. označil svaly, které při jednotlivých klonech jsou činnými. Chtěl jsem vydat tuto knížku hned po r. 1919, ale prof. Dr. Weigner, kterému jsem ji předložil k nahlédnutí, mne zradil, abych s tím nespěchal, kdežto Dr. Bukovský na mne usilovně naléhal, abych knížku dal k dispozici sokolskému knihoskladu v Tyršově domě. Také br. Benda chtěl získat příručku pro časopis Sokol. Nevyhověl jsem a běh událostí způsobil, že jsem se k vydání příručky dosud nedostal. Je připravena k tisku, štočky také a nestačím-li již k vydání sám, buď naše jednota nebo ČOS, popříp. právoplatný národní zástupce Sokola nechť se této první lékařské tělocvičné práce ujme. Pátou obětí, nikoliv však v zázemí, nýbrž na italské frontě u Fesalty, byl br. Jan Čapek, náš odchovanec, člen cvičitelského sboru a nakonec župní náčelník Moravskoslezské župy, zakladatel italských legií. Byl původem rukavičkářský dělník, později úředník na dolech v Dombrové.

Svou výroční zprávu v r. 1916 jsem končil slovy: "Kéž by se splnila má slova na rozloučenou: Na šťastné shledání se všemi o valné hromadě v požehnaném mírovém roce 1918. "

Svoji výroční zprávu v r. 1917 jsem uzavřel těmito slovy: "... nechť v této kruté vážné době není vlašných a netečných: Podali jste důkaz, že sláb jen ten, kdo ztratil v sebe víru, nuž hlásejte dále, že byli jsme a budem! "

Památný rok 1918 přinesl konečně českému národu po 300 leté porobě osvobození a Čechy, Morava a Slezsko s přivtěleným Slovenskem a Podkarpatskou Rusí utvořily Republiku československou. Jejím prvním presidentem se stal profesor Tomáš Garigue Masaryk, kterého jsme ve zdech pražských uvítali první zimní den roku 1918. Předsedou vlády se stal tehdy Dr. Kramář, ministrem financí Dr. Rašín. Oba tyto posledně jmenovaní byli vězněni ve Vídni spolu s Dr. J. Scheinerem, starostou ČOS a byl nad nimi vynesen rozsudek smrti. Nabídku, aby podali žádost o milost, zamítli a snad jen rychlý spád řídicí se ke zkáze rakouské jim zachránil život.

Převrat sám probíhal všude v největším pořádku a klidu a sokolstvo, které bez povelu vyšlo do ulic měst i vesnic, stalo se ochráncem pořádku a bezpečnosti. Policie, četnictvo i vojsko dobrovolně vstoupilo do služeb sokolstva a tím dalo najevo, že duch rakouský nebyl jejich modlou, ani příjemným označením jejich dřívější součástí rakouského zřízení. Dnes, když píší tyto řádky, uvědomuji si velikost tehdejších dnů pro sokolstvo, které jediným chybným krokem mohlo poštvaťi proti sobě masy lidu. Bylo odvážným a zároveň velmi nepříjemným úkolem hájit majetek rakouský, židovský, německý. Bylo zabráněno ničení majetku nemovitého i různého zboží ve skladech našich protivníků národních a utlačovatelů. Sokolské jednoty zřídily na místech veřejně

přístupných kanceláře pro nejširší obecnost, kde se zapisovaly různá přání a stížnosti. Odtud pak byly odevzdávány do policejních strážnic a dalších přísl. míst. Kromě toho převzaly jednoty dozor na nádražích, každá ve své oblasti. Vinohradská jednota měla své stanoviště na Františkově nádraží a na vinohradské zastávce. Veliteli na nádraží Františkově byli bři Batěk L., Svoboda Karel, Veselý Karel, Mašek Emanuel, Jirsák Vladimír, na zastávce vinohradské bři Hrabě Jos., Liska Fr., Nohavec, Pojezný V. Ve vinohradské strážnici, umístěné v Národním domě v místnosti č. 1, byli bři Střítecký Frant., Dr. Cziviš K., Dvorský, Neuman. Dále na obou nádražích se střídali tito bratři: Novotný Jos., Kohout Jar., Stýblo, Janovský Karel, Tydlitát H., Zoubek Ant., Brant Al., Balabán Jos., Schejbal Č., Kroupa Fr, Provazník A., Benda K., Holub K. Mně byl svěřen ČOS dozor na všech 16 pražských nádražích, kteroužto službu jsem mohl ovšem vykonávat jen s použitím auta. Vojáci bez pokynů a bez povolení nastupovali blíž front do vlaku, aby se dostali co nejdříve domů. Málokterý z nich opomenul sebrat si ze skladišť něco na památku /šatstvo, prádlo, boty, další zbraně, kukátka, atd. /. Proto byly prohlídky na všech nádražích nejenom pražských, ale i v jiných městech, kam dojížděly vlaky z fronty, opodstatněny a zabavené věci náležející od této chvíle českému státu ukládány do ústředního skladiště v Karlíně. O všech zabavených věcech se vedly přesné záznamy a karlínské skladiště muselo pak na přijetí zásilek vydat podrobné potvrzení. Služba se konala ve dne v noci po dobu více než tři neděl. Mezi jinými věcmi zabavili jsme na Františkově nádraží pokladnu se 2 miliony korun, 2 krásné koně, různé drahocenné přístroje a samozřejmě každý voják musel odevzdat zbraně. Na pohraničí konaly službu jednoty docela za pomoci dorostenců, neboť členstva nebylo v nich k takovéto službě dostatek. A tam zachycovaly vozy vrchovatě naložené různými předměty náležejícími státu, dříve rakouskému a směřující za hranice do Němec. Přes veškerou obětavost jistě byly velké stamilionové částky zašantročeny do Německa, Rakouska, Maďarska, Polska. Zabavování se dalo za hlučných protestů vracejících se vojáků a bylo třeba stále a stále až do únavy vysvětlovat příčiny a důvody této praxe. Nutno obdivovat sokolskou práci v tomto případě, neboť proti spoustě ozbrojených vojáků neměli zástupci sokolstva na nádražích žádné zbraně ani jiné vojenské pomoci a museli spoléhat pouze na váhu své organizace, která se tentokrát tak skvěle projevila.

Je přirozené, že žádný z účinkujících nevezal za svou ztrátu času a výtěžku ani haléře odměny, ale naproti tomu musím aspoň ve svých pamětech zaznamenat skutečnost, že za tento mimořádný a skvělý výkon sokolstva, jemuž v dějinách nejen našeho národa, ale národů snad celého světa není rovna, nedostalo se sokolstvu zasloužené odměny v tom smyslu, že by byl stát ve vlastním zájmu s ohledem na zdraví a mravnost svého lidu podpořil co nejvíce snahy sokolstva. Nejednalo se pouze o vybudování tělocvičen, hřišť, plováren, o podporu školení cvičitelstva, ale aspoň o úlevu ve vydáních při vykonávání sokolské činnosti. To znamená při dozorech, schůzích, zájezdech, školách, sletech. Dále, aby jednotlivci nemuseli v mnoha případech škemrat o samozřejmou dovolenou při vykonávání sokolské práce ve prospěch státu a jeho lidu. Bohužel nenašel se ještě nikdo, kdo by srovnal činnost poslaneckou s činností sokolských činovníků. Bylo by zajímavé zjistit, kolik poslanců mělo opodstatněný nárok na různé výhody za svoji práci ve srovnání

se sokolskými činovníky, kteří beznáročně pracují dlouhá desetiletí denně mnoho hodin ve svém volném čase ve prospěch českého lidu. Ale nejenom to, že pracují beznáročně, ale sami ještě vynakládají značné částky ze příjmů plynoucích z jejich povolání na účele sokolské, celonárodní.

Sokolstvo a hlavně ti, kteří sokolstvo zastupovali při službě na nádražích, v kancelářích, byli šťastni, když mohli bez úrazu se vrátit opět ku svému povolání a ku svým rodinám.

Byly to mimořádné výkony a zasluhovaly mimořádné vděčnosti ze strany veřejných činitelů. A to se nestalo. Zato politické strany začaly okamžitě lovit pro své politické účele a zabezpečovat si pozici pokud možno nejsilnější. Jest zajímavé, že při jednání svolaném za účelem sjednocení tělovýchovy zástupci téměř všech sportovních organizací, kromě kopané, žádali, aby sokolstvo převzalo v jejich řadách vedení a výchovu. Možno z toho usuzovat, že vystoupení sokolstva po válce, kde kázeň jím pěstovaná tak skvěle triumfovala, byla hlavním důvodem, proč zástupci sportu žádali sami o přivtělení svých organizací do sokolstva. Čtrnáct dnů zasedalo shromáždění v paláci Sylva-Taroucca na Příkopech, kde byly místnosti ČOS, aby sestavilo pravidla a návrhy na sloučení tělesné výchovy. Byl jsem jedním ze členů tohoto shromáždění a potvrzují, že se pracovalo s přestávkou nezbytného jídla a spaní po celých 14 dní pilně a svědomitě. Výsledek byl uložen v brožůře vydané tiskem. Události se řítily a rodivší se republika měla hodně napilno, aby podchytila správný běh všech událostí, jak ve smyslu hospodářském, tak i politickém. Dr. Kramář se stal předsedou vlády, Dr. Rašín ministrem financí, Klofáč ministrem národní obrany, Udržal ministrem zemědělství, Dr. Masák ministrem zdravotnictví a tělovýchovy atd. Dr. Scheiner byl zpočátku nejvyšším velitelem, pak generálním inspektorem čs branné moci a Dr. Vaníček sekčním šéfem ministerstva národní obrany. Br. Aug. Očenášek se stal sekčním šéfem ministerstva zdravotnictví a tělovýchovy. Všechna tato místa obsazená sokoly, byla prozatímní, dokud se neustavil sněm a vláda. Dne 4. května 1919 zahynul v letadle generál Štefánik, francouzská mise sídlila v Bratislavě a generalisimus Pellée měl nejvyšší velení v osvobozeném Československu. Hrozily válečné srážky s Maďary na prozatímní dělicí čáře mezi Slovenskem a Maďarskem. Navrátivší se vojsko rozuteklo se do svých domovů a mladičká republika zde byla bez armády. V nejvyšší nouzi vyzval generalisimus Pellée sokolstvo, aby přiskočilo znovu republice na pomoc. Utvořil se první a druhý pluk Stráže svobody, jejichž veliteli byli členové předsednictva cvičitelského sboru. Br. Rudolf Bílek byl velitelem I. pluku, velitelem II. pluku /českobudějovického/ byl br. Ad. Novák. Dále se pak utvořil III. pluk v Plzni, jehož velitelem byl br. Štrunc a IV. pluk v Brně, kterému velel Silvestr Voda. Pluky Stráže svobody byly složeny z členů sokolských, pak DTJ a studentstva. Prapory byly složeny výhradně z řad sokolských. Postupně byly posílány na Slovensko sokolské prapory pěší, jeden jízdní, cyklistické oddíly, právnické a j. Z naší jednoty byli v I. pluku Stráže svobody br. Vilimovský jako účetní důstojník, dále br. Hošek, Martínek, Hrabě Jan a Kotěšovec Fr., který vrátiv se jako nadporučík z haličské fronty, hlásil se okamžitě do I. pluku. Jistě jsem opomenul mnoho jiných z naší jednoty, snad další z účastníků seznam doplní. Za zmínku stojí dobytí Petržalky. Uvádím zde událost tak, jak

mi byla hodnověrnými svědky vylíčena.

Petržálka je spojena mostem s Bratislavou. Tento most po dohodě s Maďary byl ve své polovině zahrazen drátem a jinými předměty a poblíže těchto překážek z obou stran stály stráže. Na straně Petržálky Maďaři, na straně Bratislavy vojáci I. pluku Stráže svobody. Br. Martínek s br. Hrabětem přišli na nápad, že by se most snadno dal dobýt celý. Prozkoumali jeho spodek a přišli na to, že po různých rourách a železech pod mostem se dá přejít na druhou stranu a tam přirozeně za tmy v noci spící Maďary přepadnout. O svém úmyslu provést toto přepadení uvědomili svého velitele i mnoho jiných odvážných bratří a za tmavé noci přepad provedli. Maďaři se ve spánku ani mnoho nebránili a na dané znamení přispěchali ostatní vojáci čeští po mostě, stráž odzbrojili a tak se dostal most do našich rukou.

Jinak sporé zbytky legionářů stály naproti Maďarům na delimitační čáře široké 4 km a naše slabé branné síly nedostatečně vyzbrojené byly by těžko uhájily své pozice, kdyby byli Maďaři znali naše slabiny. Jednoho dne mne navštívil br. Havel a oznámil mně, že se předsednictvo cvičitelského sboru rozhodlo jmenovat mne velitelem 4. praporu sokolského, který v půli června r. 1919 měl odejet na Slovensko. Samozřejmě jsem se bránil, neboť nikdy jsem nebyl vojákem, nikdy jsem si z ručnice nevystřelil, neznal jsem vojenský život a najednou jsem ho měl řídit. Moje zdráhání však bylo marné. Ředitelství Zemské banky již dostalo přípis předsednictva ČOS, ve kterém bylo požádáno, aby mě banka uvolnila pro důležité poslání vojenské na Slovensku. Aby nadobro zlomili můj odpor proti nastoupení tak důležitého a nebezpečného místa, oznámili mně, že mi přidělili jakožto pobočnicka br. Svat. Svobodu, který byl nadporučíkem. Když mně pak byl doručen dekret podepsaný generalissimem Pellée, ve kterém jsem byl jmenován velitelem 4. sokolského praporu, nezbývalo již nic jiného než kousnout do tvrdého a kyselého jablka. 4. sokolský prapor se sestával ze samých dobrovolníků, bývalých vojáků. Byli tam dragouni, kanonýři, pekaři a jiní. Byli tam mladí vojáci a bratři téměř padesátníci. Důstojníků bylo málo, nejvýš deset. Nejvyšší hodnost měl setník Krýzl, městský zahradník ze Slaného. Týž se stal později velitelem 3. roty, která měla své sídlo v Žilině. Velitelem 1. roty ve Sv. Mikuláši se stal br. Čepický, profesor z Opavy, nadporučík. Velitelem 2. roty ve Vrútkách byl br. Dr. Meisner, advokát z Mladé Boleslavi, nadporučík. Sraz branců, dobrovolníků byl na dvoře paláce Sylva Tarouccy na Příkopech, kde za přítomnosti výboru a předsednictva cvičitelského sboru ČOS promluvil br. Dr. Scheiner, starosta a br. Dr. Vaniček, náčelník. Byl jsem představen přítomným dobrovolcům jako velitel a br. Svat. Svoboda jako můj pobočník. Moje manželka s dětmi byla rovněž přítomna. Pak jsem odpověděl krátkými slovy, poděkoval za vyznamenání, kterého se mi dostalo, požádal jsem o podporu a kázeň od všech dobrovolců a slíbil, že vykonám vše, co bude v mých silách, abychom čestně obstáli a obhájili dobré sokolské jméno. Následoval pochod po Příkopech na státní nádraží /nyní Masarykovo/ a po rozdělení do vozů rozloučil jsem se s rodinou, bratry z výboru a předsednictva a opustil Prahu vydav se na cestu, která mohla pro mne znamenat další radostný život anebo zkázu. Naše první zastávka měla být v Brně, kde jsme měli být oblečeni a vyzbrojeni. Již cestou jsem byl ohromen zprávou, že se z našeho nákladního vozu, kde byly uloženy pro náš prapor různé zásoby, ztratily cigarety v počtu

3 000 kusů. Seděl jsem v oddělení s důstojníky, kde jsem se radil, jakým způsobem si máme na Slovensku rozdělit práci a úlohy. Dohodli jsme se tak, jak už dříve bylo popsáno. Prohlásil jsem pak ve věci ztráty cigaret, že nepřipustím rozdělování dalšího kuřiva do té doby, dokud nebudou vráceny odcizené cigarety. Důstojníci na zastávkách sdělili mé rozhodnutí ve všech vagonech a poněvadž jsme na různých stanicích přibírali do praporu další posily ze žup položených na východ, mohli jsme dokončit můj vzkaz se značným zpožděním. Nicméně mělo to svůj účinek a cigarety kdesi na stanicích za Pardubicemi nebo Chocni byly vráceny. V Brně jsme byli ubytováni v kasárnách a byly nám vydávány vojenské šaty, opasky, bajonety a ručnice. Šatstvo bylo staré, špatně spravované a nepadnoucí. Obuv vydávána nebyla, jenom ovinovačky a něco spodního prádla. Protestoval jsem a žádal, abych byl telefonicky spojen s ministrem národní obrany Klofáčem. Spojení jsem obdržel a svoji stížnost jakožto nejvyššímu veliteli jsem přednesl s poukazem na to, že ve skladištích se nacházejí podle mého šetření nové americké šaty a že žádám, aby mně byly vyměněny za hadry, které snad ani nejsou náležitě dezinfikovány. Br. Klofáč se rozplýval ochotou a nakonec jsme pohořeli a museli vzít to, co nám bylo původně vydáno. To mně bylo druhým ponaučením, jak to na vojně vždy chodilo a jak dovedly jednotlivé orgány vojenské zařídit vše podle toho, jak se to hodilo jim. Poněvadž do odjezdu bylo ještě mnoho času, vyzkoušel jsem na dvoře kasáren zdatnost cvičitelskou nově jmenovaných důstojníků, rotných a četařů. Nařídil jsem cvičení praporu v pořadových, svolal jsem si důstojníky, dal jim příslušné pokyny, jak si mají počínat, jakých povelů mají užít a pak jsem provedl před zraky aktivních důstojníků, kterých se na nádvoří kupilo mnoho, několik změn cvičení praporu. Bylo to odvážné, neboť jsem nevěděl, jak dalece členové mého praporu ovládají sokolské povely a jestli první chybu neudělají vojáci anebo vedoucí šarže. Až na nepatrné chybičky proběhlo toto představení dobře. A důstojníci, kteří se zpočátku uchichtávali, přišli mi nakonec gratulovat. Odjeli jsme na Slovensko a cestou rozdělili mužstvo ve tři roty, roty v čety, určili četaře a ponechali každé rotě, aby si vybrala svého kuchaře, účetního a jiné pomocné síly. Původní naše určení bylo delimitační území mezi Maďarskem a Československem. Výzbroj ovšem stačila pouze do zázemí, neboť jsme měli werndlovky, kde bylo možno nabíti jenom jednu patronu a s takovouto výzbrojí jsme se nemohli postavit proti nepříteli, nehledě k tomu, že mezi mužstvem byla pestrá směsice všech možných druhů zbraní. Proto jsme také cestou obdrželi telegrafické rozkazy, které znamenaly změnu zaměstnání. Byli jsme praporem strážním a nikoli bojovým. Bratři, kteří byli důstojníky, nosili označení své hodnosti také na nových uniformách, jenom já jsem byl bez označení. Tento nedostatek se mi brzy vymstil, a to nejen mně, ale i celé třetí rotě v Žilině, kde jsem se s br. Svobodou usadil a odkud denní rozkazy byly posílány do dalších dvou rot. Byli jsme ubytováni v barákovém ležení, kde jsme si vybrali nejdelší barák, který pojmul celou naši rotu. Sotva jsme přijeli a usadili se v baráku, začalo pršet a pršelo 19 dní ve dne v noci. Spali jsme na holých pryčnách a měli jsme za přikrývky lehké pláště. Střecha baráku měla špatnou krytinu a tak nám kapky padající v pravidelných přestávkách na tělo a na tvář rušily spánek. Také kuchyň byla macešsky zásobena. Dostávali jsme hovězí maso, chléb, sušenou zeleninu, mletou kávu, cukr, oves a žádný tuk. Br. Beránek, majitel řeznicko-uzenářského závodu

na Vinohradech, člen naší jednoty, dal mi na cestu 2000 Kč, kterých jsem pak použil ku rozdělení na roty na přilepšenou v kuchyni. Bez tuků a jiných příprav se nedalo opatřit pořádné jídlo. Bylo skutečným štěstím, že se našli v řadách 4. praporu tři schopní bratři, kteří převzali úkol kuchaře. Velmi důležité místo ve vojsku. V Žilině byl kuchařem starší bratr z vinohradské jednoty, povoláním cukrář a ten mě naučil jíst zeleninové omáčky, proti kterým jsem měl vždycky vrozený odpor. Navštívil jsem posádkového velitele, jednak abych se představil, jednak abych hned přednesl své stížnosti, pokud se týká ubytování a stravování. V předsíni posádkového velitele přijala mne tzv. ordonanc a když jsem prohlásil, že si přeji mluvit s posádkovým velitelem, povídá mi: "Tak se posadej, to nebude tak brzy." No ovšem, já jsem na výločkách neměl napsáno, že jsem velitelem praporu. Řekl jsme mu tedy, čím jsem a že nemám čas tady vasedávat. Trochu to s ním trhlo, ale pak přece jenom vstoupil k posádkovému veliteli a ten mne ihned přijal. Jeho údiv nad mým vystrojením byl tuze nápadný. Neřekl však nic a jen mi slíbil, že se náprava stane co nejdříve, upozornil jsem ho, že pokud se týká zejména kuchyně, nebudu čekat ani dva dny a podám svoji stížnost telegraficky zemskému velitelství. Rotný br. Krýzl našel v řadách svých svěřenců různé odborníky a vyzval je, aby barák se snažili v nejkratší době dát do náležitého obyvatelného stavu. Stalo se tak. Střecha byla spravena, osvětlení elektrické upraveno, celý barák byl náležitě očištěn, hmyz nebyl nikde spatřen, okolí baráku bylo uvedeno v náležitý pořádek a čistotu, v blízkém prázdném baráku byly zřízeny umývárny a jinde opět záchody. Kromě strážní služby na nádraží, na mostech a jinde, byly s mužstvem, které právě nemělo službu, prováděny vojenské pohyby v poli, na cestách, cvičeny podle francouzského vzoru roje, zřízena střelnice, kde se denně cvičilo ve střelbě do terče. Byly nám konečně dodány slamníky, přikrývky a kuchař s několika pomocníky podstoupil obtížnou cestu v neděli po obědě po okolí, kde navštěvoval dědiny a tam svolal obyvatele a měl k nim proslov týkající se osvobození Československé republiky, vyložil význam této skutečnosti a poučil je, co to je usnesení ministra financí o kolkování peněz. Nabídl jim pak výměnu za oves, sušenou zeleninu, donesou-li trochu másla, vajec a mouku. Neděli co neděli opakoval tyto návštěvy na různých místech a vždy ohlásil, kde bude mluvit příště. Tím docílil, že návštěvy rostly a nakonec přesahovaly počet 500 osob. Kuchyně se přitom měla skutečně dobře a tak jsme tento způsob doporučili hned dalším dvěma rotám, aby si mohly také polepšit. Každý den ráno o 6. hod. byl budíček, pak následovalo rozcvičení, které trvalo 1/4 hod., nato mytí a pak snídání. Podařilo se mi skoro úplně vyplenit starý vojensky nešvar kouřit ihned po probuzení. Zapálit si směli až po snídání. Po snídání následoval rozkaz, po rozkaze zaměstnání. Po příchodu do Žiliny jsem si všiml plakátů, podepsaných posádkovým velitelem, ve kterých bylo obyvatelstvo Žiliny vyzváno, aby do tří dnů odevzdalo zbraně, jinak že propadnou hrdlem. Na můj dotaz u posádkového velitele, jaký účinek měla výzva, dověděl jsem se, že nebyly doručeny žádné zbraně. Vyžádal jsem si tedy svolení, aby moje rota mohla v Žilině provést prohlídku sama. Posádkový velitel mi dal svolení a naše rota s velkým nadšením se pustila do prohlídky. U jednoho advokáta, Mad'ara, byl nalezen revolver a u jedné židovky starší pistole. Jinak však byly nalezeny v hnoji zahrabané anebo zakopané věci pocházející z krádeže v nemocnici /vany, prádlo, prostěradla, lékařské přístroje, operační stůl, umývadla a mnoho jiných věcí/. Takto

rozkradeného zboží bylo nalezeno tolik, že se sotva vešlo na tři velké vozy. Zajímavě však bylo, že jsme našli také zakopané pušky Mauserovky a tento nález nutil všechny bratry k tomu, aby hledali dál a mohli si werndlovku vyměnit za Mauserovku. Při této příležitosti potvrzují, že celý 4. prapor sokolský se vracel do Prahy vyzbrojen Mauserovkami a werndlovky vezli jsme jako náklad. To byl náš přínos republiky ve výši přibližně 1/2 milionu korun, nehledě ovšem k nálezům kradeného zboží. Vedlo by příliš daleko, kdybych měl popisovat jinak jistě zajímavé a charakteristické události z našeho vojenského života. U některých bratrů prvotní nadšení posloužit republice vojensky již po dvou měsících vyprchalo a hledali různé záminky, aby se mohli vrátit ku svému zaměstnání.

Dotazem u ČOS jsem zjistil, že předsednictvo nemá námitek, aby jednotlivci ve vážných případech byli pouštěni předčasně domů. Opakem těchto málo vytrvalých příslušníků praporu byl br. Wierer, náš kustod v tělocvičně v Riegrových sadech, který pro onemocnění chodidel a prstů nemohl vykonávat služby, přesto domů nechtěl, že prý jeho práce jako obuvníka bude pro prapor vítaná. Bylo mu vyhoveno a br. Wierer k radosti postižených spravoval obuv ve všech rotách.

Rozloučení se Žilinou bylo slavnostní. Posádkový velitel svolal celou posádku, opatřil hudbu a když nastoupily všechny tři roty 4. praporu, pronesl poděkovací řeč a pravil, že před takovými vojáky se smeká. Sám smekl čepici a po něm celý důstojnický sbor. Odpověděl jsem mu krátkým proslovem, neboť naše práce nebyla jenom strážní, ale také učili jsme rakouské vojáky kázně a poctivosti k národu. Další vzpomínky jsou uloženy v kapitolách všech tří rot i čet, které byly sepsány mnoha bratry. Tyto památky budou přiloženy i s denními rozkazy.

Po příjezdu do Prahy jsme byli přivítáni br. Bílkem a jeho důstojníky a chtěl, abychom ještě téhož večera nastoupili cestu ke kasárnám I. pluku Stráže svobody. Po úradě s rotnými odmítl jsem odchod z nádraží za noci, poděkoval jsem za uvítání a prohlásil jsem, že přenocujeme ve vozech a ráno že nastoupíme cestu ke kasárnám. Obával jsem se jako ostatní bratři velitelé rot zmatku, neznámého prostředí a neměli jsme možnost uhlídat různé zboží, které jsme chtěli vrátit vojenskému eráru. A den nám dal za pravdu. Sotva byly překonány začáteční formality, již jsme se dověděli, že některé z odevzdaných věcí / tabák, kůže/ byly po našem odevzdání ukradeny. Učinil jsem o tom ihned hlášení plukovní kanceláři a žádal odhalení viníka. Náš prapor po převlečení do občanského obleku se potom rozcházel do svých domovů. Poděkoval jsem důstojníkům a mužstvu za jejich výkony, kázeň a propustil je s bratrským pozdravem "Nazdar" ze služeb 4. sokolského praporu. Já pak a br. Svoboda zůstali jsme ještě skoro tři neděle u pluku, abychom dokončili práce spojené s odzbrojením a vyúčtováním. Za své vojenské služby na Slovensku navštívil jsem jednou Prahu a po tu dobu mě zastupoval br. Svoboda, můj pobočník. Chtěl jsem vědět, jak to vypadá v jednotě, co je nového v sokolstvu a jak to vypadá také v mé rodině. Navštívil jsem také Zemskou banku a dověděl jsem se, že pavilon v Riegrových sadech je volný a že jízda na kolečkách se tam už dávno neprovozuje. Vrátil jsem se asi po čtyřech dnech opět na Slovensko a odtud začlo vyjednávání s br. starostou Hermannem o získání pavilonu v Riegrových sadech za náš budoucí tělocvičný stánek. Nájem se podařil a br. ing. Duška, ředitel Českomoravské strojírny, byl požádán, aby do pavilonu navrhl a postavil

dvojí ocelové lešení pro visuté nářadí - kruhy, kolovadla, šplh na laně. Tělocvična se na podzim tak naplnila, že ani tři oddíly nestačily pojmout nové a nové členy a proto když nám byl pavilon odevzdán k používání, převedli jsme všechny nováčky z Národního domu do pavilonu v Riegrových sadech. Oddíl tento byl svěřen br. Hoškovi, který měl 80 cvičenců. Pro nedostatek cvičitelů musel cvičence zaměstnat sám, což se mu dařilo. Souběžně s otevřením tohoto oddílu byl zřízen pro nové čekatele kurz, aby byly doplněny mezery válkou povstalé. Z usnesení předsednictva ČOS byla svolána schůze všech velitelů pluků Straže svobody a praporů, aby sokolská činnost na poli vojenském byla náležitě zhodnocena a zjištěno, jak se osvědčily tyto sbory a co by bylo nutno příště zařídit. K celému jednání tohoto večera jsem měl jedinou poznámku. Prohlásil jsem podle nabytých zkušeností, že velitelé útvarů mají nosit na svých náramenících nebo výložkách označení své hodnosti nápadným způsobem tak, aby útvary jejich netrpěly újmou, když velitel chodí bez označení. Ještě v r. 1919 se ujali dva nebo tři horlivci práce se založením Spolku dobrovolců. Stal jsem se také jeho členem. Spolek za okupace i později se úplně odmlčel a pravděpodobně se rozešel.

Krátce po převratu 28. října 1918 byla svolána do velkého sálu Národního domu na Král. Vinohradech členská schůze, do které se dostavilo přes 1000 členů. Schůzi předsedal br. starosta Otakar Hermann a po jeho proslovu jsem se ujal slova já, jakožto výborem ustanovený řečník. Podle zpráv bylo členstvo s touto schůzí velmi spokojeno a získalo nová ponaučení o dobách válečných a o příštím programu. O něco později byly ministerstvem národní obrany nařízeny nové odvody v celém sokolstvu a všech ročníků. Domnívám se, že tyto odvody byly povinné rovněž pro ostatní korporace všech politických stran a měly sloužit novému ministerstvu jako podklad pro založení evidenčních archů, neboť staré archy za Rakouska zřízené byly buď zničeny nebo z dosahu České vlády odstraněny. Z naší jednoty se podrobili tomuto ustanovení všichni členové kromě tří bratří, a to O. Štafla, Dr. J. Jahna a třetím byl mladý herec z vinohradského divadla. Bylo pozoruhodné, že nikdo z odváděných nebyl označením písmenem A /tj. schopen pro polní službu/ nijak dotčen, naopak byl na toto zařazení pyšný. Tento odvod nás zastihl také na Slovensku při vojenské službě a šediví důstojníci rakouští i lékaři špatně hovořící česky nemohli pochopit, že já jako velitel praporu jsem nikdy předtím vojákem nebyl. Kromě členské schůze byl uspořádán veřejný projev vinohradského sokolstva mezi vinohradským divadlem a kostelem. Byl to, pokud se uspořádání týče a výběru místa, nepodařený nápad a myslím, že moje námaha jakožto hlavního řečníka byla marná. Uliční ruch bez rozhlasového zařízení nebylo možno hlasově překonat.

Jednota se vrátila ku své pravidelné práci, které bylo všude nadbytek. Nebylo dost pracovních sil, bylo nutno hledat nové a při nejlepší vůli vždy uplynulo několik měsíců, než se nováčky náležitě zapracovali a mohli vykonávat své povinnosti úplně samostatně. Největší obtíže se objevily ve cvičitelských sborech mužských. Žactva, dorostu i členstva toužícího po cvičení denně přibývalo a bylo nutno svěřovat vedení družstev nedozrálým ještě čekatelům. Jejich tělesné schopnosti a odborné vědomosti bylo nutno doplňovat v rozmnožených cvičitelských hodinách. V r. 1919 byl jsem ve cvičitelském sjezdu ČOS zvolen členem náčelnictva ČOS. Tentokrát jsem neodmítl, ani jsem tak učinit nemohl,

abych nedal špatný příklad ostatním. Bylo toho však mnoho, neboť na rok 1920 byl ustanoven všesokolský slet, v pořadí VII., což znamenalo pro mne zmnožení práce v jednotě a novou práci pro ČOS, k tomu návštěvy žup. Z těchto důvodů musel jsem složit činnost župního náčelníka, kterou převzal po mně br. Aug. Očenášek, člen jednoty žižkovské a dlouholetý člen předsednictva cvičitelského sboru.

Přípravy k VII. sletu ukládaly cvičitelskému sboru velké povinnosti. Jednak musel připravit na slet dorost, který poprvé veřejně vystoupí, pak členstvo, pak zvláštní vystoupení žup /Tyršova soustava/, dále připravit všechny závody a vypomoci také ženám při jejich prvních závodech sletových. Slet pro nás skončil s čestnými výsledky, neboť v závodech o přebor dobyt br. Jindřich Duška 1. místa a br. Jos. Stolař 6. místa. V závodech družstev vyššího oddílu získalo družstvo vedené br. Sv. Svobodou 2. místa, družstvo vedené br. V. Šulcem 10. místa mezi 23 družstvy. V nižším oddíle získali jsme 6. místo a dále 11. a 97. místo. Sestry byly ve vyšším oddíle na výborném II. místě a v nižším oddíle rovněž na II. místě. Kromě toho byly získány ceny ve hrách a v závodě prostém jak u mužů, tak i u žen. Podrobnější zprávy o tom viz výroční zprávu a sletový památník. Bohužel, byly opět čestné výsledky našich družstev solí v očích družstva plzeňského, pražského a brněnského, která podala proti nám protest, tak jako se to stalo již v r. 1912. Tentokrát náčelnictvo ČOS rozhodlo samo a protesty jednomyslně zamítlo. Protestující družstva však nebyla potrestána, ačkoliv v řádu na to bylo pamatováno.

K hudebnímu kroužku dorostu vyvolanému v život v r. 1919 br. Boh. Cibulkou a vedeném br. Bon. Purkrábekem přibyl nový symfonický orchestr členský, řízený br. Václavem Cuttou, akad. malířem. Dále br. A. Fuhrman, cvičitel žáků, zavedl mimořádné hodiny zpěvu a hudby a br. kapitán Tlamicha učil žáky deklamací. Pro vyspělé žáky konal prof. Chlumský mimořádné přednášky podle francouzské knihy Děti Marcelovy a k této formě výchovy žáků přispěl také br. Jos. Doležal.

VII. slet měl v určité vrstvě lidí své úhlavní nepřátele. Jejich heslem bylo zničit slet a znemožnit jej za každou cenu. Pokusy zhářství byly časté a vynutily si hlídkovou službu denní i noční. Také naše jednota vyslala dobrovolníky, kteří obětovali noce, aby zabránili zločinu. O bytí sletu se jednalo již na jaře r. 1919 ve schůzi výboru ČOS /schůze župních zástupců/ spolu s předsednictvem a náčelnictvem. Do této schůze se dostavili dva ministři, aby zjistili, jaké jsou možnosti a záruky pro zdar sletu. Schůze se konala v zasedací síni Sokola Pražského. Tam pod velikým obrazem Dr. Miroslava Tyrše a jinými památkami sokolská organizace vyslechli zástupci vlády četná ujištění žup, že pražskému obyvatelstvu nejen že nevzejde žádná škoda, ale naopak z přinesených zásob župami bude moci být nakrmeno ještě mnoho členů sokolské organizace, jak dorostu, tak i členstva. Po těchto slavnostních slibech přijatých celým výborem s bouřlivou pochvalou zástupce vlády prohlásil, že doporučí, aby slet byl schválen a mohl se konat v určené době. Slet se také po každé stránce vydařil znamenitě a ministerstvo mělo nový doklad o poctivé práci a dodržování slibu v Sokole. Bohužel, nebyly z těchto poznatků vyvozeny žádné uspokojující důsledky. Štěpení tělovýchovy bylo ponecháno kvůli politických stran a jak později bylo zjištěno, národně sociální strana, která doufala, že ji Sokol spadne do klína, byla unavena dlouhým čekáním a pomýšlela zakládat své vlastní jednoty. Učinila tak

nejprve na Žižkově, pak v Hradci Králové, dále na Hradčanech a snad ještě jinde a sám ministr národní obrany br. Klofáč přispěl každé té jednotě nějakým svým darem k opatření náradí. Tyto skutečnosti jsem zjistil zejména na Žižkově, opatřil jsem si statistiku návštěvy /cvičilo se prý na Basilejském náměstí v blíže neurčeném sále/ a přednesl svoje zprávy v náčelnictvu ČOS. Po mé zprávě se rozhostilo v náčelnictvu ticho, až br. náčelník prohlásil, abych dále vyšetřoval. Když pak jsem v následující schůzi své zprávy doplnil, prohlásil br. náčelník, že si s br. Klofáčem promluví. V některé z dalších schůzí řekl br. náčelník, že br. Klofáč by nikdy nesvolil k zakládání nějakých jednot jako konkurujících, že však hodlá svými politickými pomocníky zachytit tělovýchovu v místech, kam Sokol nedosáhne, tj. v maličkých zapadlých dědinách a samotách, kde půda pro spolkový život není způsobilá. Zřejmě bylo toto vysvětlení pouhou výmluvou, neboť úsilí po zakládání národně sociálních tělovýchovných organizací ustalo a zřízené již průkopnické jednoty zmizely. Zajímavé bylo prohlášení br. Nimshause z Vysokého Mýta, náčelníka Východočeské župy, který prohlásil, že zjistí-li se nezvratně snaha národně sociální organizace zřizovat tělovýchovné spolky, on jako organizovaný člen národně sociální strmy vrátí politickou legitimaci a podrží si pouze sokolskou.

Hlídkový odbor, nazývaný později strážní, měl být podle pokynů předsednictva ČOS zrušen, ale na žádost členů hlídkového odboru podporovanou výborem naší jednoty byla činnost tohoto odboru, nazvaného pak strážním odborem, dále povolena. Dnes má tento odbor název pořádkový.

Menšinový odbor ČOS po světové válce znovu přiděloval menšinové jednoty do ochrany jednotám městským a chtěl přidělit Českou Lípu jednotě jiné. Na žádost českolipské jednoty a také na naši žádost bylo rozhodnutí změněno a Česká Lípa nám byla nadále ponechána.

Od vzpomínek na významné a dramatické události v prvním období po 28. říjnu 1918 na chvíli odbočím, abych věnoval několik odstavců vzpomínkám převážně osobním. Nebudou to vzpomínky úplné, jen namátkové, které s touto dobou souvisí a které mně zvláště utkvěly v paměti při výkonu mé funkce náčelnické. Bude to především vzpomínka na dva významné činovníky, starostu Ot. Hermanna a místostarostu K. Gubiše, kteří se po mnoha letech obětavé a záslužné práce vzdali svých funkcí a pak vzpomínky na tři pozoruhodné postavy, které by mohly sloužit jako příklad pro všechny, kteří hledají ztracené zdraví v blahodárném tělesném pohybu a neméně blahodárném přátelském ovzduší.

Br. starosta Otakar Hermann splnil svůj starostenský úkol tím, že převedl členstvo z Národního domu do nové tělocvičny v pavilonu v Riegrových sadech dne 4. listopadu 1921.

Ve staré tělocvičně se rozloučil před členstvem a dorostem s prostorami, ve kterých jsme ztrávili 16 roků, br. náčelník Jirsák a pak kráčel průvod v čele s výborem a cvičitelskými sbory do nových místností v Riegrových sadech, kde měl uvítací řeč br. starosta Otakar Hermann. O valné hromadě se loučila jednota s dlouholetými věrnými a zkušenými činovníky, a to s br. starostou Otakarem Hermannem, který odcházel do Bratislavy jako ředitel filiálky České hypoteční banky, a s místostarostou br. Karlem

Gubišem. Posledně jmenovaný prodal svůj obchod, vzdal se své činnosti v Gremiu a jiných spolcích a ponechal si pouze své členství v ředitelství záložny Vinohradské. Br. starosta O. Hermann, ještě dříve než odešel do Bratislavy, zahájil po úradě s výborem jednoty jednání s obcí vinohradskou o směnu pozemků u vodárny za pozemky v Riegrových sadech. Br. starosta Hermann se zasloužil o jednotu vinohradskou založením a zabezpečením řádné činnosti kancelářské, tj. jednatelské /administrativní/, činnosti účetní, hospodářské a dozorcí. Byla věnována náležitá péče archivu a evidenci všech spisů a důležitých listin, byl založen měsíční časopis jednoty /Zvěsti/, vyvolán v život vzdělávací odbor a svěřena mu péče o knihovnu. Proslovy před šiky a články ve Zvěstech připomínal vzdělávací odbor členstvu, co se chystá v jednotě, které historické dny jsme prožili a které osoby nemají vymizet z paměti nových pokolení, ať již u příležitosti jejich úmrtí anebo narození. Vzdělávací odbor měl být buditelem národního uvědomění, šířitelem osvěty a stálým podněcovatelem národního nadšení pro vše krásně a ušlechtilé podle tradic zanechaných nám Tyršem. Br. starosta Hermann nenápadně, nehlučně, obratně a dobře vedl jednotu a byl kromě toho činným v župě i předsednictvu ČOS. O jednom z prvních sletů byl též ředitelem kanceláře jednatelské ve sletovém výboru a zhostil se tehdy svého úkolu s velkým zdarem /kanceláře byly v paláci Lucerna/. Br. starosta Otakar Hermann jakožto vedoucí činovník vinohradského Sokola nastoupil konečnou cestu za získáním vlastní budovy s letním cvičištem pro naši jednotu. Tohoto momentu nebudiž nikdy v naší jednotě zapomínáno a nic na váze jeho činu nemění okolnost, že jsem mu já jako velitel 4. praporu na Slovensku ze Žiliny dal podnět k tomu, aby pavilon v Riegrových sadech pro naši tělocvičnu ihned po uvolnění hleděl získat. V Bratislavě br. starosta Hermann nezahálel, vstoupil ihned do Sokola, stal se jejím úřadujícím náměstkem starosty a podařilo se mu získat pro jednotu krásný velký objekt poblíž Dunaje, zvaný Reduta, který po příslušné adaptaci vyhovoval všem nárokům sokolským. Br. starosta Hermann odyedl nám s sebou do Bratislavy br. Dr. Kamila Cziviše, rovněž úředníka České hypoteční banky. Týž se stal náměstkem ředitele a po odchodu br. Hermannova do pense ředitelem banky v Bratislavě. Br. starosta Hermann se vrátil do Prahy jako vdovec /ses. Hermannová zemřela v r. 1929/. Odchodem jeho ušlechtilé manželky Libuše jakoby byl rázem zestárl a ztratil zájem o veřejný život. Od té chvíle se věnoval pouze své provdané dceři a začal vážně postonávat. Br. starosta Hermann zemřel 21. března 1943. Br. Hermann se stal čestným členem cvičitelského sboru pro svoji velkou přízeň věnovanou snahám a cílům sborů. V době jeho úmrtí byla ČOS rozpuštěna, jmění zabaveno a vedoucí činitelé odvezeni do vězení a koncentračních táborů. Nemohl tedy být pohřben br. starosty Hermannova vypraven podle přání cvičitelského sboru, výboru a všech, kteří ho znali. Muselo být zanecháno všech obvyklých sokolských poct a museli jsme se smířit s vystrojením pohřbu beze všech okázalostí. Po pádu okupace v květnu r. 1945 byla konána první mimořádná valná hromada po 5 letech, ve které bylo vzpomenuáno všech zemřelých, jichž počet byl 163. Na to se konala v jednotě panychida na paměť 45 obětí nacistické krutovlády. A opět již podruhé br. starosta O. Hermann, jakožto jeden z bývalých sloupů vinohradské jednoty byl opomenut. Vzpomínám ho proto nyní a dodávám ještě, že ve společenském styku byl br. starosta příjemným, duchaplným, byl dobrým znalcem staré Prahy a jejich památek,

byl dobrým historikem vůbec. Měl znamenitou paměť pro jména, čísla i události a rád prováděl členské kroužky po Praze.

Bratr Karel Gubiš, dlouholetý pokladník a poté místostarosta vinohradské jednoty, předseda Družstva pro postavení a udržování tělocvičny Sokola vinohradského, nastoupil do výboru jednoty po svém předčasně zemřelém bratru Petru Gubišovi a byl spolehlivým a přesným ve vykopávání všech povinností, které vzal na sebe jako člen výboru a úřadující místostarosta. Jemu vděčíme za vydatné sbírky Družstva, které odvedlo jednotě nejprve 2 miliony Kč a později téměř celý třetí milion Kčs na stavbu tělocvičny. Družstvo mělo nízký příspěvek, nejprve 12,-, později 20,- Kčs celoročně. Do jeho pokladny plynuly dále výtěžky šibřinek a pak zvláštní dary za zakládající členství v Družstvu. Členem Družstva se mohl stát každý, člen i nečlen vinohradské jednoty, a právě zřízením Družstva bylo pamatováno na ty, kteří by byli rádi podporovali myšlenku sokolskou, nechtěli však z různých důvodů být nikde jmenováni a nepřáli si tedy, aby jejich jméno jako dárce bylo kdekoliv uveřejněno. Byli to také lidé, kteří nechtěli se podrobit různým novým předpisům o škole, o skládání slibu, o různých povinnostech, ku kterým se každý člen dobrovolně zavazuje. Br. Karel Gubiš měl nemalou zásluhu o to, že udržoval zájem o tento spolek, že pečoval o jeho mimořádné příjmy, ať již prodejem různých tiskovin, odznaků, cihel nebo výnosem z každoročního kluziště. Jeho choť, ses. Marie Gubišová byla opět předsedkyní Sdružení sester, které si vzaly za úkol věnovat jednotě nový prapor, což uskutečnily v r. 1926. Br. Karel Gubiš cestou do Záložny náhle skonal. Padl jako voják při vykonávání své povinnosti /datum úmrtí se z dokumentace, která se zachovala, nepodařilo zjistit/. Br. K. Gubiš míval obchod s pánským prádlem a jinými potřebami v Anglické ul. na Vinohradech naproti kavárně Demince. Byl dobrým obchodníkem, právě tak jako byl dobrým členem ředitelství Záložny, předsedou Gremia, všude jeho vědomosti, schopnosti byly ceněny a touže měrou se osvědčil i v kruzích sokolských.

Jednotě nastala nová velká starost, kdo bude nástupcem obou zdatných činovníků. Rokoval jsem s br. starostou Hermannem hlavně o otázce obsazení místa starostenského. Bylo nesporné, že v době, kdy jednota začíná vážně s přípravami k postavení vlastní tělocvičny, potřebuje v čele někoho, kdo y obci má ještě dobrý vliv. Nový starosta nemohl by však svého vlivu správně využít, kdyby nebyl zároveň dobrým Sokolem. Měli jsme na vybranou mezi dvěma kandidáty. Jedním z nich byl Dr. V. Ulrych, advokát a druhým Jan Brabec, ředitel uhelného oddělení Pozemkové banky. Doporučoval jsem br. Jana Brabce, který měl tu výhodu, že mohl svým časem volně disponovat, kdežto br. Dr. Ulrych byl vázán svými právními záležitostmi, buď stáním u soudů nebo jednáním s mandanty. Názor tento byl uznán správným a br. Jan Brabec byl kandidován. Podmínkou pro jeho zvolení bylo opuštění politické dráhy, kterou do té doby jako člen mladočeské strany sledoval. Br. starosta Jan Brabec této podmínce také skutečně vyhověl, zanechal politické činnosti a věnoval se upřímně, poctivě svému novému společenskému a sokolskému působení. Náměstkem br. starosty se stal Dr. Josef Lucek. Po krátké přestávce se vrátil opět br. K. Gubiš na místo II. místostarosty a po odstoupení Dr. Lucka byl I. místostarostou br. Jiří Pichl až do r. 1938. Později br. Gubiše a br. Píchla vystřídali br. Rozmara a br. Hošek.

V r. 1918 odstoupil br. Hynek Foret ,ze svého místa yběřčího příspěvků u

dorostenců po mnoholeté úspěšné práci účetnické a výchovné. Br. Hynek Foret vstoupil do naší jednoty v r. 1909, když mu bylo již 50 roků. Byl svobodný a bydlel na Vinohradech v Nerudově ul. Jeho bytná byla původem Němka, ale br. Foret byl u ní velmi spokojen pro její mimořádnou péči a čistotu. Když se poprvé objevil v naší tělocvičně ve cvičebním úboru, vzal jsem si ho jako každého jiného k výsledku a k zápisu. Br. Foret byl z toho celý zmatený. Třásl se, chvatně a rozčileně odpovídal na moje otázky. Na jednu z nich, proč přichází tak pozdě do cvičení, řekl, že měl dosud společnost mnoha veselých a bohatých kumpánů, s kterými pořádal občasná výlety, chodil s nimi do koncertů a divadel a že teprve, když vzrostla jeho nespavost, pomýšlel na nějaký způsob léčení. Poptával se u mnoha lékařů a jeden z nich, jakýsi mladší lékař mu doporučil, aby zkusil nějakou fyzickou práci. Chce to tedy zkusit v Sokole. Poučil jsem ho, že lék, který chce užívat, vyžaduje pevnou vůli, že cvičení se musí zpočátku brát velmi střízlivě v malých dávkách, že spaní popřípadě bude v prvních 14 dnech ještě horší, že však postupem času se vše upraví a zdravotní stav se zlepší. Doporučil jsem mu hlavně před spaním málo jídla a žádný alkohol. Br. Foret byl prvním případem v mé praxi náčelnické a proto jsem mu věnoval hodně pozornosti. Br. Foret byl přidělen do družstva starších a jeho vedoucí byl poučen, jak s br. Foretem má zacházet a též ostatní bratři v družstvu byli důvěrně upozorněni na neuspokojivý stav jeho zdraví. Br. Foret chodil pilně do cvičení a brzy byl v tabulkách nejpilnějších návštěvníků na prvním nebo druhém místě. Zdomácněl u nás, stal se veselým a nakonec začal chodit i na večere s námi do restaurací. Tam se z něho vyklubal velmi veselý a milý společník. Bohužel však, každý takový večer ztrávený v restauraci odstonal špatným spánkem. Říkával, že spal průměrně 5, nejvýš 6 hodin. Nakonec byla mu br. starostou Brabcem přidělena revize účtů. Každou práci svěřenou vykopával s velkou péčí a byl velmi potěšen, když mu ve skromné úřadovně v Riegrových sadech byl přidělen psací stůl. V 60. roce věku byl dán do pense jako účetní ředitel finančního ředitelství. Byla mu dlouhá chvíle, která naň působila zhoubně. O rok o dva roky později rozhodl se k návratu do svého rodného města Heřmanova Městce. Od té chvíle se stále zabýval touto myšlenkou v naději, že mu Heřmanův Městec poskytne více klidu a že se dostaví lepší a delší spánek. Konal jakési přípravy k trvalému odpočinku a doufal, že v Heřmanově Městci nalezne nějaké denní zaměstnání, třeba bezplatné. Důvěrně mi sdělil, že má zahospodařeno několik set tisíc v cenných papírech a že má v úmyslu rozdělit své jměníčko mezi vinohradský Sokol a Sokol v Hermanově Městci. Po letech své přestěhování uskutečnil a našel byt v domě, ve kterém bydlel vzdělavatel Sokola heřmanoměsteckého, povoláním učitel místní školy. Vypravili jsme se k němu v autech našich bratří s pěveckým sborem. Byl překvapen a zřejmě dojat. Pěvecký sbor zazpíval a za chvíli celé město vědělo, komu ta četná návštěva platí. Prohlédli jsme si město, park, koupaliště, tělocvičnu a tu si nám br. Foret postěžoval, že ve zdejší tělocvičně není žádné kázně, žádného pořádku, starší bratři že vůbec necvičí a mladší že velmi nepořádně docházejí, že asi také přestane do cvičení chodit. Důvěrně pak mně oznámil své rozhodnutí, že změnil svou poslední vůli a odkázal všechno své jmění jednotě vinohradské. Navštívili jsme ho potom ještě jednou vlakem bez ohlášení a zastihli jsme ho v kostele na hrubé mši. Nejprve spatřil jednoho z nás, pak se začal rozhlížet, uviděl druhého a další a už neměl v kostel stání, vyšel ven a my za ním. Ujednal s námi oběd v

jedné vzdálenější obci u známého hostinského, řezníka a vydali jsme se tam pěšky a ztrávili s ním milé chvíle. Br. Foret nám ukázal také svůj byt a doprovodil nás pak na nádraží. Jeho poslední slova byla, že se neměl do Heřmanova Městce vůbec stěhovat, že tu zažil jenom samá zklamání. Nedlouho potom jsme obdrželi oznámení, že br. Foret zemřel. Byl zpopelněn v pardubickém krematoriu, kam jsem se vypravil s br. Kučerou a Klímou, abychom mu vzdali poslední poctu. Tam jsme se od zástupců heřmanoměsteckého Sokola a zástupců města dověděli, že bratr Foret učinil 10 legátů po 10 tisících a celé ostatní jmění odkázal místním chudým obce Heřmanova Městce podle návodu učitele vzdělavatele, u kterého se stravoval a jemuž odkázal bytové zařízení a všechny svršky. V té době ovšem, kdy již v Čechách panovali Němci, nebylo dobře možno věnovat něco Sokolu, neboť by to znamenalo přímo věnovat to Němcům. Aby své jmění věnoval za svého života, k tomu nebylo možno br. Foreta přimět. Nesplněný slib nezměnil v našem přátelství k br. Foretovi ničeho. A tato má vzpomínka na bratra vzácných vlastností je náhradou za nepřenesenou pohřební řeč v pardubickém krematoriu.

Druhým případem, avšak o 8 roků starším byl br. Josef Koláček, ředitel drah. Vstoupil do tělocvičny v Národním domě ve cvičebním úboru poměrně klidně. Vyprávěl mi při zápisu své životní příběhy. Měl rozbourené nervy a hrozně trpěl. Hledal lékařskou pomoc u všech možných doporučených odborníků a jako železničář sháněl pomoc i za hranicemi, vesměs marně. Nakonec jeden mladší lékař mu řekl rovnou zkuste to se Sokolem. A proto přišel. Dal jsem mu své ponaučení a přidělil ho družstvu br. Halmana, kde již předtím byli bři Felix, Bubeníček, Procházka, Holub, Němeček a j. Br. Halman a členové družstva byli zpraveni o případě br. Koláčka a tak začal nový člen cvičit. Pravou ruku měl v lokti ohnutou do tupého uhlu a v lokti neohebnou, takže byla obava, že se mu při cvičení na náradí snad něco zlomí. Br. Koláčkovi bylo skoro 50 roků. Moje ponaučení si vzal k srdci a chodil pilně. Za dva roky přišel ke mně a řekl: "Bratře náčelníku, já jsem rekonvalescent." To bylo tedy pro jeho cvičitele a bratry v družstvu velkým vyznamenáním, vždyť zachránili opět v sokolském bratrském prostředí jednu nalomenou lidskou duši. Br. Koláček byl tak horlivým návštěvníkem cvičení, že když dlel ve cvičební den v Ústí n/L, dojel si rychlíkem do Prahy, aby mohl být přítomen večernímu cvičení a ráno opět jel rychlíkem do Ústí. Br. Koláček byl vážným člověkem a pokud se týká české řeči puntičkářem. Psával mně později z Olomouce z poslední své stanice v aktivitě dlouhé dopisy, kde Našim Zvěstem vytýkal stránku za stránkou chyby v českém jazyce a neušetřil výtek ani br. redaktora prof. Judu.

Tyto dopisy jsem uchovával. Br. Koláček byl přeložen z Prahy do Plzně jako ředitel tamního ředitelství a potom, jak bylo zmíněno, do Olomouce. Br. Koláček neměl rád oprávně jazyka českého a přidržoval se raději starších tvarů, takže u jeho dveří na tabulce bylo: "U Koláčků." Br. Koláček byl ve svém družstvu úplně jiný, než když vstoupil do naší jednoty. Dovedl se upřímně zasmát a dělal s ostatními členy parádní velepohov /byl stejný jako obyčejný pohov s tím rozdílem, že byl spojen s důkladným dupnutím/. Jinou charakteristikou družstva byl tzv. lustr. Ten tvořili 4 bratři, kteří měli načervenalé nosy /Čeněk Holub, Procházka, Kestřánek, Kostomlatský, Karel Urban a jako vypínač Karel Němeček/. Dále byli v družstvu br. Halmana Vejdělek, který byl také členem dobrovolných

hasičů jako velitel /o parádě nosil stříbro- lesklou přilbu/ a Jiří Felix, vrchní ředitel pošt /byl nápadný svou holou lebkou/. Cvičenci obvykle neměli rádi žebřík na rozvrhu, ale družstvo br. Halmana se vždycky na něj těšilo, neboť tím okamžikem, jakmile tam začli cvičit, stali se středem pozornosti celé tělocvičny. Když nastoupil k žebříku br. Felix, postavili se ostatní do pozoru a br. Bubeníček náramně umně napodoboval hlasité troubení "hoří". Nezbyvalo mi v takovémto případě nic jiného, než odejít z tělocvičny do písárny, neboť zakročovat jsem nechtěl nejenom kvůli družstvu br. Halmana, ale kvůli ostatním bratřím, kteří se přitom dobře bavili. To vytrubování bylo znamením, že kopie velitele hasičů, br. Felix, leze na žebřík. Br. Koláček přestože začal cvičit až ve svých 50 letech, předčil již po dvou letech mnohé členy družstva. Naučil se vzklopku na hrazdě, vzepření u zákmihu, přemyk, na bradlech dělal kotoule a na koni slušně metal. Ačkoli jsem byl připraven na různé typy cvičenců, br. Koláček byl pro mne překvapením.

Třetím případem, abych tak řekl léčebným, byl mladý asi 30letý muž, který mne očekával v tělocvičně u dveří. Po nastoupení družstev a rozchodu k náradí zůstal u dveří stát a když jsem ho oslovil, prudce sebou trhl. Při rozmluvě jsem zjistil, že je to profesor archeologie a že na lékařské doporučení přichází do tělocvičny, aby se uzdravil. Pohlédl jsem na něj a řekl jsem: "Uzdravíš se určitě a dost brzy, jsi mlád, ale vím, že jakmile ti otrne, zmizíš z tělocvičny a vrátíš se, až ti zase nervy vypovědí službu." A tak se také stalo. Z lekavého profesora se stal dovádívý mladý chlapec, veselý, který nás před uplynutím druhého roku jako uzdravený bez rozloučení opustil.

Jako náčelník jsem měl možnost poznat povahy cvičenců a hlavně členů sboru a snad to bylo štěstí nebo zvláštní schopnost, že jsem téměř pravidelně na první pohled dovedl odhadnout každého jednotlivce.

Rok 1921 se stal památným hlavně zrušením dvojího členství /příspěvající a činní/ a zavedením jednotného členství podle usnesení výboru ČOS. Toto usnesení platilo pro muže i ženy. Pro vinohradskou jednotu bylo důležitým mezníkem na cestě k vlastní tělocvičně uskutečnění směny pozemků, tj. za pozemek u vodárny byl nám přidělen pozemek v Riegrových sadech, vč. Bílkova pavilonu a přilehlé restaurace a restaurační zahrady. Restaurace nám byla vlastně jen propachtována na 60 roků bezplatně. Dále nám byl bezplatně pronajat pozemek ve Slovenské ul. za účelem vybudování letního cvičiště, a to na 99 let. Dostavbou šaten v Riegrových sadech bylo umožněno převést všechno členstvo do nové tělocvičny upravené v pavilonu. Dorost zůstal nadále v Národním domě. Pro zajímavost budiž uvedeno, že br. Václav Koranda, jeden ze zakladatelů tělocvičné jednoty Sokol na Král. Vinohradech, byl v roce založení jednatelem Sokola a v roce 1921 zastupoval obec vinohradskou při směně pozemků, kterážto shoda okolností značně přispěla k hladkému provedení směny.

Odvážný pokus učinila ČOS se zavedením cvičební povinnosti do ukončeného 26. roku, později do 35. roku, a to dvakrát měsíčně /pořadová cvičení a některá lehčí cvičení/. Po 35. roku do 50. bylo předepsáno cvičení branné. Již po prvním roce bylo zřejmo, že toto usnesení se dodržovat nebude, že v životě sokolském platí dobrovolnost více než nařízení. Pozoruhodný byl krajský slet na Kladně, kam se dostavily všechny pražské župy a jiné okolní župy v odměnu za příkladnou spolupráci kladenského členstva na VII.

všesokolském sletě. Župa Středočeská konala slet ve Stříbrné Skalici, který dal základ a podnět k postavení vlastní tělocvičny tamní jednotou.

V r. 1922 zaznamenali jsme především návštěvu ses. Renáty Tyršové u našich sester a dorostenek. Ve slavnostním rámci se rozpovídala o minulosti, jak dříve a co se cvičilo u žen a dívek. Cvičení žákyň se těšilo velké pozornosti návštěvnic ze zahraničí /Švédsko, Anglie, Francie a j. / Župní závody ve zpěvu pochodovém přinesly jednotě nové úspěchy jak u mužů, tak i u žen. Zvítězily písně domácí tvorby /Náš prapor a Kroj sokolek/, nápěvy od br. Karla Matějovce, slova od br. V. Šumana. Společná cvičení /dvanáctka/ byla prací br. Svat. Svobody a byla odměněna rovněž první cenou. Dne 6. června hostila jednota zástupce Svazu národů, kteří ve slavnostně upravené tělocvičně shlédli několik ukázek našeho cvičení. Velmi pochvalný posudek o našem vystoupení vyšel pak ve francouzském tisku. V květnu byla provedena v Lucerně tělocvičná akademie s bohatým programem. Žáci /br. K. Veselý/ obrazce na žebřících, dorostenci cvičení s dlouhými tyčemi /br. Jindř. Kaliba/ a cvičení prostrná /br. Jos. Doležal/, muži cvičení prostrná se zápasem /cvičitelství sbor - br. Svat. Svoboda/, simultánní cvičení na 4 koních na šíř s doprovodem hudby a bílé skupiny, řada III. /br. M. Jirsák/. Akademie byla opakována za přítomnosti francouzských delegátů, kteří se o ní rozepsali ve svém tisku. Oběma akademiím byli přítomni četní župní náčelníci a náčelnice jednot. Program akademie byl filmován na přání ČOS, bohužel jednota z toho nezískala ani jedinou kopii.

Osud stíhal jednotu při každé příležitosti. K útokům vedeným závistí přidružil se nový útok strany komunistické, která podala protest proti směně pozemků. Protest byl zamítnut zemským výborem jakožto nejvyšší instancí. Protest byl podepsán lidmi českého původu, vedenými jistým Tšídou.

Úmrtí dvou významných synů národa českého náleží již sice do kalendářního roku 1923, ale vzpomenu je na valné hromadě za rok 1922. Jsou to Adolf Heyduk, pootavský slavík a Alois Rašín, první ministr financí v Československé republice. Dalšími oběťmi byli členové cvičitelského sboru Jaromír Fára a Vratislav Port. Oba podlehl tuberkulóze.

Do r. 1922 spadaly mé padesáté narozeniny. Doufal jsem, že datum 19. července, šťastně položené do prázdninových měsíců, ujde pozornosti širšího okruhu jako každoročně. Zmýlil jsem se. Obřad, který mi jednota připravila, byl nade vše očekávání. Již při svém příchodu z kanceláře domů našel jsem ve svém pokoji, kde jsem sedával u psacího stolu, roztomilý nepořádek. Nábytek i podlaha vše bylo poházeno růžemi. Žena tiše stála za mnou a čekala, co tomu řeknu. Skoro jsem ztuhl a nevěděl, co se to stalo a proč se to stalo. Až mi pak žena vysvětlovala, že přišel br. Pudil se vzkazem vyzdobit můj pokoj. Zjistil jsem potom, že žena se nacházela mezi spiklenci jednoty a že nic neprozradila až v poslední chvíli. I fotografie moje jim zapůjčila. Šel jsem jako obvykle do cvičení a žena mi radila, abych si vzal čisté tílko a nové cvičební kalhoty. V tom jsem tušil novou zradu. V tělocvičně bylo napjaté ticho a teprve když jsem se odstrojil, vzali mě místonáčelníci mezi sebe a spolu s ostatními členy sboru cvičitelského mne vedli do sálu, kde bylo shromážděno členstvo ve cvičebním úboru, dorost, žactvo, sestry, dorostenky i žákyně, celý správní výbor, zástupci župy. Na podium pak hosté a mezi nimi jsem nejdříve shlédl moji matku, moji ženu a děti.

Nedovedu vylíčit, jak mně bylo při všech těch proslovech zástupců sboru výboru, členstva, dorostu, žactva, župy, menšinové jednoty, Družstva pro postavení tělocvičny, Chalakterů a jiných. Co jsem na to všechno odpověděl dnes už nevím, jen tolik si pamatuji, že jsem poděkoval nejprve své matce, pak své manželce, pak všem ostatním, s kterými jsem pracoval i všem přítomným a nepřítomným, kteří na mě pak vzpomněli písemně. Stál jsem před šilky členstva, dorostu i žactva, před různými jinými návštěvníky jako odsouzenec, který za nic nemůže, když se dožil 50 roků. Co se tím chtělo oslavovat? Jednak padesátka není žádným věkem, který by stál za zmínku a když dnes zemře někdo a je mu něco víc než 60, mluví se o něm, že z toho světa nemusel tak pospíchat. Něco jiného je ovšem vzpomenu-li v jednotě bratři a sestry někoho, kdo v jednotě několik desetiletí dobře pracoval. To už by mělo jakýsi smysl a odůvodnění. Ale věková hranice, to je výsledek rodinného založení, šťastného osudu, spolupráce lékařů atd. a nějaký slabý podíl na tom má ovšem také jubilant.

V r. 1923 vzpomněly sestry 25tiletého trvání v jednotě vinohradské uspořádáním akademie v Lucerně 9. listopadu, následujícího dne symfonickým orchestrem v Národním domě a pak dalšího dne slavnostní schůzi v Národním domě za přítomnosti ses. Renáty Tyršové. Ve své zprávě vzpomněl cvičitelský sbor, že ČOS již v r. 1914 uznala ČOS rovnoprávnost žen s muži v rámci sokolské organizace.

Obec pražská zaslala jednotě návrh smlouvy na směnu pozemky /za pozemky u vodárny pozemky v Riegrových sadech/ a zároveň souhlas o odevzdáním pozemků ve Slovenské ul. pro letní cvičiště naší jednoty. Téhož roku bylo pomýšleno na vypsání soutěže na stavbu tělocvičny.

Běloruští studenti dlící tou dobou v Praze v počtu asi 25 použili našeho pohostinství a docházeli k nám do cvičení. Sluší zaznamenat dále návštěvu anglického plukovníka a velitele tělesné výchovy Campbelle, dále návštěvu dánského pěveckého sboru Bel Canto, pak francouzských sportovkyň a jugoslávských žen a zástupců lotyšského národa.

Při II. mezisletových závodech ČOS ve dnech 6. - 8. července se bojovalo poprvé o Lützowův štít. Naše družstvo sestavené z bratří Autengruber, Rys, Rezek, Soukup, Příhoda, Stolař, Skála získalo prvou cenu. Také v nižším oddíle naše družstvo vedené br. Plechatým dobylo ceny první. Při župních závodech dorostu dne 7. října na Žižkově uhájili naši dorostenci a taktéž dorostenky první místa.

Téhož roku vyšly poprvé "Naše Zvěsti" bratřím a sestrám Sokola vinohradského, řízené br. Bohumilem Vančurou s redakčním sborem. Kromě toho byla zřízena krojová komise, prázdninová komise, jejímž předsedou se stal br. ing. O. Šulc. Téhož roku vítala Praha ve svých zdech generalisima maršála Foche.

V červencové mimořádné valné hromadě bylo přijato znění nových stanov, které pro § 34 byly zamítnuty ve dvou instancích a odvolání podáno ku třetí nejvyšší instanci. Ta navrhované znění schválila.

Jednota se téhož roku rozloučila se svým druhým starostou br. Al. Burešem, starostou města Vinohrad. Za jeho starostování jak v jednotě, tak v obci vinohradské, dostalo se jednotě lepšího umístění ve školní tělocvičně na Purkyňově nám. vedle radnice. Prospěch města byl pro některé členy městské rady a obecního zastupitelstva až v druhé

řadě, především se starali páni, kteří byli u kormidla města, o své zájmy. Město zahrad a vinic bylo tak pustošeno a k tomu hojně přispívala Záložna vinohradská. Dospělo to tak daleko, že dnes zelená plocha ve městě se 120 000 obyvateli je skoro vzácností. Největší park Riegrovy sady byl zachráněn jen tím, že dědicové majitele těchto pozemků, věnovali celý ten pozemek vinohradské obci a do knih vložili závazek pro obec, že se na pozemcích jimi darovaných nesmí postavit žádná budova jiná než taková, která by sloužila veřejným kulturním zájmům. Když se pak po 9tiletém usilování mělo přikročit ku provedení přijaté soutěže, postavil se proti stavbě tělocvičny na svahu Riegrových sadů pan Nikolau z nakladatelství Laichtrova a pranýřoval Sokol Vinohrady v Národní Politice různými články. Pravý důvod byl ovšem zájem jeho a jeho stoupenců, tj. majitelů domů v okolí Riegrových sadů, aby neztratili z oken svých domů volný výhled na Prahu směrem k Hradčanům.

Co v jiných kulturních státech bylo samozřejmostí, muselo se u nás za Rakouska a pak i za první republiky těžce vybojovávat dobrovolnými korporacemi, aby mohla být poskytnuta mládeži příležitost zotaviti se a zesílit odborné vedenou tělesnou výchovou. Procestoval jsem téměř celé Německo a mohu proto z vlastního názoru prohlásit, že pokud se týká tělesné kultury, stáli za mých dob na prvním místě v Evropě Němci. Stavěli pro mládež nejenom tělocvičny, ale budovali hřiště, stadiony, koupaliště a poskytovali přitom účastníkům tělesné výchovy dopravní a jiné výhody. Města se pak svými odbory starala o pořádek, úklid, čistotu všeho toho, co bylo zařízeno. V Kolíně n/Rýnem viděl jsem 7 stadionů pohromadě, k tomu šatny, tělocvičny, atd. a na obvodu města, kde dříve stávaly hradby, byla kromě toho postavena koupaliště, hřiště tak, aby mládež nemusela daleko jezdit a mohla si ve svém okolí také zadovádat. Nevím, jestli si Kolín n/Rýnem vzal vzor z Chicaga nebo obráceně. V Chicagu ještě měli kromě bohatě zařízených hřišť, brodišť také knihovny. Anglie, země sportu, o nářadovém tělocviku mnoho nevěděla. Tam panovala tehdy hlavně kopaná, později rugby, veslařství, lehká atletika a plavectví. Hlavními účastníky všeho toho tělovýchovného snažení byli vysokoškolští studenti z kolejí. Tam asi také nejdříve vznikl sport profesionální. Byl tam však přísně a svědomitě odloučen od sportu amatérského. V Itálii byly poměry obdobné, avšak chudobnější. Ve Francii byl tělocvik nářadový na vysokém stupni, rovněž v Belgii, Lucembursku. Dánsko se přidržovalo vzoru švédského Linga a teprve později tam prorazil Bulgh. Finsko i za naší pomoci se brzy vřadilo mezi nebezpečné soupeře v nářadovém tělocviku a na přibližně stejné úrovni s nimi byli Švýcaři a Maďaři. Mezi Slovany uhájili jsme si místo prvé, po našem boku to byli hlavně Slovinci, pak Chorvaté a později Srbové. Slabšími již byli Poláci a Bulhaři. Je zvláštní, že Slované byli svými vládami a obcemi nejhůře podporováni v oblasti tělesné výchovy. Na naše všesokolské slety se sjížděli hosté snad ze všech pěti dílů světa, přijížděli vždy znovu a ve větším počtu, neboť byli našimi prostnými a nástupy vždy oslnění a kromě toho nikdy nemohli pochopit, jak je to možné, aby borci cvičili všichni tak přesně a stejně, když se sotva sjeli na 3 nebo 4 dny do Prahy. Nemohli také pochopit, že si musí všechno hradit ze svých prostředků, oblek cvičební, slavnostní, jízdné, stravné a že ještě musí platit členskou daň. Po našem vzoru zařídili se ostatní národové, především Němci, pak Francouzi, Belgičané. Švýcaři, Maďaři, všichni Slované a Italové. Němci byli původně

přivedeni na cvičiště v proudech čtyřstupových v náležitých rozestupech od sebe, v plném oblečení. Na dvě doby byl proveden rozstup bez značek, takže vyřízení bylo špatné. Pak následoval povel "Die Kleider links vorwärts ablegen" /Šatstvo nalevo vprich odložit/. A tak byl pohled na svlékající se cvičence málo vábný. Francouzi zrovna tak jako Němci nastupovali za stěnou praporů nesených v čele borců a nastupujících po celé šíři cvičiště. Teprve když borci za prapory byli jakž takž srovnáni, prapory uvolnily volný rozhled k hlavní tribuně a postavily se buď po stranách nebo za hlavní tribunou. Druhým nejkrásnějším místem pro tělovýchovu byl Frankfurt n/Mohanem. Byl to krásný les s koupališti, mnoha stadiony, tělocvičnami, divadlem v přírodě atd., vše účelně a bohatě vypraveno a zařízeno. Nejstarší tělocvična v Německu a největší byla v Hamburku, označená č. 1898. Pak tu byl Hanover, Brémy, Berlín, Lipsko, Dráždany, Mnichov a již tehdy byla spolupráce turnerů s vojskem a s turisty dokonalá.

Vracím se na Vinohrady a snad ještě dnes najdete pamětníky na příklad Bílkových domů. To jsou domy od vinohradské vodárny směrem k nám. krále Jiřího. Tesařský mistr, náměstek starosty, byl upozorněn anebo sám vystihl situaci a zakoupil se. Totéž učinil, ovšem méně nápadně, starosta Bureš, jehož jmění se páčilo v předválečných dobách na 60 milionů. Pak následovali Friedländer a další.

Nedovedu si dnes dobře představit, kde by našla druhá a třetí tělocvičná jednotka Sokol místo pro svoji tělocvičnu a letní cvičiště na Vinohradech. Všechno je již tak zastavěno, že se v budoucnosti budou bourat asi celé bloky anebo se na periferii města ohradí volné plochy pro účelně řízenou tělovýchovu. Opatřil jsem si při svých návštěvách v cizině katalogy hřišť, stadionů s čísly a popisy a schovával jsem je na dobu, kdy také jednotka vinohradská bude pomýšlet na stavbu vlastní tělocvičny. Chtěl jsem je pak předložit rozhodujícím činitelům jak obecním, tak i finančním k nahlédnutí a přesvědčit je o účelnosti povinné péče, která jim přísluší při budování různých objektů tělovýchovných. Bohužel větší část těchto pomůcek zůstala v rukou vrchního zahradníka br. Leopolda Baťka z Vinohrady, který si je vyžádal k prostudování a víc je nevrátil. Je pravda, že máme jako samostatný národ velmi krátkou minulost. 300 let jsme byli pod rakouským jhem, až teprve r. 1918 nás osvobodil. Ve snaze poukázat na přetrvávající nepochopení naléhavé potřeby zajistit mládeži široké možnosti pro její zdravý rozvoj, nahlédnu trochu do následujících let. Za 20 let po r. 1918 přišlo jho ještě horší než za Rakouska - Němci a nyní máme vládu komunistickou podle ruského vzoru. Tělovýchova byla pod tlakem Národní fronty sjednocena pod velkým titulem Sokol, ale zdá se, že přílišná zaměstnanost, vysoké pracovní požadavky, brigády atd. brzdí tělovýchovné snahy, neboť strážkyně rodinného krbu, ženy a matky byly rovněž povolány do zaměstnání. Děti jsou ponechány samy sobě anebo jsou školami včleňovány do různých organizací, jako pionýrských, mičurinských a j. Namísto národních písní zavádějí se nyní písňe umělé, "pokrokové".

Dodatkem k bohatým úspěchům závodním v r. 1923 náleží též vítězství našich sester v mezisletových závodech.

Rok 1924 se proslavil pro jednotu vinohradskou soudním rozhodnutím ze dne 7. října, kterým byla jednotě právoplatně přiřknuta půda v Riegrových sadech směněná za pozemky u vodárny. Pozemky v Riegrových sadech byly sice již dříve městskou radou a

obecním zastupitelstvem odevzdány Sokolu vinohradskému, ale sousedi, poštvaní a vedení panem Nikolauem podali protest a teprve po 5tiletém boji se podařilo pozemky ve výměře 4750 sáhů uvolnit pro národní účely. Snad by se bylo jednání ještě protáhlo, kdyby nebyla Sokolu přiskočila na pomoc tíseň obce Pražské. Potřebovala totiž na Vinohradech na vhodném místě postavit transformační stanici a právě náš pozemek u vodárny byl uznán za nejvhodnější. Pak už obec nečekala na soudní řízení a překotně konala přípravy ku stavbě na našem pozemku. Schůzi, které jsem byl předtím přítomen spolu s bratry Brabcem, Rozmarou, Dr. Broumem, předsedal na pražské radnici náměstek starosty. Mluvil tak, že jsme jako zástupci Sokola byli ohromeni. Zařadil se mezi další úhlavní nepřátele Sokola. Br. Rozmara zbledl do bělosti papíru a já už se neudržel a hlásil jsem se o slovo. Řekl jsem asi toto: Pane místostarosto, s dobrovolnými a nezištnými pracovníky národními zacházíte jako s nevídanými cizinci, místo abyste význam Sokola uznal tak, jako ho uznávají všude i za hranicemi a tím znehodnocujete krásný a dávný název města Prahy "naše matička". Po těchto slovech nastalo mrtvé ticho a po nějaké době dalšího jednání vstoupil do místnosti poslíček a pan náměstek starosty se omlouval, že je odvolán a postoupil předsednictví schůze br. Pekárkovi, holiči. Po této schůzi přiběhli k nám zástupci politických klubů, kteří jako úředníci v této schůzi zasedali a ujišťovali nás souhlasně, abychom si z jednání náměstka nic nedělali, že to v klubech projde podle našeho přání docela dobře a to že je rozhodující. Mezi těmito úředníky byl také br. ing. Otakar Šourek, vrchní stavební rada města Prahy, který projevil radost nad tím, jak jsem panu náměstkovi odpověděl.

Letní cvičiště ve Slovenské ul. bylo podle usnesení valné hromady zřízeno dobrovolnou prací všeho členstva. Kdo nemohl odpracovat povinných 5 hodin, mohl se vykoupit částkou 30, -Kč. Odborné práce na cvičišti byly zadány ofertním řízením.

Také župa vypsala pro členstvo pražských jednot v župě sdružených pracovní povinnost na vrchu Žižkově, kde se měl konat slet župy Středočeské na památku 500 letého úmrtí Jana Žižky z Trocnova.

Již v r. 1925 se usnesl správní výbor, aby na paměť ve válce padlých byla pořízena s jejich jmény deska, která by byla vystavena na vhodném místě jako památník. Kromě toho v nové budově Sokola měla být některá z hlavních místností pojmenována po br. MUDr. Jaroslavu Vavrouchovi a v této místnosti pak zasazena deska s jeho jménem a označením jeho šlechtného činu.

Správní výbor schválil přejmenování trubačského odboru na odbor hudební, schválil dále zřízení lyžařského odboru a zřízením zdravotního odboru pověřil ses. MUDr. Schustlerovou. Zemská politická správa schválila konečně naše nové stanovy. Návrh na prostoná pro dorostenky pro VIII. všesokolský slet podaný ses. B. Matějovcovou-Holečkovou byl ČOS přijat.

O župním sletu na vrchu Žižkově byl uspořádán závod v přetahu lanem a závod v běhu hladkém a překážkovém. V přetahu lanem zvítězilo družstvo vinohradské. Župní slet byl připravován opožděně a s velkým chvatem. Přitom však požadavky, pokud se prostoných týká, byly hodně vysoké. Následek toho byl, že se menší a slabší jednoty sletu vůbec nemohly zúčastnit.

V r. 1924 se konal též památný VII. valný sjezd ČOS, na kterém byla usnesena

některá velmi závažná a dodnes platná rozhodnutí.

Bylo vzpomenuáno v tomto roce 70. narozenin ses. Renaty Tyršové.

Poprvé se sokolstvo zúčastnilo olympijských her pořádaných v Paříži. Učinilo tak na přání českého olympijského výboru a vrátilo se jako vítěz. V družstvu ČOS byl náhradníkem náš br. Václav Rezek.

Naši jednotu navštívili zástupci města Kodaně, pro které byl uspořádán ukázkový večer. Dále jsme hostili dorostence z České Lípy, dorost z Lučence a posluchače cvičitelské školy ČOS, kteří přijeli na toto studium z Lužického Srbska.

Naše řady v tomto roce opustil br. ing. Jindřich Břeněk, vedoucí stavební kanceláře Karla Horáka, člen výboru a praporečník. V lednu 1925 zemřel br. Václav Špička, první starosta

Br. Dr. Kamil Cziviš odešel v této době za svým povoláním do Bratislavy. Jeho místo zaujal u nás br. Floran Hošek.

V r. 1925 bylo slavnostně otevřeno letní cvičiště ve Slovenské ul. veřejným cvičením, a to ve dvou dílech, žactvo a dorost měli svůj samostatný den a právě tak členstvo. Při této příležitosti jsme pozvali všechny vinohradské spolky, vinohradskou místní reprezentaci obecní, peněžní ústavy a j. Většinou se pozvaní dostavili. Pro jednotu bylo otevření letního cvičiště velkým úspěchem, neboť do té doby neměla, kde by se mohla připravovat mládež i členstvo na závody v tělocviku prostém.

Velkou událostí bylo otevření Tyršova domu. V průvodu se sešlo v Tyršově domě mnoho tisíc členů v kroji.

Zájezdu do Štrasburku u příležitosti sjezdu gymnastů francouzských se zúčastnilo družstvo ČOS, ve kterém byla také naše ses. Helena Liebscherová. Při závodech získala 2. místo. Téhož roku byla povolána do náčelnictva žen ČOS.

Při meziměstském utkání brněnských a pražských žup získal v běhu překážkovém náš br. Jícha prvního místa, v hodu oštěpem br. Ferd. Hiršl třetího místa a v běhu na 100 m br. Jiří Rys rovněž třetího místa.

V Jilemnici se konaly první lyžařské závody ČOS v bězích na 18 a na 50 km a ve skoku na lyžích. Již v roce předcházejícím jsem kritizoval v náčelnictvu ČOS výsledky sokolské činnosti v lyžařství a ve hrách. Tehdy byl vedoucím obou těchto odvětví br. Beránek. Moje kritika se nezamlouvala a br. náčelník Dr. Vaníček po krátké přestávce promluvil do ticha: "A víš co? Vezmi si to a proved' to podle svého nejlepšího vědomí. To se rozumí, že jsem z toho žádnou radost neměl. Ve 52 letech jsem měl začít s lyžařstvím. Překonal jsem první začátky ve vypůjčených botách a vypůjčených lyžích, žádného učitele jsem neměl a br. Kroupa, který mne vytáhl na Šumavu, vzal mne s sebou na Jezer- ní stěnu, kteréžto stoupání jsem vykonal hlavně rukama, neboť jsem neuměl ještě na lyžích stoupat. Nahoře jsem byl úplně vyčerpan a jenom zázrakem jsem sjel k Černému jezeru bez pádu a tam jsem se zotavil ze své vyčerpanosti, abych se mohl dostat zase do Kroupova hotelu. Toho dne jsem vykonal cestu 18 km dlouhou a stržil jsem přitom od br. Kroupy jenom posměch. Druhého dne jsme stoupali na Falkenstein, cestou jsme potkali saně tažené kravami a měl jsem co dělat, abych se na hladké silnici této překážce vyhnul. Tento zájezd na Šumavu s nepodařeným učitelem

Kroupou zůstavil ve mne nepříjemné vzpomínky a kdybych neměl před sebou povinnost uloženou mi v náčelnictvu, byl bych lyžařství vůbec zanechal. Myslím, že jsem na své stáří vykonal dost. Zařídil jsem pravidelné školy lyžařské dvakrát za rok, jedny o Vánocích a druhé o Velikonocích, školy, které byly vždycky zakončeny zkouškou a odměněny náležitým vysvědčením. Velkou službu v těchto školách vykonali vojenští instruktoři /Hromádka, Zbořil, Babka/, kteří se svým družstvům věnovali s velkou svědomitostí a láskou. Byli to všichni také členové Sokola. Sestavil jsem za účasti vojáků a sportovců české názvosloví a nakladatelství ČOS pak vydalo naši práci jako pomůcku pro župy. Pořádání lyžařských závodů na župní úrovni bylo ponecháno župám, nově jsem zavedl lyžařské závody ČOS. Prvé byly konány, jak již bylo zmíněno, v r. 1925 v Jilemnicích.

Ve hrách tomu bylo obdobně. Pěstovány byly tehdy v Sokole, házená, odbíjená a košíková. Také zde byly pořádány soutěže v župách a župní vítězové šli do krajů a z krajů postoupili do nejvyšší soutěže v ČOS. Když nic jiného jsem neprovedl, pohnul jsem aspoň stojatými vodami a obě odvětví, jak lyžařství, tak hry se pěkně rozběhly k dalšímu vývoji a sokolští závodníci a hráči mohli s úspěchem soutěžit se sportovními kluby. Snažil jsem se také různým způsobem vzbudit u obecnosti i hráčů náležitou úctu k rozhodnutí soudců, avšak s výsledkem nevalným. Fanouškové pokřikováním a kritizováním soudce se snažili ovlivnit výsledek zápasu ve prospěch svého favorita a neštíteli se ani brutálních útoků na soudce. To se dělo ovšem ve sportu. Na hřištích sokolských to nikdy tak daleko nedošlo.

Cvičení žákyň navštívila rumunská generální inspektorka pí Samara a švýcarský prof. Bouvier, rektor university v Ženevě. Přihlížel cvičení žákyň, dorostenek a žen. Při hodině občanské výchovy dorostenců, vedené prof. Dr. Chlumským, byl přítomen odborový rada ministerstva školství Mlčoch a při příležitosti Živnostenské výstavy 16. prosince pořádané v tělocvičně Národního domu navštívil jednotu zástupce ministerstva veřejných prací.

O Petropavlovských dnech navštívila naše jednotu Českou Lípu a uspořádala na tamním novém letním cvičišti veřejné cvičení, při kterém účinkoval náš hudební odbor. Jak při zkouškách, tak i při veřejném cvičení za svoji obětavou námahu si zasloužil skutečně veřejné pochvaly.

Dne 10. prosince 1925 zemřel br. Vladimír Švestka, kterého jednotu doprovodila na cestě k trvalému odpočinku. Br. Švestka, řídicí učitel, byl v pořadí čtvrtým náčelníkem vinohradského Sokola a byl jím po 11 roků. Byl chatrného zdraví, trpěl velice bolením hlavy a cvičencem byl podprůměrným. Ovládal však dokonale teorii, byl také členem technického předsednictva ČOS a spolupracoval tam zároveň na názvosloví cvičení s tyčemi.

Br. Vladimír Švestka vykonával obtížný úřad náčelníka velmi svědomitě a v tehdejších dobách špatného porozumění a nedostatečné přízně místních činitelů na Vinohradech razil cestu svým nástupcům k lepší budoucnosti. Výroční zprávy br. Švestky mohou být každé jednotě vzorem. Br. Vlad. Švestka napsal své paměti pod názvem 10 let Sokola vinohradského a popsal vše od začátku až do r. 1897. Pamatuji se dobře na tento jeho rukopis, ku kterému použil školní písanky. Br. Švestka byl jemný, citlivý člověk, pořádkumilovný a vzorný, spolehlivý pracovník. Jak už jsem se dříve zmínil, provedli mu bývalí členové karlínští, cvičitelé, kteří u nás byli přijati, nepěknou věc, která v něm zanechala tolik trpkosti, že se v jednotě později po svém odstoupení jen velmi zřídka objevoval. Br. Švestka zanechal

zde své dvě dcery, plnoleté, které snad vlivem svého povolání do ženského odboru nevstoupily. Br. Švestku následoval br. Otomar Šetina, zakladatel libereckého Sokola a spolku Ještěd a dále notář br. JUDr. Ant. Mokřý, dlouholetý předseda smírčího soudu.

Rok 1926 byl pamětihodný uspořádáním VIII. všesokolského sletu, tentokrát poprvé na Stranově. Kromě tradičně velmi úspěšných vystoupení v prostných, byl bohatý program sletový zpestřen velice zdařilou scénou "Kde domov můj", kde na hudebním a choreografickém provedení měli největší zásluhu manželé Matějovcovi. Bohatý porad závodní obsahoval tentokrát skoro třetím místě za dvěma družstvy brněnskými a v nižším oddíle na druhém místě. Při tomto sletě shromáždil po zkouškách br. náčelník Vaniček cvičitelský sbor ČOS do místností na vojenském stadionu a tam poděkoval všem spolupracovníkům za jejich práci a oznámil, že vede tento slet naposled. Ticho, které se rozhostilo, znamenalo ustrnutí a skoro úděs všech přítomných. Nedovedli si představit, že by náčelnictvo mohlo bez Dr. Vanička existovat. Slova po br. náčelníkovi se ujal konečně jeho zástupce br. Máchal z Třebíče a je škoda, že jeho řeč nebyla nikde zachycena doslova, neboť to byl řečnický výkon prodchnutý bratrskou láskou tak mocně, že málokdo z přítomných se zdržel slz. Dr. Vaniček po tomto projevu, který byl doprovázen všeobecným souhlasem, prohlásil, že si tedy ještě jednou věc rozváží a podrobí ji důkladné zkoušce. Bohužel, ocenil se br. náčelník velmi dobře, neboť následující slet v pořadí IX. již vedl br. Aga Heller. K rozhodnutí br. Vanička jistě přispěla také zpráva o úmrtí jeho bratra Karla Vanička, sokolského písmáka, který byl v šáreckém lese nalezen mrtev. Chodíval tam se zálibou po mnohá léta. Na místě, kde byl nalezen mrtev, byla mu postavena mohyla. Br. náčelník J. Vaniček, ztratil nejprve sestru a pak bratra, jistě těžce nesl svůj životní úděl. Bratr náčelník Vaniček byl bohatýr nejen tělesně, ale také duševně a byl důstojným nástupcem Dr. Miroslava Tyrše, jehož program plnil svědomitě, obětoval mu celý svůj život a založil sokolskou slávu po celém světě nejen výsledky závodními, ale - a to snad ještě více - všesokolskými slety, za kterými se táhly zmlsaní tělocvikáři celého světa a i neodborníci vysokého postavení. Br. náčelník Vaniček dovedl shromáždít kolem sebe spolupracovníky vynikajících hodnot, ovládal malé i velké celky již svým zjevem, chováním, způsobem řeči, taktem, svoji pevnou rozhodností, která nezotročovala, ale pobádala každého k vypětí všech sil ve prospěch celku. Br. Karel Vaniček byl zase horlivým pracovníkem na poli vzdělavatelské a nikdy neřekl, že přichází přednášet, vždycky jen že bude rozprávět po sokolsku. Od něho pochází velké množství různých článků a snad se ještě podaří jednou sebrat je všechny, aby dále sloužili všem. Třetí osobou, která upoutala na sebe veškerou pozornost sokolstva a veřejných kruhů vůbec, byl br. Kukaň, který věnoval všechn svůj volný čas a své prostředky ku podpoře hmotně i mravní menšinových jednot, hlavně v Krušnohoří. Všechny neděle a svátky trávil tam mezi bratry a sestrami, kteří museli žít v nepřátelském ovzduší. A mezi četnými bratry a sestrami, kteří nás opustili v tomto roce, byl také spisovatel br. K. V. Rais. ředitel škol.

Tohoto roku byla vypsána také soutěž na prostná pro veřejné vystoupení o našem 40tiletí. Sešlo se devět prací. První ceny získali br. Fl. Hošek a br. Fr. Střítecký.

Svatodušní zájezd mířil tentokrát do Jizerských hor s konečným cílem Hejnice. Kdo byl tehdy účasten, nikdy nezapomene na setkání s roztroušenými vlastenci v

tamnějších končinách. U bratří Maška, Soukupa, Stupky a Štafla byl dojem tak silný, že si umínili založit jakousi stolní společnost, která by podporovala českou menšinu v Hejnicích. Tím byl dán vznik urozeným a ctným rytířům Hejnickým. Činnost této stolní společnosti byla věnována hlavně menšinové škole hejnické. Stolní společnost měla svůj řád a nejvyšší počet členů měl dosahovat čísla 40. Schůze se konaly pravidelně jednou měsíčně a byly spojovány s rozsmarnými, ba žertovnými pořady. Každý člen měl svůj erb, který vystihoval jeho slabé stránky. V čele stál velmistr, který měl k ruce dva komtury. Každoročně před Vánocemi spěchali zástupci Urozených rytířů do Hejnic, aby tam provedli vánoční nadílku. Této návštěvy se pravidelně zúčastňoval br. Täubl, kterému činilo velké potěšení, když mohl každému českému dítěti vložit do ruky desetikorunu. Svízele v Hejnicích byla s učiteli. Ženatí tam nechtěli kvůli vlastním dětem, neboť tam byla pouze jednotřídka a tak byli posíláni do Hejnic jen svobodní učitelé z trestu. Tomuto nanejvýš podivnému kárnému řízení jsme se opřeli u ministerstva školství a žádali, aby na tak choulostivá místa byli dáváni učitelé s nejlepší kvalifikací. Po několika vážných zákrocích byla konečně zjednána náprava. Hejnice, hezky položené městečko pod Ořešníkem, jest poutnickým místem. A o svatodušních svátcích, když jsme tam poprvé zavítali, bylo ve městě na 5000 duší. Byla tam procesí, němečtí národní socialisti měli tam svůj sjezd a rovněž tak němečtí záložní důstojníci a vojáci 90. pěšího pluku. Kvůli nám povolal tamnější okresní hejtman ve Frýdlantě do Hejnic 100 četníků ze strachu, aby se tam nestala nějaká srážka mezi Čechy a Němci. Když jsme však prošli špalírem za zvuků hudby klidně bez úrazu a naopak ještě v hostinci, který byl přeplněn, nám bylo uděláno místo a první z něho vyšly jeptišky z různých řádů. Jednu nepříjemnost jsem musel podstoupit, když na zpáteční cestě jsem svolal z přítomných členů cvičitelského sboru a výboru smírčí soud, který se měl vyslovit ve vlaku nad bratry Šturcem, Stupkou a dalšími pěti členy, kteří se prohřešili proti výletnímu řádu tím, že u vodopádu Volpich zmizeli a šli rovnou sami do Hejnic. Vynechali tedy výstup na Ořešník, kam jsme se štváli i s bubnem nahoru a tam obdivovali se krásnému pohledu do širokého kraje až za české hranice. Zdola byl asi pohled vzhůru velmi malebný, viděli náš prapor a slyšeli naši hudbu. Po sestupu oslovil nás jeden z roztroušených vlastenců, na kterýžto projev odpověděl br. starosta Brabec a hudba zahrála národní hymnu. Pohled na shromážděnou skupinu asi 30 zapadlých vlastenců byl tklivý, neboť jistě po několik desetiletí neslyšeli aspoň na půdě hejnické národní hymnu. Při cestě do Hejnic přecházeli jsme několik hřbetů Jizerských hor, z nichž nejvyšší byl zasněžen a tam jsme se setkali s tlupou německé mládeže, která měla prapor se znakem hakenkreuz. Kluci se rozběhli všemi stranami a s praporem nám upláchli. Tak rychle tedy přeneslo se Hitlerovo učení z říše přes naše hranice a našlo zde spolehlivého šířitele a ochránce v Henleinovi, úředníku České spořitelny na Národní tř. a vynikajícímu funkcionáři pražského Turnvereinu. Ten se svými společníky zakreslil na mapě jazykově hranice, takže Němci, vtrhnuvší do Čech šli už takřka najisto a obsadili vše podle Henleinova náčrtu s výjimkou několika tuze nápadných nehorázností a omylů. Také Jablonné n/Orl., ve kterém byli pouze tři Němci, mělo být rozděleno ve dvě části a jedině duchapřítomností hlavně br. Jansy, který narychlo dal porazit obrázek v obci u cesty

vedoucí do Hradisk, podařilo se přesvědčit Němce, že jejich zakreslení na mapě bylo učiněno tužkou příliš silnou a že by následkem toho bylo české Jablonné rozděleno ve dvě nestejně části. Na těchto jazykových hranicích konali službu tzv. ordneři. To byli místní lidé německé národnosti, oblečení do jakýchsi starých vojenských šatů a opatření starými puškami, snad bez nábojů. Na silnicích byly šraňky, čili závory a menší cesty a stezičky byly zahrazeny ostnatým drátem. Přecházeti takto hranice bylo ovšem povoleno na propustku, kterou po náležitě odůvodněné žádosti vydával německý okresní úřad. Vzali nám za tehdejších dob v Jablonném nejkrásnější procházky v Hradiskách a než bychom se byli doprošovali, chodili jsme raději na druhou stranu, kde bylo sice velké stoupání a méně krásy, zato žádné závory. Ordneři samozřejmě využívali svého výjimečného postavení k tomu, aby v lesích a v potocích lovili, aby si z Jablonného anebo jiných obcí českých zakupovali za ceny někdy až nápadně nízké zboží, které by jinak byli museli hledat daleko v německých větších městech. Suchý vrch byl již v německých rukou, ale to nevadilo, aby z širokého okolí shromáždilo se tam celkem více než 800 odhodlaných mladých lidí, kteří byli voděni po částech na Moravu a z Moravy novými průvodci na Slovensko k partyzánům. Prostřednictvím bratří Zajíčků jsem byl s těmito partyzány na Suchém vrchu ve spojení a finančně je podporoval, díky velkému příspěvku, který mne opatřil br. Doležal. Byly zakoupeny stany, kuřivo a jiné potřeby. Četníci za tehdejších dob v okolí Jablonného věděli dobře o schůzkách a cílech mladých mužů, ale nepronásledovali je a naopak, kde bylo možno, je nenápadně varovali. Partyzáni na Suchém vrchu dostávali potraviny od obyvatelů okolních obcí, kteří jim položili nádoby s jídlem a pitím na určitých místech a za to hoši v noci pracovali na poli za měsíčního svitu. Buď orali nebo kosili trávu, obilí atd. Povstání na Slovensku nebylo proto výhradně činem Slováků, nýbrž Čechů, Moravanů a Slováků a stalo se na Slovensku proto, poněvadž žádná jiná část Československé republiky nebyla tak bohatě vybavena neschůdným terénem jako Slovensko.

Vracím se ve svých vzpomínkách do vlaku, který jede z výletu hejnického do Prahy. Po hodinové rozmluvě a výkladu usoudil jsem, že bude dobře nebrat přísné měřítko výletního řádu k rozluštění přečinu 7 bratří. Dohodli jsme se konečně, že udělíme zmíněným bratřím veřejnou důtku, což se také stalo. Za nějaký čas přihlásil jsem se rovněž za člena Hejnických rytířů, byl jsem přijat, ale stále jsem vycítil, že bři Mašek, Soukup, Stupka atd. se na mne dívají nepříznivým okem a vycítil jsem, že příčinou toho je asi smírčí soud na výletě do Hejnic. Podobných zájezdů jako do Hejnic uspořádala naše jednota brzy po převratu mnoho. Každý rok, pokud to dovolovaly programy sokolské, vždy o svatodušních svátcích na dva a půl dne. O velikonocích vyjel jsem obyčejně autem br. Doležala a br. Krausem /zlatníkem/ na výzkumnou cestu. V místech zamýšleného zastavení jsme si pohovořili s vedoucími činiteli a smluvili buď občerstvení nebo noclehy. Cílem všech našich zájezdů byly zněmčené kraje, kam jsme dříve se nemohli v kroji ukázat. První výlet byl do Teplic-Šanova a pak na českosaské hranice na Komáři výšku. Pak následovaly zájezdy dvakrát na Šumavu, dále do Broumova, pak do Kaplic, Dvořiště, do Nového Hrádku, Deštné, a- přes Mladkov do Králík a z Králík do Jablonného n/Orl. Pak jsme byli dvakrát v Předlicích, a to poprvé z Ústí n/L do Předlic, Stadic, na Milešovku a do Lovosic. Podruhé to byl Terezín, Litoměřice, Střekov,

Tuchomyšl.

Dne 30. května 1926 se konalo na novém letním cvičišti ve Slovenské ul. veřejné cvičení spojené s odevzdáním nového praporu k 40tiletému výročí založení jednoty. Prostrná byla cvičena sletová, jakož i celý program byl přizpůsoben sletovým přípravám. Prapor odevzdávala jménem sester, které se o prapor zasloužily sbírkami, uměleckým návrhem i vyšitím, ses. Božena Jirsáková-Nademlejnská, bývala první náčelnice a prapor přijímal br. starosta Jan Brabec, který pak ve svém projevu a poděkování vyzval praporečníky, aby chránili zástavu tuto a nesli ji k vítězství. Tomuto sokolskému obřadu rozvinutí praporu byli přítomni vzácní hosté američtí a pak mnozí z nejstarších členů bývalých i současných. Velmi četní bratři, usídlení již mimo Prahu, přijeli k této slavnosti, aby oživilí vzpomínky na léta ztrávena v naší jednotě. Br. Jos. Doležal zachytil fotograficky četné postavy minulých let.

Téhož roku bylo nám úředně schváleno a povoleno užívání volného prostranství v Riegrových sadech.

Dne 12. června 1926 byla br. Janu Čapkovi v Michli na jeho rodném domě odhalena slavnostním způsobem pamětní deska. Br. Jan Čapek, rukavičkářský dělník, byl po několik let ve cvičitelském sboru naší jednoty a když jeho řemeslo nestačilo na jeho výživu, odhodlal se změnit své zaměstnání a přihlásil se na uprázdněné místo v Dombrové u Moravské Ostravy. Tam to dotáhl na důlního úředníka a v r. 1914 byl povolán do vojska. Jeho pluk bojoval na italské frontě a mnoho vojáků z tohoto pluku bylo zajato. Mezi nimi také Jan Čapek. Zajatci byli usídlení na Sicilii a tam pracovali a svým způsobem se zaměstnávali. Jan Čapek sehnal členy Sokola a zahájil cvičení podle sokolského vzoru. Tím byla upoutána pozornost vojenských vedoucích kruhů a když pak Jan Čapek agitoval mezi zajatci pro legionářský sbor, odevzdal přihlášky vedoucímu důstojníkovi se žádostí o zřízení legií, bylo mu vyhověno. Uskutečnění tohoto záměru trvalo nějakou dobu a první pluk, který byl sestaven, vystrojen a vyzbrojen byl nazván plukem Jana Čapka. Při bojích na Piavě byl Jan Čapek střelen do čela a tak ukončen život nadšeného a hrdinného Čecha a Sokola. Jan Čapek, všeobecně zvaný Honza, byl bystrý, inteligentní mladý muž, skromných požadavků, houževnaté vytrvalosti.

V r. 1926 jsem vystoupil ze služeb Zemské banky. Generální Ředitel Roos mě potřikrát vyzýval, abych neodcházel. Zástupci úřednictva naproti tomu naléhali, abych šel do penze, poněvadž čekali na uvolněná místa. Kdybych byl vyhověl výzvě generálního ředitele, byl bych jistě během tří let ještě několikrát postoupil a své příjmy podstatně zvýšil. Vyhověl jsem však raději volání úřednictva a vzdal se vyšších příjmů. Můj příklad strhl dalších 6 kolegů. Několik měsíců podle pokynů vrchního ředitele Felixe Gollera chodil jsem do banky nepravidelně a teprve v r. 1927 jsem byl propuštěn do penze. Bylo mi 55 roků a mohl jsem se tedy cele věnovat rodině a Sokolu. Starší syn Zbyněk dokončil studia na reálce a mladší Luděk chodil do tercie reálného gymnasia. Oba hochy jsem dal pokřtít katolickými knězi a ponechal jim úplně na vůli, chtějí-li v budoucnosti ve svazku katolické církve setrvat anebo z ní vystoupit. Rovněž pokud povolání se týká, měli po skončení studií středních škol úplně svobodnou volbu. Uspořádáním poměrů novou komunistickou vládou v době po r. 1948 byla různá povolání odsouzena k zániku, jako řemeslníci, obchodníci, rozumí se samostatně činní, značná část úřednictva, notáři, právníci atd.

Postupem času jsme trávili prázdniny po r. 1932 skoro vždy v Jablonném n/Orl., kdežto synové byli činní v sokolských táborech, Zbyňa při žactvu, Luděk při dorostu. Vstup do penze mi přinesl neznámé pocity a trvalo dost dlouho, než jsem si upravil novou životosprávu. Je zvláštní, že jsem byl v trezoru skoro sám, který do poslední chvíle pracoval bez brýlí, ale již za dva roky, tj. v r. 1929 musel jsem vyhledat pomoc u MUDr. Kreidlové. Již hned po prvé prohlídce prohlásila, že trpím slabozrakostí a že mi brýle mnoho nepomohou. A skutečně od toho roku mohl jsem číst a psát 19 roků a v r. 1948 musel jsem vyhledávat pomoc ve svém okolí.

V r. 1927 navštívili jsme opět Hejnice v počtu více než 500 osob. Předtím zajel jsem si s br. Täublem do Frýdlantu k tamnějšmu okresnímu hejtmanovi, abych mu oznámil záměr sokolské jednoty na Vinohradech uspořádat v Hejnicích veřejné cvičení. Místo okresního hejtmana mě přijal jeho zástupce, který se mnou hovořil správnou češtinou. Později jsem se dověděl, že to byl kdysi buršák, který studoval v Praze a stal se potom zástupcem okresního hejtmana ve Frýdlantu. Tento pán mě ujišťoval, že učiní vše možné, že však na týž den, který jsme si vybrali má již ohlášeno veřejné cvičení turnerů. Po návratu jsem se dověděl, že nám bylo veřejné cvičení v Hejnicích zakázáno. Navštívil jsem proto br. Bienerta, zástupce zemského presidenta. U tohoto jsem podal odvolání proti zákazu našeho veřejného cvičení, kterému bylo po telefonickém rozhovoru Bienerta s příslušnou politickou instancí během jedné hodiny vyhověno. Pro zajímavost vyličím stručně další průběh. Zvláštním vlakem jsme přijeli do Raspenavy, kde nás již očekával okresní hejtman z Frýdlantu. Představil se mně a byl pln pokory. Z Raspenavy do Hejnic je něco přes 1 a 1/2 hod. cesty. Vyžádali jsme si proto vlak přímo do Hejnic, abychom nemuseli s odchodem příliš spěchat. Okresní hejtman mne velmi uctivě žádal, abychom se vyhnuli jakýmkoliv srážkám s Němci. Odvětil jsem, že bude záležet jedině na Němcích, jestli se dnešní den odbude v klidu anebo dojde ke srážce. Bratři v Hejnicích měli hodně práce a starostí se sehnáním obědů. Bratři necvičící, jakož i sestry museli za obědem až na konec Libverdy. Rozdělením do mnoha hostinců byla organizace znesnadněna a také bezpečnost nebyla tak jistá. Proběhlo však vše hladce, oba průvody se na křižovatce silnic setkaly a prapory byly vzájemně pozdraveny. Veřejné cvičení bylo nerušeno provedeno a díky počasí skončilo vše s velkým uspokojením. Náladu pak rozproudila vinohradská kapela a br. Ota Bubeníček. Odebrali jsme se pak na nádraží v Hejnicích a střetli jsme se tam s četníky, jichž bylo asi 100. Tázal jsem se policejního komisaře, který byl přítomen, co to znamená a bylo mi řečeno, že to nařídil pan okresní hejtman. Řekl jsem mu, že to sdělím zemskému presidentu. Dále jsem poznamenal, že již o našem příjezdu na nádraží v Raspenavě jsem naznačil okresnímu hejtmanovi, že se nic nastane, budou-li se Němci chovat slušně a výsledek to potvrdil. Byl všude klid a je mně líto, že vám pan okresní hejtman zbytečně zkazil neděli. S přednostou v Hejnicích jsem měl rovněž výstup, poněvadž nám chtěl vpašovat poutnický vlak s dobytčími vozy a poutníkům dát vlak s osobními vozy. Prosadil jsem, že jsme dostali osobní vozy a němečtí poutníci jeli dobytčími. Tak se ještě úřadovalo 8 let po první světové válce. Po této návštěvě vysílali Hejničtí rytíři do Hejnic menší deputace před vánočními svátky s nadílkou pro české děti nemajetných rodičů. Dnes ovšem postrádá tato stolní společnost ochránců Hejnic své opodstatnění, neboť Němci byli vystěhováni a tím zmizely také menšiny. Jak bude dále nelze ovšem dnes předpovídat, neboť rozhodující slovo

budou mít diplomaté při stanovení hranic a při vyřizování různých žádostí postižených národů.

Rok 1927 neukládal jednotám zvláštních povinností a proto jsme ve cvičitelském sboru přijali usnesení, podle kterého vypsána soutěž pro veškeré členstvo v plování, lehké atletice, jízdě na kole, na lyžích a ve hrách. Pouze 94 bratrů provedlo závod ve všech částech, některým chybí plování, některým jízda na kole, některým jízda na lyžích.

Na paměť čtyřicetiletého trvání Sokola na Král. Vinohradech bylo provedeno veřejné cvičení mládeže a druhé pro členstvo. Výkony byly na výši, avšak účast pokulhávala za účastí na sletu o 33 %. Sestry v závodech pražského pětižupí donesly jednotě nové vavříny na prvních místech v oddíle vyšším a středním a na třetím místě v oddíle nižším. Doplňkem jubilejních slavností a vlastně jejich zahájením byla výstavka naší jednoty a vzpomínkový večer s bohatým programem hudebním a pěveckým.

Téhož roku převzal správu restaurace v Riegrových sadech p. Josef Šretr, býv. vrch. číšník na Wilsonově nádraží. Jeho přičiněním a milým vystupováním získaly podniky v Riegrových sadech mnoho příznivců a stálých návštěvníků.

Z četných úmrtí uvádím aspoň tato dvě - br. K. M. Čapka Choda, spisovatele a ses. Míly Černé, vynikající představitelky rytmiky.

V popředí r. 1928 byl především mohutný zájezd ČOS na Slovensko, při kterém na různých místech byla také provedena cvičení prostná. Zájezdu se zúčastnili muži i ženy, dorostenci i dorostenky. Mládež však odjížděla na Slovensko o měsíc později, když již nastaly školní prázdniny.

III. mezisletové závody znamenaly pro jednotu vinohradskou opět vítězství, kdy podruhé byl dobyt Lützowův štít. Také sestry zaznamenaly pěkný úspěch získavše III. cenu ve vyšším oddíle.

Do Amsterdamu na olympijské hry byli vysláni ČOS z naší jednoty 3 bratři a 3 sestry. Vynikajícím způsobem se umístil br. Emanuel Löffler.

Zájezd do Skoplje v důsledku přeplněného programu hodně utrpěl na účasti. Téhož roku poprvé na návrh br. Aug. Očenáška byl uspořádán na paměť 10. výročí osvobození závod ve štafetovém běhu na hranicích Středočeské župy.

Mezi zesnulými tohoto roku vzpomínám br. Leopolda Batka, vrchního zahradníka města Vinohrad, který byl vedoucím stráží v r. 1918 na Wilsonově nádraží. Br. Batěk býval členem pořadatelského odboru, byl otcem 6 dětí a zapřísáhlým nepřítelem židů. Měl dva psy, z nichž jednomu dal jméno Kohn a druhému Lustig. Na druhém místě jmenuji br. Vojtěcha Trnožku, člena zednářské lože. Jeho manželka, která obdržela bílé zednářské rukavice, odkázala po své smrti podle přání svého manžela celé své jmění v částce asi 5 milionů korun zednářské loži, v jejímž čele jako velmistr stál prof. Dr. Weigner. Sokol Dejvice a Sokol Vinohrady obdržely po 100 000. - Kčs.

Na sjezd švýcarských turnerů ve dnech 20. - 23. července byl vyslán br. Bohumil Příhoda, ČOS zastupoval br. Sv. Svoboda. Na sjezd německých turnerů v Kolíně n/Rýnem za ČOS jel br. Mir. Jirsák a náš cvičitelský sbor vypravil jako zpravodaje br. Vlad. Pokorného a Fr. Stříteckého. Návštěvy německých sletů, francouzských a italských gymnastů a rakouských turnerů obeslal náš sbor vždy svými zástupci, kteří pak byli povinni podat

podrobné zprávy. Kromě toho každý čekatel byl povinen podrobit se tělocvičnému kurzu pořádanému naším sborem anebo ČOS. Byl povinen skládat přísné čekatelské, pomahatelské a cvičitelské zkoušky. Zkouška cvičitelská požadovala ukázky ovládnání větších celků a zejména ukázky vedení prostných. Při zkoušce na cvičitele byli soudci všichni, kdož měli hodnost cvičitele. K povznesení osobního výcviku kromě cvičitelských hodin byly pořádány závody, trvající po několik měsíců na všem nářadí. Závody byly tajné. Sestavy byly krátké, opravy byly připuštěny třeba dvakrát, neboť se jednalo o to, aby nová neznámá sestava byla nacvičena a neodradila. Pro schopnost vedoucího družstva bývaly uspořádány závody ve vedení družstev, kde byla ohodnocována dochvilnost cvičitele a členů družstva, průměrná návštěva, volba cviků, dodržování osnovy, záchrana, dopomoc, duch v družstvu. Br. Aug. Očenášek jako župní náčelník byl několika našim zkouškám přítomen a uznal, že jsou mnohem přísnější nežli zkoušky župní a že tudíž bratři, kteří obdrželi vysvědčení o provedené zkoušce u nás, jsou zproštěni povinnosti skládat zkoušku v župě.

Ukončením správního roku 1928 jsem odevzdal náčelnickou hodnost svému nástupci br. Florianu Hoškovi, kterého cvičitelský sbor svobodnou volbou na toto místo postavil. O valné hromadě na začátku r. 1929 byla volba nového náčelníka potvrzena a já po 26tileté činnosti náčelnické jsem ustoupil do ústraní. Téhož roku jsem dosáhl 57. roku svého života. Vzhledem k usilovné činnosti náčelnické v největší jednotě na světě vůbec, v náčelnictvu ČOS a také v rodině jsem jistě měl již právo na to, abych přenechal namáhavou činnost náčelnickou mladšímu nástupci. Přirozeně, že nestál jsem nevšímavě a mlčky stranou a že jsem se snažil podporovat činnost svého nástupce podle svých sil. Bohužel, br. Hošek nesouhlasil s mojí přísnou metodou při vykonávání náčelnické činnosti a prohlásil zcela otevřeně, že půjde cestou dobrovolné činnosti založené na lásce k myšlence sokolské a k převzatým povinnostem. Přísnou kázeň neuznával, nepronásledoval nepořádky, liknavost a podobné poklesky a zdálo se, že se spokojuje během událostí, tak jak je osud přináší, aniž by se jakkoliv přičinil o změnu či nápravu. Dlužno br. Fl. Hoškovi přiznat, že se namáhal ze všech sil vystačit s touto metodou, byl příkladem přesnosti, pořádku, svědomitosti, který však, bohužel, na mnohé členy cvičitelského sboru nepůsobil.

A tak se stalo, že br. Hošek po 6tileté činnosti ze zdravotních důvodů náčelnické místo opustil a na jeho místo nastoupil málo známý mladý muž br. Rudolf Cýrek. Týž neměl sokolskou minulost za sebou, podle které by se dalo soudit na šťastnou volbu. Za dobrou známku jeho dobře uvážených podnětů, snah a předsevzetí považoval jsem jeho slova, kterými mě v soukromí oslovil po svém zvolení. Právil: "Bratře Jirsáku, rozhodl jsem se použít při vykonávání své náčelnické povinnosti tvé metody a doufám, že uvolněnou kázeň ve sboru vyplením. Prosím, abys mně byl v tom nápomocen." Br. Rudolf Cýrek jako zcela nový člen v cele početného sboru byl přirozeně podroben každodenní přísné kritice. Jeho předchůdce br. Hošek byl ve výhodě vzhledem k tomu, že zastával místo profesora tělocviku ve škole v Saratově v Rusku. Tam nabyl z vedení větších celků mnoho zkušeností a měl příležitost v naší jednotě i v župě své zkušenosti stále doplňovat. Mám zato, že právě jeho pobyt v Saratově na škole byl příčinou umírněného vystupování vůči všem, se kterými se ocitl jako náčelník v přímém styku. Br. R. Cýrek měl pouze školu vinohradskou, ovšem mohl sledovat můj postup a snad delší dobu postup br. Fl. Hoška. Br. R. Cýrek byl obklopen

mladšími spolupracovníky. Starší bratři vykonávali své povinnosti jako cvičitelé družstev bez pobídky, samostatně a spolehlivě a mladší cítili kromě běžných povinností ještě mimořádný závazek, který je tiskl blíže k bratru náčelníkovi. Bylo zřejmo, že tito mladí chtějí dokázat, že svedou také to, co svedli starší. Pro jednotu byla tato situace výhodná, neboť mladí nutili jeden druhého k pilné návštěvě a k přesnému vykonávání všech povinností a starší nebylo nutné pobízet, poněvadž ti to měli již v krvi. Sledoval jsem činnost br. Cýrka velmi bedlivě a musím doznat, že jsem si ho brzy začínal vážit, ba že jsem mu musel přiznat určité přednosti před mnoha jinými. Br. Cýrek byl ženat, měl rodinu, byl úředníkem ministerstva zahraničí a aby zlepšil své postavení, dal se do studia, kterým chtěl dosáhnout doktorátu práv. Poněvadž skončil studia na reálce, musil složit zkoušku z latiny a pak teprve byl připuštěn jakožto mimořádný posluchač na právnickou fakultu. Již předem podotýkám, že br. Cýrek složil všechny předepsané zkoušky státní a rigorosa až na první rigorosum, takže universitní senát ho mohl s dobrým svědomím navrhnout jako kandidáta titulu doktorského in memoriam. Br. Cýrek se začal velmi dobře otáčet na místě náčelnickém a je škoda pro jednotu, že přišla tak záhy o pracovníka bystrého, schopného rychlé a dobře uvážené práce. Vedle bratra starosty Jana Brabce, ing. Vladimíra Rozmary, místostarosty Jaroslava Dvořáka, člena dorosteneckého odboru při ČOS přijal také br. Rudolf Cýrek výzvu náčelnictva ČOS a stal se jeho členem. Prosil jsem všechny jmenované, aby vzhledem k velkým a těžkým povinnostem v jednotě nebrali na sebe žádný závazek v ústředí. Mluvil jsem do každého zvlášť a líčil jsem jim, jak se rozrostou povinnosti v jednotě, jakmile nová tělocvična bude hotova. Odbývali mne poukazem na to, že je to pouze na čas a že mají slib, podle kterého budou vbrzku zbaveni svých závazků. Svě pochybnosti o závaznosti těchto slibů jsem opíral o své vlastní zkušenosti. V r. 1932, vlastně více než rok předtím, nalézal jsem se v podobné situaci jako jmenovaní bratři. Byl jsem členem náčelnictva od r. 1919 a podařilo se mi zajistit si samostatné postavení uplatňováním různých návrhů a kritik. Tak se stalo, že při jedné takové kritice, týkající se her a lyžařství, mne br. náčelník Dr. Vaníček přidělil vedení odboru lyžařského a herního, jak jsem o tom již dříve podal zprávu. Tuto práci jsem vykonával svědomitě a její výsledky hovoří jasnou řečí o pokroku, jaký byl v obou těchto sportovních odvětvích v Sokole dosažen. Před r. 1932 se konaly v náčelnictvu volby, ve kterých byly rozděleny úlohy. Ve schůzi náčelnictva jsem se dověděl, že hry a lyžařství již dále nepovedu a že je bude mít někdo, kdo o to mermomocí stál. S rozhodnutím bych se byl docela dobré spřátelil, ale s formou jsem nikdy nemohl souhlasit. Vypadalo to tak, že jako špatný pracovník nejsem na svém místě a proto musím ustoupit. Ihned jsem z toho vyvodil důsledky a oznámil své vystoupení z náčelnictva ČOS. Na to následovaly dva dopisy za sebou, ve kterých jsem byl žádán, abych své členství v náčelnictvu podržel a nakonec jsem byl pozván k osobní návštěvě k br. Agatonu Hellerovi, nástupci br. Dr. Vaníčka, kde mne přemlouval, dožadoval se našeho dávného bratrského soužití a žádal mne, abych ho před sletem neopouštěl, že zkušených pracovníků potřebuje. Když mně však na moji žádost, abych se dověděl, kdo se postaral o mé sesazení z místa vedoucího her a lyžařství, odmítl dát odpověď, prohlásil jsem, že v tomto případě za žádných okolností svoji resignaci neberu zpět. A na tom zůstalo. Spolupůsobil jsem potom ještě při sletě jako vedoucí proudů a bylo pro mne zadostiučiněním, alespoň částečným, když při prvé zkoušce na nástup k prostným bylo třeba skoro všechny proudy opravit, jen můj proud a

snad ještě dalších dvou bratří byly bez chyby. Br. Aga Heller po zkoušce v krátké poradě vedoucích proudů řekl: "No, Jirsáka jsem dal na nejhorší místo, ale věděl jsem, že to provede dobře." Tím, že jsem nepřijal dále kandidaturu do náčelnictva, zachránil jsem si život, který by byl jinak s ostatními skončil v Osvětimi. Celé náčelnictvo z r. 1932 a 1938 bylo zatčeno a tím okamžikem odsouzeno k smrti. V obou případech, jak v mém vlastním, tak v případech čtyř dříve jmenovaných bratří varovalo mne mé podvědomí. Hluboce a upřímně lituji, že nebylo vyslechnuto postiženými bratry, kteří jakoby z vyšší moci přijali svůj krutý osud.

Na podzim r. 1938 vnikli Němci do Čech, odtrhli severní část a utvořili nové, prakticky neudržitelné hranice. Tento stav však netrval dlouho. V r. 1939 v březnu obsadili celé Čechy a Moravu, k čemuž jim dopomohl Mnichov. Smutně pověstná jsou v historii jména Angličanu Chamberlaina a Runcimana. Sokolu byla začátkem dubna zastavena činnost a v říjnu byl rozpuštěn, obojí v r. 1941. Všechn sokolský majetek byl Němci zabrán. Po skončení okupace bylo zjištěno, že z majetku sokolského nechybí nic až na knihovny, které rafinovaným způsobem byly po částech rozváženy ku hranicím. Náradí, matriky, nábytek, to vše zůstalo netknuté, nepoškozené. V naší jednotě Němci dokončili sami výstavbu plovárny, zasedací síň změnili na 6 menších místností, provedli úpravu v šatnách, loutkárnu a projekční síň přestěhovali tam, kde je dnes šatna dorostu. Podrobně mohou se o tom vyslovit členové stavebního odboru, jehož předsedou byl br. stavitel Flegl a jeho nástupcem můj syn ing. dr. Zbyněk Jirsák. Při dostavování tělocvičny měl br. Flegl stavební dozor a br. arch. Marek byl mu rádcem. Když jsem se o tom dověděl, žádal jsem jak br. Flegla, tak i br. Marka, aby doporučili Němcům vyhloubit na pokraji dnešní ulice Polské pod tělocvičnou studnu, ze které by se byla mohla čerpat čistá a levná voda oproti té, kterou dnes za drahé peníze odebíráme od obce pražské. Nevím, proč nebylo dopřáno sluchu mému návrhu. Byl jsem také za cvičitelský sbor členem stavebního odboru a pokud mi jeho schůze nepřekážely ve vykonávání povinností náčelnických, byl jsem jim vždy přítomen.

Br. starosta a br. Dr. Broum ještě s dalšími dvěma členy tvořili ve stavebním odboru skupinu, která přicházela do schůzí již připravena. Br. starosta se svými přívrženci hájil stanovisko dostat tělocvičnu pod střechu s dluhem co možná nejmenším. Já jsem zastával stanovisko opačné a tvrdil, že celá váha nákladů, starostí a práce nemůže být vržena pouze na jedno pokolení a že bude třeba řešit stavbu s ohledem na dalekou budoucnost, což znamená nejenom dodržení původního stavebního plánu podle návrhu br. arch. Marka, ale popřípadě nebát se rozšířit celý projekt i za cenu velkého zadlužení. Poukazoval jsem na to, že po dostavení nebude možno stavbu měnit, doplňovat a pod. Skupině br. starosty se zdálo, že jen schůzi zdržuji a najednou jsem přestal dostávat pozvánky do schůze. V této době se stala věc, která již dnes je velmi dobře jasná a bude jednou tížit po celou dobu, pokud se nenajde výhodné náhradní řešení. Stavební odbor totiž rozhodl vypustit z plánu a návrhu br. arch. Marka celé jedno spodní patro, kde byl projektován sál a další místnosti s třetím bytem. V návrhu br. arch. Marka byly řešeny cesty čisté a nečisté. Dnes to však hodně ztrácí na významu, neboť kromě cvičení slouží sál, velký i malý, různým podnikům naší jednoty a též z výdělečných důvodů cizím politickým i nepolitickým korporacím. Třetí sál by byl sloužil ku členským schůzím, valné hromadě, pro přednášky, zábavy a pod. Kromě toho by zbylo dost místa na skladiště, menší místnosti tělocvičné a j. Dále byli bychom se dostali hlouběji pod

povrch cesty vedoucí ke vchodu a tím by byla získala naše plovárna, která dnes trpí nepříjemnou resonancí. Při dodržení plného programu by byl stoupl náklad snad o 3 miliony oproti tehdejšímu rozpočtu, byli bychom tedy měli místo 4 milionů 7 milionů dluhů, a to jsme na tom byli ještě mnohem lépe než jednota Brno I., která začínala stavbu s 1 milionem dluhu a dokázala vyhnat dluh do výše 12 milionů. My jsme kalkulovali s investicí a nepamatovali na výnos a režii, kdežto Brno mělo na zřeteli možnost výnosu a také se jim podařilo srazit dluh do zahájení II. světové války o 6 milionů. Před okupací se mně podařilo přesvědčit br. starostu, že jeho obavy o stavební úvěr byly upřílišněné, neboť jsme docílili u tehdejšího předsedy vlády Eliáše, býv. člena naší jednoty, a ministra financí Kalfuse dlouhodobou státní jistotou, pro náš dluh. S touto státní jistotou byl spojen pravidelný příspěvek roční od 100 000 Kčs výše. Dnes trpí jednota nedostatkem skladišti, vytahovadel, nouzových východů a samozřejmě toho, co bylo projektováno ve zrušeném spodním patře. Mimo to navrhoval jsem br. starostovi, aby jednota požádala o zařízení domácího kolumbaria, které mohlo být zdrojem značných příjmů. Toto kolumbarium mohlo mít vchod do některých z bočních straní pod tělocvičnou. Bude snad zajímavé a také vhodné se zmínit na tomto místě o pochůzkách a žádostech o poskytnutí stavebního úvěru. Na prvním místě byla požádána Vinohradská záložna, v jejímž čele byl tehdy ředitel Fajfr a předsedou Dr. Jahn. V ředitelství byl také br. Karel Gubiš. Vinohradská záložna byla tehdy nejbohatším ústředním ústavem, vlastnila několik domů, mezi nimi Černou Růži Na Příkopě v ceně několika set milionu a kromě toho měla různé fondy poskytla úvěr Sokolu, který snad nebude moci svým platebním povinnostem dostát a následkem toho bude muset záložna platit za něj. Jaký to rozdíl mezi členstvem Sokola a členstvem Vinohradské záložny! Jaký to rozdíl především v nazírání vedení těchto dvou korporací! Na straně Sokola bohatýrství, nadšení, oběti hmotné a v každodenní práci sta jednotlivců, na straně druhé skrblictví, mamon, neplodné zahálení mnohasetmilionového majetku, chudoba duše a vše to, co je spojeno s kletbou peněz. Marně jsem poukazoval na menší záložny a spořitelny, které ze všech sil podporovaly místní sokolské jednoty. Udal jsem jim jména těchto ústavů a číslice znamenající dary. Záložna Vinohradská zbohatlá parcelací pozemků výhodně zakoupených na vinohradském katastru a v sousedství. K tomu nebylo třeba zvláštních schopností a páni na radnici měli se záložnou stejný cíl - koupit, vydělat a nic nedat. Jak naproti tomu byl velkorysý předseda vlády, náš bývalý člen br. Eliáš! Nic nedal na řeči sekčních šéfů, zrovna tak jako ministr financí Kalfus a vydal nám státní záruku, první záruku pro Sokol.

V naší tělocvičně nutno pochválit dnes uspořádání šaten ve spojení se sprchami a se snadným přístupem na letní cvičiště. Jinak měla tělocvična velmi nepříjemný osud. Její veliký sál s galeriemi, chodby, vstup, to vše lákalo sportovní, politické a jiné korporace k uspořádání svých vlastních podniků v tak pěkných prostorách. Následek toho byl, že cvičení bylo stále přerušováno. Některým korporacím jsme vyhovět museli a důsledek toho byl, že další žadatelé se na naše povolení odvolávali. Aby se předešlo zneužívání a znečišťování tělocvičny, bude nutno buď zvýšit příspěvky a současně rozmnožit počet členstva anebo získat mimořádnou podporu a tou bude asi v budoucnosti státní podpora anebo vyhledat jiný vydatný zdroj příjmů /kluziště, soutěže v házené, košíkové, odbíjené za vstupné a pod. /.

Naše restaurace byla vhodně upravena nákladem 1 1/2 mil. Kčs a ve smlouvě s

obcí Pražskou byla nám propůjčena na 50 /podle mého zdání na 60/ let. Nájemné činilo přibližně 1/4 mil. Kčs, takže náklad na výstavou jest již umořen. Po r. 1948 se poměry značně zhoršily a nájemné značně pokleslo. Tentyž osud potkal také naši chatu "Na Stráži" u Jablonce n/Jiz. Všechn sokolský majetek, chaty, tělocvičny, biografy a restaurace, plovárny, tábořiště atd., to vše bylo sloučeno pod titulem "Vzlet" do společného podniku spravovaného vládními činiteli. Hlavním z nich se stal Jeřábek, dosazený starosta Sokola vinohradského.

Dnes se píše 24. květen 1952. Čekám na zprávy, kde mě vezmou na zotavenou asi dvouměsíční. Není zaručeno, že se dostanu opětně k této práci, abych ji náležitě přehlédl, opravil a doplnil. A proto končím. Na podzim roku 1889 jsem se stal členem Sokola karlínského, v r. 1891 jsem přestoupil do Sokola vinohradského a nyní, kdy jsem na vrcholu své činnosti odešel do ústraní, mohu se na splnění svých plánů a snů dívat jen z povzdálí. Členstvo, dorost a žactvo se vyměnilo a hodně prořídlo. Bývalý živel pracoval ve sborech, odborech, v komisích a ve výboru úplně nezištně, s láskou a s radostí. Stát se členem výboru, cvičitelského sboru anebo kteréhokoliv odboru bylo ctí a vyznamenáním. Všechny krásné vlastnosti dříve vyjmenované a ještě jiné další se vystěhovaly z tělocvičen a podle všech náznaků místo Sokola bude zřízena podle ruského vzoru fyzkultura pod vedením ministerských zaměstnanců. Z amatérů se stanou profesionálové, kteří jimi budou tak dlouho, pokud budou vykazovat na závodě vítězné výsledky. Neúspěch bude mít za následek přesazení do výroby. Tělesná výchova může a bude se tedy vztahovati pouze na vynikající jednotlivce a nikoliv na členstvo veškeré, tak jak si to přával sám zakladatel Sokola Dr. Miroslav Tyrš. To je rub situace, které jsem se na sklonku svého života dožil. Doufám, že se určitě vrátí dřívější způsob tělovýchovy, lépe chápaný a podporovaný státními a samosprávnými úřady než se dělo v minulosti a že věhlasná kázeň a obětavost sokolská bude opětně cizinou obdivována a marně sledována.

Přeji všem svým nástupcům plný zdar a rychlý přechod k dřívějším krásným výsledkům.

Doplňěk k mým pamětem

Snad nechybím, jestliže se budu na některých místech opakovat. Nemaje možnost pro zrakový nedostatek sám sebe kontrolovat, musím spoléhat pouze na svoji paměť a domnívám se, že bude lépe, řeknu-li jednu věc dvakrát, než kdybych ji vůbec neřekl. Na prvním místě se mi jedná o vytvoření jakéhosi sokolského alba. Pokusím se zachytit význam a velikost aspoň nejdůležitějších sokolských činovníků /zejména členů naší jednoty/, jak jsem je viděl a jak je dovedu vykreslit. Pak se zmíním o některých dárcích, kteří svými dary či odkazy podpořili záslužnou činnost jednoty nebo přispěli na stavbu její sokolovny.

1/ Letmé ohlédnutí za významnými sokolskými činovníky

Nechci a nemohu se pouštět do vypsání monografie Dr. Mir. Tyrše, našeho zakladatele. Nebyl dosud náležitě doceněn. Každý kdo viděl aspoň jeden sokolský slet a hluboce o něm uvažoval, musel si položit otázku, jaký to byl čaroděj, který dovedl založit a vytvořit dílo tak obrovské, technicky i filosoficky dokonale promyšlené a připravené. Celý kulturní svět vyslal na naše slety své odborníky kulturní i tělovýchovné a tito ve svém domácím tisku nijak neskrblili chválou a obdivem. Píši tyto řádky v době, kdy Sokolu před 13 lety byla vzata veškerá možnost dále působit ve prospěch mládeže a veškerého lidu. A přál bych vám vidět, s jako radostí jdou si dnes dva bratři nebo dvě sestry vstříc, potkají-li se zas po tak mnoha letech, jak rozzáří se jim oči a jak srdce radostí se rozbuší. Žádný z nich se nezeptá, kam dnes patříš, jaké jsou tvoje názory, ale obě strany cítí, že je vaše pouto mnohem pevnější, než které jim ukládá rozkaz dnešních dob. To jest tedy ono sémě zázračné, které do českých srdcí vložil náš zakladatel Dr. Miroslav Tyrš. Žádám povolanější a pera schopnější bratry a sestry, aby zhodnotili význam a dílo našeho nesmrtelného zakladatele a učinili tak způsobem přístupným všemu lidu a poradili mu, jak by se sám mohl přesvědčit ze skutečnosti o pravdě napsané. Úmrtím téměř každého zakladatele nových směrů a nové filosofie mizí výsledky jeho práce a nová doba čeká nové tvůrce.

Z tohoto pravidla, pokud je mi známo, tvoří výjimku pouze zakladatelé náboženství. Války řešily hlavně otázky hospodářské a snažily se nastolit všeobecnou rovnost. Tato idea ve smyslu hospodářském se však dá těžko uplatnit a bude snad ještě mnoho staletí trvat, než postoupíme v kultuře a ve své skromnosti tak daleko, abychom splnili základní křesťanské požadavky obsažené ve větě: "Co sám rád nemáš, nečini jinému" a "Miluj svého bližního, jako sebe samého."

Úchvatný rozvoj sokolské myšlenky byl způsoben mnoha důstojnými následovníky našeho zakladatele. Jmenuji namátkou jen nejhlavnější: „Dr. Josef Scheiner, Dr. Jindřich Vaníček, Karel Vaníček, Kukaň, Aug. Očenášek, A. V. Práger, František Erben, Milada Malá, Marie Provazníková, Josef Zezula jako župní náčelník a pak uvedu postupně další, kteří patřili aspoň župě jakožto nejmenšímu útvaru při této krátké vzpomínce. Kromě toho si dovoluji ovšem uvést jména těch bratří a sester, kteří se zasloužili o naši jednotu.

Jaroslav Pechan

Dodatkem k jeho charakteristice znovu zdůrazňuji, že to byl až do dnešní doby stále ještě nejlepší znalec Tyršovy soustavy a jako bývalý člen cvičitelského sboru Tyršova uveřejňoval v časopise Sokol, počínaje rokem 1895, podrobný rozbor Tyršova názvosloví. Při této práci se choval vůči zakladateli s opravdovou úctou a přísně zachovával ducha jeho názvosloví. Poněvadž i názvosloví Tyršovo mělo velikou přednost před názvoslovími jiných národů, hlavně Němců, mohlo se logicky snadno a pochopitelně rozšiřovat a doplňovat. Tyršovo názvosloví je popisné, kdežto Němci si oblíbili názvosloví obrazové. U nás na Vinohradech Jaroslav Pechan vložil cvičitelskému sboru do vínku především velký smysl pro znalost správného vyjadřování a označování technických výkonů, dále smysl pro metodický postup při vyučování v družstvech, četbu odborných cvičitelských listů, dodržování osnovy podle rozvrhu a smysl pro přísnou kázeň. Cvičitelé hodiny jím vedené byly mnohotvárné a členové cvičitelského sboru je velmi rádi navštěvovali a sami si je dobrovolně prodlžovali. Na tomto základě položeném Pechanem bylo dále budováno a docilováno krásných výsledků. On to byl, který položil základ veliké budoucnosti Sokola na Král. Vinohradech.

Vojtěch Řehák

Hned po br. Pechanovi následuje podle významu a důležitosti pro jednotu vinohradskou br. Vojta Řehák, studující medicíny. Byl synem mistra obuvnického, který měl malou dílnu na rohu ul. Žitné a Sokolské. Br. Řehák představoval nejen dokonalého závodníka, ale byl také pro cvičitelský sbor jakýmsi tmelem mezi jeho členy. Již tehdy jako medik měl správný smysl pro vedení závodního družstva. Při závodech župy Středočeské v Berouně byl ustanoven vedoucím závodního družstva vinohradského. Po příjezdu do Berouna zavedl své družstvo do přírody poblíž závodiště a nařídil členům družstva, aby ulehli a náležitě si odpočinuli. Posílení měl každý v kapse a proto nedovolil, aby se někdo z družstva usadil v hostinci. Díky důkladné přípravě a střídání životu zvítězilo vinohradské družstvo poprvé jako jednotka nejmladší v r. 1890. Br. Řehák, jako syn malého živnostníka, měl velmi málo prostředků k obstojnému živobytí a ačkoliv nedal na sobě nikdy nic znát, přece jen jsme vystihli, že tvrdá ruka osudu ho pohání, aby co nejdříve skončil studia a mohl svému otci ulevit ve prospěch své sestry. Po vykonaných studiích a lékařské praxi obdržel místo lékaře v Třebenicích na rozhraní národnostním. Před ním pracoval na tomto národnostním bojišti Dr. Pařík a nemýlím-li se, byl tehdy vedoucím výbojných Němců Titto. Byl jsem Dr. Řeháka navštívit v jeho novém působišti. V poměrně slušném bytě hospodařila mu jeho sestra. Jak se protloukal, bylo zjevné z jeho záznamů, kde si zapisoval velmi pečlivě výsledky každé nakažlivé choroby, tj. kolik mu která vynesla. A zjistil, že za celý rok vydělal 500 zl. Navštěvoval nemocné, kteří bydleli více než hodinu cesty vzdáleni od jeho bydliště a na zaplacení jednoho zlatého, někdy snad o něco více, musel čekat až do konce roku, kdy podle tehdejšího zvyku se podávaly účty. Dlouho tam nevydržel a stal se lékařem na Šumavě v obci tehdy zvané České Trouby /Bohmisch Röhren/, přezvané později na Česká Koryta a nakonec České Žleby. Chudý kraj a málo zalidněný jej poznovu vyhnal a tak přijal místo v Dalmácii v Gradisku u Makarska, pošta Metkovič. Zapomněl jsem poznamenat, že v Třebenicích následovala nová návštěva několika bratří z cvičitelského sboru, což br. Řeháka velmi

potěšilo, ale uvedlo zároveň do rozpaků, kde a jak by nás uložil. Sestru odsoudil ke spaní na holé zemi bez přikrývek, sehnal pro nás, kde co našel a snad si i vypůjčil. V Dalmacii musel bojovat nejprve se zaostalostí tamnějšího lidu, který neměl o čistotě náležitě představy. Bylo třeba nemocného zbavit nejprve příživníků a často podstoupit boj proti škorpiionům. Podle okolností musel nařídít také koupel a pak se teprve mohl věnovat povaze nemoci. Lidé se však na něho obraceli také v otázkách právních a žádali od něho poradu a také i pomoc. A tak se stávalo, že rozsah praxe právní přesahoval někdy i praxi lékařskou. Vzdálenosti zdolával na kole. Při jedné jízdě spadl s kola do jakési hluboké rokle a tak zle si pohmoždil koleno, že nebyl schopen vykonávat návštěvy. Odhodlal se proto k léčení do Prahy a při té příležitosti se dal zapsat do kurzu tropických epidemií. Koleno si částečně vyléčil, ale jízda na mezku se mu nezamlouvala, poněvadž byl odkázán na rozmary tvrdohlavého zvířete. V roce 1906 vykonal cvičitelský sbor u něho v Gradacu návštěvu a druhého dne ráno pokračoval sbor ve své cestě. Odjížděl přes Bosnu a Budapešť domů. To bylo po cestě na Černou Horu. Ráno jsme viděli před jeho obydlím na několika stupních plno pacientů. To byla jeho čekárna. Dlouho v Gradacu nevydržel. Musel si najít zaměstnání, kde mohl šetřit nohu a proto vstoupil do služeb Austroamerikány - dopravní společnosti v Terstu. U této společnosti pobyl téměř 10 let a nevyčkav penze vrátil se po skončené první světové válce do Prahy. Přihlásil se k lékařské službě jako lékař pro choroby vnitřní a epidemické a byl přijat pro barákové ležení u Pardubic. Ministerstvo vnitra, kterému tehdy podléhalo toto barákové ležení, mu vyměřilo plat 30 000 Kč. Ministerstvo národní obrany vedlo spor s ministerstvem vnitra a bylo rozhodnuto ve prospěch ministerstva národní obrany. Hned nato byla br. Řehákovi a všem ostatním lékařům snížena odměna na 14 000 Kč při celém zaopatření. Když pak bylo barákové nemocniční zařízení zrušeno, odešel br. Dr. Řehák do penze a byla mu vyměřena renta 700 Kč měsíčně. Při jedné příležitosti se mi s tímto výsledkem br. Řehák svěřil. Užasl jsem a prohlásil, že se to musí nějakým způsobem napravit. Br. Řehák se chodil téměř pravidelně dívat na cvičení do pavilonu v Riegrových sadech a tak jsme s ním měli neustálý styk. Tehdy byl jednatelem v Sokole br. Škoda a ten byl zároveň úředníkem v penzijním oddělení v domě vedle Karlových lázní a referentem byl br. Pavlík, rodný bratr Dr. Pavlíka starosty města Vinohrad. Zajel jsem k nim a br. Škoda mne uvedl a br. Pavlík mne poznal a vřele přivítal. Vyslechl celou životní dráhu Dr. Řeháka až po stanovení penze ve výši 700 Kč a pak řekl: "Kdyby to byl Dr. Řehák napsal tak, jak jsi nám to teď vylíčil, byl by dostal nejméně dvakrát tolik. Ať to napíše a podá znovu. To však znamenalo Jirsáku napiš to sám a dej mu to podepsat. To se stalo a Dr. Řehák dostal tehdy, jestli se dobře pamatuji, asi 1 600 Kč měsíčně.

Br. Řehák byl ve svém mládí také veselá kopa, občas si rád vyhodil z kopejtky. Byl starého ražení, rád si zazpíval písničky, které už pomalu upadly v zapomenutí, jako např. Hranice vzplála, Šešulka nám píše z té německé říše, Spi Havlíčku spi a mnoho jiných. Všecko rakouské nenáviděl a byl jsem tomu přítomen, když jednou pozdě v noci vstoupili do kavárny U mrtvolý členové ozbrojeného sboru, kterým se říkalo veteráni. Ti měli klobouky s kohoutím zeleným peřím po levé straně, jako kdysi naši policajti. Řehák, jak je shlédl, hned vzplanul, vyskočil ze židle a povídá: "Otevřte dveře!" a jednoho veterána za druhým ze dveří vyhodil a klobouky jim poslal na cestu. Zemřel v poměrně mladém věku na zánět tlustého

střeva v bytě u své provdané sestry, která měla za muže četníka.

MUDr Jaroslav Vavrouch

Narodil se r. 1886 v Lošticích na Moravě. Když mu bylo 7 let, pochybovali všichni jeho příbuzní, že vydrží. Jako studující lékařské fakulty v Praze vstoupil do vinohradského Sokola a pilně cvičil. Chorobné mládí překonával svojí houževnatostí a tak se mu v několika letech podařilo dosáhnout ve cvičitelském sboru hodnosti cvičitele, spolehlivého a všestranně vědomostmi vybaveného. Věnoval se celé svému povolání a po dosažení doktorského diplomu zůstal na klinice prof. Thomayera, kde dosáhl záhy místa sekundárního lékaře. Válka bulharsko-turecká donutila Bulhary, aby požádali slovanské university o lékařskou výpomoc. Mezi dobrovolníky byl též br. Dr. Vavrouch. V první světové válce byl zařazen do vojska jako lékař. Prodlením doby se stal záložním nadlékařem a při jednom ústupu rakouské armády onemocněl zánětem slepého střeva. Rakouským Červeným křížem byl nalezen kdesi v Haliči, ležící ve stodole v horečkách. V ruce třímal revolver, což podle jeho výpovědi znamenalo, že se při vpádu kozáků do stodoly zastřelil. Červený kříž odvezl Dr. Vavroucha na obvaziště, odkud byl v nemocničním vlaku co nejrychleji odvezen do Prahy k dalšímu ošetření. Podle lékařského nálezu měl být operován. Toto východisko odmítl s poukazem na to, že jako žák prof. Thomayera s operací nesouhlasí. Vyléčil se. Aby nemusel znovu do války, předstíral pomatení smyslu. Překonal všechny zkoušky a nástrahy a byl jako pomatený propuštěn pod dozorem do svého domova v Lošticích. Občas se potuloval se svým dozorcem poblíž fronty. Na pozvání z Prahy se dostavil k tehdejšímu všemocnému plukovnímu lékaři Halbhuberovi, a jak sám vypravoval, s bejkovcem v ruce. Ještě dříve než mohl tento nepřítel všeho českého vyslovit svůj nálezh "frontdiensttauglich" přetáhl ho Dr. Vavrouch bejkovcem po zádech a to mu dále zachránilo svobodu. V listopadu r. 1918 onemocněl těžkou chřipkou zvanou španělkou a zemřel 15. listopadu. Prof. Dr. Thomayer shromáždil u jeho lože 4 další své vynikající kolegy, aby zachránil život svému sekundárnímu lékaři, kterého si velmi vážil. Bohužel snaha všech těchto pěti odborníků byla marná. Br. Dr. Vavrouch byl zpopelněn v libereckém krematoriu. Z Prahy na nádraží ho doprovodila četa členů v sokolském kroji a se stráží v nákladním voze byla rakev odvezena do Liberce a tam do krematoria. Také při zpopelnění byla jednota zastoupena početnou delegací a tak vzdána příslušná pocta Sokolu - lékaři. Než by byl sloužil orlu dvojhlavému, raději lékařský diplom ztratil, ale byl prvním, který vzkříšenému lidu přišel nabídnout své služby v prvních řadách, žel a stokrát žel, že jeho nadšení zavedlo jej místo na frontu bojujících na frontu padlých. Sokolstvo ztratilo v něm významného muže činu, který jako odkaz zanechal po sobě práci významu dalekosáhlého. Byl u nás prvním, kdo napsal malou sice, ale přece jen průkopnickou brožurku lékařskou o působení svalů při klonech trupu, kterou spolu se mnou sepsal před první světovou válkou. Malým svým dílkem, výsledkem pilných studií, naznačil cestu, kterou jest se bráti lékařům, aby bylo vyvrcholeno dílo Tyršovo. Vinohradskému Sokolu zbyla povinnost uveřejnit jeho dílo ve zvláštní brožurce. Ještě před první světovou válkou se Dr. Vavrouch snažil dílko vydat. Jeho práce však nebyla podrobena žádnému rozboru a jen povšechně bylo poukázáno na nepřekonatelné v té době překážky z odborného hlediska lékařského. V důsledku toho bylo s tiskem vyčkáváno až do doby první světové války. Smrt br. Dr. Vavroucha mě znovu podnítila, jako jeho spolupracovníka, abych se staral o vydání jeho prvotiny. Krátce po jeho

smrti jsem navštívil v anatomickém ústavu prof. Dr. Weignera a předložil mu naši práci. Po krátké prohlídce vyňal odněkud ze svého stolu objemný svazek a pravil, že je to popis chůze člověka. Jsou tam naznačeny všechny svaly, které při chůzi spolupůsobí. Práce ta byla dílem jednoho německého lékaře, který se touto otázkou zabýval více než 20 let a aby mohl správně objasnit velký význam svalstva při chůzi, studoval na technice pohyb ze stanoviska technika. Tím mě odradil od vydání brožury, která dodnes čeká na příhodný okamžik, aby mohla být vydána. Jsem tím povinen světlé památce br. Dr. Vavroucha, který si sliboval, že jeho příkladu budou následovat také jiní jeho kolegové, členové Sokola. Br. Benda, redaktor časopisu Sokol a br. Dr. Bukovský, tehdejší starosta ČOS, se ucházeli u mne o povolení vydat brožuru. Časopisecké vydání po částech nevyhovovalo a proto Dr. Bukovský učinil novou nabídku, podle které by se dílko vydalo brožované v knížečce.

Nedošlo k ničemu, neboť události politické, zaměstnanost o sletech a v budování a upevňování jednot zabralo všechn volný čas. Chtěl jsem původně z možného zisku při vydání této brožury zřídit při jednotě fond Dr. Vavroucha, který by sloužil bratřím lékařům při vydávání podobných prací. Poznávám ještě, že v Německu bylo vydáno takových prací několik. Dosud se nevzdávám naděje, že po opětovném svobodného života v naší vlasti nastoupí dílko nezapomenutelného br. Dr. Jaroslava Vavroucha svoji cestu do sokolských knihoven a všude tam, kde bude žádáno. Po úmrtí Dr. Vavroucha se výbor jednoty a pak valná hromada, aby v budoucí nové sokolovně nesla jedna z větších místností jméno Dr. Jaroslava Vavroucha jako oddaného a věrného člena naší jednoty. Br. Dr. Jaroslav Vavrouch byl pochován do rodinné hrobky v Lošticích na Moravě. Čest jeho památce.

2/ Útržkovité vzpomínky na příznivce_ vinohradského Sokola

MUDr. Jaroslav Vavrouch, o kterém byla podána zpráva v předcházející části, odkázal vinohradskému Sokolu své jmění. Jednalo se o značnou částku, přibližně o 160 000 Kč.

MUDr. Vojtěch Řehák, o němž byla rovněž v předcházející části podána podrobná zpráva, odkázal jednotě 40 000 Kč.

Zatímco legát po br. Dr. Řehákovi byl jednotě skutečně vyplacen, nestalo se tak v jiných případech. Br. Ant. Radotínský, vrchní úředník pojišťovny, odkázal či hodlal odkázat jednotě také přibližně 40 000 Kč. Sobecké zájmy přibuzenstva však jeho dobrý úmysl zhatily. Poslední vůle br. Hynka Foreta byla těsně před jeho úmrtím změněna. Jednota měla obdržet podle původní poslední vůle 150 000 až 200 000 Kčs, poněvadž ale zemřel za okupace, byla mezi ním a jeho přáteli ze Sokola v Heřmanově Městci poslední vůle změněna asi takto: 10 legátů po 10 000 Kčs obdržely různé osoby, které mu sloužily anebo zasluhovaly podporu s ohledem na jejich práci v Sokole. Zbytek, tj. velkou část obdrželi chudí jeho rodné obce Heřmanova Městce. Náčelník tamnější jednoty, jakož i účastníci zpopelnění br. Foreta v Pardubicích, kteří jsme přijeli z vinohradského Sokola, shodli jsme se na tom, že učitel - vzdělavatel v Heřmanově Městci radil br. Foretovi příliš opatrně a že se peníze podle původního rozhodnutí br. Foreta mohly dostat jednotě v Heřmanově Městci a na Král. Vinohradech opatrným obejitím přímého dědictví.

Nevšední závět učinila paní M. Kaucká, učitelka francitiny, rodem z jižní Francie,

vdova. Vyučovala mé syny jazyku francouzskému a moje manželka jí dávala občas obědy a když už nemohla chodit do svého bytu v Moravské ulici, vodíval ji můj syn Luděk až do bytu. Jako osamělá žena přilnula k naší rodině a ve své závěti odkázala polovinu svého jmění vinohradskému Sokolu a druhou polovinu mému synovi Luděkovi za kavalírské služby. O výši tohoto dědictví by mohl podat zprávu br. Ant. Kadlec, ředitel Moravské banky, filiálky v Praze a účetní dozorce Sokola na Král. Vinohradech.

Pak uvádím ještě dědictví po paní Trnožkové v částce 100 000 Kčs, kterou jsme si museli napřed vyžádat od jednoty dejvické, která obdržela 200 000 Kčs s pokynem, že se má s námi o tuto částku podělit rovným dílem. Uvážíme-li, že do rukou br. prof. Dr. Weignera, jakožto velmistra zednářů, bylo složeno dědictví po Trnožkovi a jeho manželce ve výši 5, 000 000 Kčs, pochopíme, že náš podíl na tak velkém majetku, který činil 1/50 nebyl nijak velký.

Tím zakončuji své vzpomínky na šlechetné dárce ve prospěch zdraví čs. národa. Pravděpodobně nevyčerpal jsem dlouhou řadu dárců ještě dnes žijících, neboť příspěvky na stavbu sokolovny vinohradské jednoty činí tolik, co s uvedenými již odkazy dávalo celkem skoro částku, kterou byl vytvořen základ pro stavbu. Po druhé skončené válce světové dostávala jednota buď přímo nebo cestou tajuplnou velké částky peněžitě nebo v hodnotných tehdy cenných papírech, takže dosahovaly tyto dary výše mnoha milionů. Příčinou tohoto marnotratného zjevu bylo uveřejnění vládního usnesení o vázanosti peněz. Naší jednotě, která byla ve stavbě, byly skoro všechny darované peníze uvolněny. Jen za obrazy, které byly v našem majetku, obdrželi jsme přibližně částku 750 000 Kčs.